

๖๑๐.๙๓๐๖๙

๗๔๖๖๗

๙,๖

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล

สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง

กระทรวงสาธารณสุข

ปริญญานิพนธ์

ของ

ทิพย์รัตน์ สุธิพงษ์

25 ก.ย. 2535

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

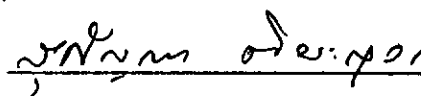
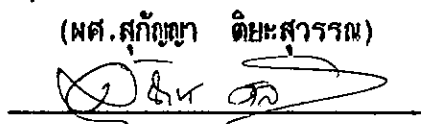
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2534

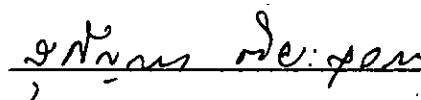
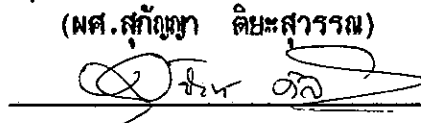
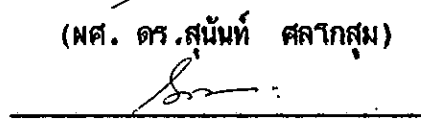
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

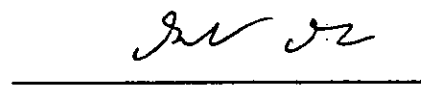
คณะกรรมการควบคุม

 ประธาน
(ผศ. สุกัญญา ดิยะสารธรรม)
 กรรมการ
(ผศ. ดร. สุนันท์ ศลภิกสุข)

คณะกรรมการสอบ

 ประธาน
(ผศ. สุกัญญา ดิยะสารธรรม)
 กรรมการ
(ผศ. ดร. สุนันท์ ศลภิกสุข)
 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปฏิญานีพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ. ดร. สมพร บัวทอง)

วันที่ 17 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2534

ประกาศผลการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกัญญา ดิยะสุวรรณ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ ศลภิสุม กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าในงานการให้คำแนะนำ ชี้แนะ ตรวจสอบแบบสอบถาม ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ และเป็นกำลังใจ จงงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ กรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาตรวจสอบแบบสอบถาม เสนอความคิดเห็น ให้กำลังใจจนงานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ดร.เพ็ญใจ สัตยธรรม ดร.ทัศนีย์ นนทะสร และอาจารย์ปิ่นประภา อธิสุวรรณ ในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และ ดร.วิไลพร วรจิตตานนท์ ได้ช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนให้คำแนะนำเป็นอย่างดี ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และวิทยากรทุกท่าน ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ดร.กองกาญจน์ วิเศษสุข คุณสุภาวดี ด่านอรัญกุล คุณจรี ะค่อม คุณจิตร แพ้วสกุล คุณมาลินี แซ่เตี๋ย และคุณลักขณา แซ่ลี้ ที่กรุณาชี้แนะช่วยเหลือและให้กำลังใจ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้มีคุณค่าของงานวิจัยนี้ให้แก่อาจารย์ผู้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ในการศึกษา และให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน ด้วยความขอบพระคุณอย่างสูง และความดีทั้งมวลขอมอบให้แก่ พ.อ. น.พ.วิชเชาว์ สุทธิพงศ์ ด.ช.ธนพงศ์ สุทธิพงศ์ และ ดญ.วรินทร์พย์ สุทธิพงศ์ ผู้ให้การสนับสนุนและกำลังใจตลอดเวลาของการทำวิจัย

ทิพย์รัตน์ สุทธิพงศ์

ตุลาคม 2534

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
สมมุติฐานการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
การบริหารการศึกษา	10
การจัดการศึกษาพยาบาล	12
การบริหารการศึกษานพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัย พยาบาล	14
การจัดรูปองค์การในวิทยาลัยพยาบาล	16
ภารกิจหน้าที่ของวิทยาลัยพยาบาล	17
หน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายต่าง ๆ ในวิทยาลัยพยาบาล	17
ผู้บริหารการศึกษา	21
คุณลักษณะของผู้บริหาร	23
ทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน	28
ผู้นำทางวิชาการ	30
ความหมายและลักษณะของผู้นำทางวิชาการ	31
บทบาทของผู้นำทางวิชาการ	32
ลักษณะผู้นำทางวิชาการในวิชาชีพพยาบาล	35
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	37

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	44
การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	50
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	50
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	52
ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	54
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	73
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	73
วิธีดำเนินการวิจัย	73
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
อภิปรายผล	77
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	92
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	93
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	101
ภาคผนวก ก	102
ภาคผนวก ข	106
ประวัติย่อผู้วิจัย	119

เนื้อหาราย

ตาราง		หน้า
1	การสุ่มตัวอย่างของคณาจารย์จำแนกตามวิทยาลัยพยาบาล	45
2	จำนวนการตอบรับแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งของวิทยาลัยพยาบาลสังกัด กองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ..	52
3	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	54
4	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน	55
5	จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวุฒิการศึกษา	56
6	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหารของ หัวหน้าฝ่ายวิชาการและคณาจารย์ ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยรวมและ เป็นรายด้าน	57
7	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการและคณาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่าย วิชาการ ด้านบุคลิกภาพ	59
8	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการและคณาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่าย วิชาการ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา	61
9	ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการและคณาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่าย วิชาการ ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล	63
10	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและเป็น รายด้าน	65

11	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามประสิทธิภาพในการทำงาน โดย รวมและรายด้าน	66
12	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ...	67
13	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตาม วุฒิการศึกษา	68
14	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิ การศึกษา	69
15	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามประสิทธิภาพในการ ทำงาน	70
16	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตาม ประสิทธิภาพในการทำงาน	71
17	เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตาม ประสิทธิภาพในการทำงาน	72

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการวิทยาลัยพยาบาล	16

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาวิชาชีพที่สำคัญสาขาหนึ่งในระดับอุดมศึกษา และเป็นวิชาชีพที่ส่งผลโดยตรงต่อชีวิตมนุษย์ คุณภาพการศึกษาพยาบาลจึงเป็นประเด็นสำคัญที่มีผู้กล่าวถึงเป็นประจำ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่มีอยู่ตลอดเวลา การจัดการศึกษาพยาบาลจึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้สามารถเตรียมพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถ ด้านวิชาชีพ พร้อมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่การพยาบาลได้ทุกระดับ และสนองความต้องการด้านบริการพยาบาลในสังคมได้ด้วย ซึ่งภารกิจต่อการบริหารการจัดการศึกษานี้ขึ้นอยู่กับนโยบายการศึกษาของสถาบัน และการบริหารงานของสถาบันการศึกษานั้น ๆ

กองงานวิทยาลัยพยาบาลเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงสาธารณสุข ที่ทำหน้าที่โดยตรงต่อการจัดการศึกษาพยาบาล โดยมีวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดจำนวน 23 แห่งทั่วประเทศ ลักษณะของการจัดการศึกษาอบรมและส่งเสริมการศึกษามุ่งให้เป็นไปตามแผนพัฒนาสาธารณสุขและสังคมของประเทศ ด้วยการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลที่มีทั้งปริมาณและคุณภาพ กองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีรูปองค์กรของกองงานวิทยาลัยพยาบาลขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่เป็นองค์กรกลางในการประสานงานและการควบคุมการจัดการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลให้เป็นไปอย่างมีมาตรฐานเช่นเดียวกัน โดยแต่ละวิทยาลัยพยาบาลจะมีองค์การบริหารของวิทยาลัยเอง จำแนกเป็นฝ่ายและแผนกวิชา (กองงานวิทยาลัยพยาบาล. 2530 : 6 - 26)

ภารกิจของหัวหน้าฝ่ายวิชาการวิทยาลัยพยาบาลมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านวิชาการ และรับผิดชอบงานด้านบริหารไปพร้อม ๆ กัน กล่าวคือ ด้านวิชาการนั้นต้องรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การติดตามประเมินผล การวิจัย การให้บริการ

ทางวิชาการแก่สังคม การบริการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาของกองงาน
วิทยาลัยพยาบาล สำหรับงานด้านบริหารจะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารบุคลากร ภายนอกฝ่าย
วิชาการ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว
ทั้งทางด้านวิชาการและด้านบริหารอยู่ตลอดเวลา ลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจะต้องมีความ
คล่องตัวทั้งทางด้านความรู้ การตัดสินใจ การวางแผน การบริหารทรัพยากรให้สอดคล้องกับ
นโยบายของกระทรวงสาธารณสุขและความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลง

การแต่งตั้งตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายแต่ละฝ่ายในวิทยาลัยพยาบาลจะดำเนินการโดยผู้อำนวยการ
วิทยาลัยพยาบาล เสนอรายชื่อผู้ที่จะดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายให้แก่คณะกรรมการของกองงานวิทยาลัย
พยาบาล เพื่อแต่งตั้งตามหลักการของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้กำหนดคุณสมบัติ หัวหน้า
ฝ่ายวิชาการไว้ว่าจะต้องคัดเลือกมาจากวิทยากรทางการแพทย์พยาบาลเป็นสำคัญ ก่อนปี พ.ศ. 2531
ผู้เข้าดำรงตำแหน่งงานด้านการบริหารมักจะเข้าปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยประสบการณ์ ซึ่งต้องใช้เวลา
งานการศึกษาสำหรับการบริหาร ตลอดจนอาศัยความสามารถและทักษะของผู้บริหารแต่ละคนที่จะ
ทำงานให้บรรลุจุดประสงค์ได้ ซึ่งต่อมาการคัดเลือกหรือแต่งตั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่าย
วิชาการของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ได้มีเกณฑ์
การคัดเลือกตามลักษณะตำแหน่งที่ ก.พ.กำหนดคือ ได้ดำรงตำแหน่งวิทยากร 5 ไม่น้อยกว่า
2 ปี และได้รับปริญญาตรีหรือปริญญาโทสาขาวิชาที่สอน (กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงาน
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2530 : 107 - 108) ซึ่งลักษณะตำแหน่งที่กำหนดนี้ยังไม่ครบถ้วน
ตามข้อกำหนดของสภาการพยาบาลที่กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งระดับหัวหน้าภาคหรือหัวหน้าฝ่าย
ทางการบริหาร จะต้องมีความรู้คุณวุฒิและประสบการณ์ทางวิชาการในระดับสูง (ประมวลข้อบังคับ
ระเบียบ และประกาศของสภาการพยาบาล. 2530 : 43) การกำหนดคุณสมบัติหัวหน้าภาควิชา
หรือหัวหน้าฝ่าย บางหน่วยงานจะระบุหลักเกณฑ์และวิธีสรรหาหัวหน้าภาควิชาไว้ชัดเจน หรือออกเป็น
ระเบียบของหน่วยงานนั้น ดังเช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้มีระเบียบหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา
หัวหน้าภาควิชา พ.ศ. 2529 เกี่ยวกับคุณสมบัติเบื้องต้นและยัง เน้นถึงคุณสมบัติทั่วไปว่าต้องมี
ประสบการณ์และความสามารถเกี่ยวกับการบริหารองค์การหรือโครงการ มีความรับผิดชอบสูง

มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ และมีความเสียสละ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529 ค : 1 - 3) บทบาทของหัวหน้าภาควิชาในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยพยาบาล โดยเฉพาะ บทบาทที่สำคัญและถือว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงคือ การบริหารภาควิชาให้ราบรื่น และสามารถ ดำเนินการปฏิบัติงานความรับผิดชอบของภาควิชาให้ครบถ้วนและเกิดผลดี และพัฒนาวิชาชีพด้านนี้ให้ก้าวหน้าทันกับความเปลี่ยนแปลงของระบบ และสภาพแวดล้อมภายนอกที่อาจมีผลกระทบโดยตรง และโดยอ้อมต่อการดำเนินงานของภาควิชา

จากการที่มีการแต่งตั้งหรือคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งโดยการกำหนดคุณสมบัติไม่ชัดเจน จะมีผลต่อการบริหารการศึกษาเป็นอย่างมาก จากผลวิจัยของ แสง รัตนมงคลมาศ และ คนอื่น ๆ (2525 : 4 - 31) ศึกษาการบริหารงานของหัวหน้าภาควิชา ส่วนใหญ่ยังมิได้หา อยู่มาก เช่น การปฏิบัติงานไม่ครบถ้วน วินิจฉัยผิดพลาดและล่าช้า ขาดการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อ เพื่อนร่วมงาน มอบหมายงานไม่ตรงกับความสามารถและความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ไม่เข้าใจ ระเบียบการเงิน ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการที่หัวหน้าภาควิชามาจากคณาจารย์ ซึ่งเป็นนักวิชาการ ที่มีความรู้ความชำนาญในสาขาของตน ขาดความรู้และทักษะการบริหารอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ ปัญหาของหัวหน้าภาควิชา ยังเกิดจากขาดการเตรียมบุคลากรเพื่อรับกับตำแหน่ง ทำให้ผู้ได้รับการ เลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยประสบการณ์และทักษะของแต่ละ บุคคลเท่าที่มีอยู่ บางคนก็ประสบความสำเร็จ บางคนไม่ประสบความสำเร็จ และพิชญาภรณ์ อิงคามระธร (2532 : 163 - 176) ได้ศึกษาวิจัยความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความพึงพอใจ งานของหัวหน้าภาควิชาในสถานศึกษาพยาบาลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารภาควิชา พบว่า ความสำเร็จในการบริหารภาควิชาอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับกลุ่มหัวหน้าภาควิชา สังกัด กระทรวงสาธารณสุขและสังกัดอื่น ๆ ควรพัฒนาด้านความสามารถในการพัฒนางานแก่หัวหน้าภาควิชา เพราะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารภาควิชาที่เด่นชัดมาก และผู้ครอง ตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาในสถานศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาอบรมหรือเตรียมตัวที่ จะเป็นผู้บริหารมาก่อน ทำให้ขาดความรู้และทักษะในการบริหารภาควิชาตามหลักวิชา และผู้วิจัย ได้เสนอแนะว่าควรทำแผนเตรียมผู้เข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา โดยมุ่งปลูกฝังความเป็น นักวิชาการ และพฤติกรรมในการบริหารภาควิชาด้วย

จากข้อมูลที่ศึกษาและผลงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่าการกำหนดคุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในฐานะของผู้บริหารงานวิชาการที่จะให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาและนโยบายการสาธารณสุข เป็นความจำเป็นอย่างมาก และขณะนี้ยังไม่มีการวิจัยโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะของผู้ปฏิบัติงานด้านบริหารวิชาการ จึงเห็นควรที่จะได้มีการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานเลขาธิการกระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้ผลการวิจัยจะยังประโยชน์ต่อกองงานวิทยาลัยพยาบาลโดยตรงในการสรรหาและแต่งตั้งบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ซึ่งจะสร้างประโยชน์อย่างยิ่งต่อวงการศึกษาพยาบาลและการผลิตพยาบาลเพื่อการสาธารณสุข

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ๔ - ๑
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการตามความคิดเห็นของคณาจารย์จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ๑๔ - ๑๗

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ได้ดังนี้คือ เพื่อหาเกณฑ์ที่เหมาะสมในการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการสำหรับกองงานวิทยาลัยพยาบาล และสถาบันการศึกษาพยาบาลอื่น ๆ และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านการศึกษาพยาบาล สำหรับสถาบันการศึกษาพยาบาล นอกจากนี้ผลงานวิจัยยังใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการ หรือตำแหน่งในลักษณะเดียวกันในการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพ ด้านสมรรถนะวิชาชีพ พยาบาล ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา เฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัย พยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล

2. ประชากร จำนวนที่เข้ารับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ 825 คน เป็นประชากรจากวิทยาลัย พยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 คือ ผู้บริหาร จำนวน 23 คน

กลุ่มที่ 2 คือ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 23 คน

กลุ่มที่ 3 คือ คณาจารย์ จำนวน 779 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 3 คณาจารย์ สุ่มจากประชากรกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร

ยามาเน (Yamane, 1970 : 580 - 581) โดยค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 264 คน จาก ประชากรทั้งหมด และทำการสุ่มโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

4. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

4.1.1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

1) ผู้บริหาร

2) หัวหน้าฝ่ายวิชาการ

3) คณาจารย์

4.1.2 คณาจารย์ จำแนกออกเป็น

1) วุฒิการศึกษา ได้แก่

- ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

- สูงกว่าปริญญาตรี

2) ประสบการณ์การทำงาน ได้แก่

- ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี

- ประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข 3 ด้าน คือ

1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ

2) คุณลักษณะด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา

3) คุณลักษณะด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณสมบัติที่เหมาะสมที่ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ว่าควรจะมี

1.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ที่รวมกันในตัวบุคคล และการแสดงออกทางพฤติกรรม สามารถสังเกตเห็นได้จากกิริยาท่าทาง วาจา การกระทำ การแต่งกาย สุขภาพอนามัย ความคล่องตัว มีอารมณ์ขัน มีการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น

1.2 คุณลักษณะด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการเป็นผู้นำกลุ่ม และดำเนินกิจกรรมกลุ่มไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่

1.2.1 ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาความรู้เท่าทันเหตุการณ์ ความรู้ในวิชาการบริหาร สามารถดัดแปลงและนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

1.2.2 การตัดสินใจ หมายถึง การเลือกทางปฏิบัติ ซึ่งมียุ่หลายทางเลือกเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดว่าได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ทันกับเหตุการณ์ มีเหตุผลตามหลักการ

1.2.3 ความรับผิดชอบ หมายถึง การเอาใจใส่ และความตั้งใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จไปด้วยดี และยอมรับผลการปฏิบัติงานนั้น ๆ หากมีความผิดพลาดเกิดขึ้น

1.2.4 ความกระตือรือร้น หมายถึง ความมีใจรักที่จะปฏิบัติให้สำเร็จ ล่วงไปโดยรวดเร็ว

1.2.5 มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การกระทำที่แสดงออกด้วยการวางตัว อย่างเสมอต้นเสมอปลาย ยกย่องชมเชยผู้ได้บังคับบัญชา จริงใจและเปิดเผยต่อผู้ร่วมงาน บริหารงานด้วยความยืดหยุ่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในหน่วยงานได้ มีศิลปะในการดำเนินและยกย่องสรรเสริญ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ พยายามนำพาให้ผู้ร่วมงานเห็นคล้อยตามได้ ควบคุมอารมณ์ การทำให้ผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน

1.2.6 ความกล้าหาญ หมายถึง การเผชิญงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง ได้ทุกอย่าง

1.2.7 ความอดทน หมายถึง ทนต่อการปฏิบัติกิจการต่าง ๆ ได้

1.2.8 ความคิดริเริ่ม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการใหม่ ๆ จากการศึกษาทดลอง สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้สำเร็จ

1.2.9 ความยุติธรรม หมายถึง มีความเที่ยงธรรมปราศจากอคติ วางตนเป็นกลาง ไม่เอนเอียงจนทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือเป็นโทษต่อผู้ใดผู้หนึ่ง

1.3 คุณลักษณะด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล หมายถึง ลักษณะของพยาบาลและการกระทำที่แสดงออกที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการพยาบาล ได้แก่ การเป็นผู้มีความรู้ในสาขาวิชาชีพพยาบาล การมีจรรยาบรรณที่เหมาะสมกับการเป็นพยาบาล สามารถสังเกตได้จากการมีความรู้ทางวิชาชีพพยาบาล ทักษะและประสิทธิภาพทางการพยาบาล ความรู้ด้านระบบการศึกษาพยาบาล ความรู้เกี่ยวกับองค์กรวิชาชีพ สนับสนุนและสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ

2. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารระดับสูงในตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนและปฏิบัติการพยาบาลไม่น้อยกว่า 5 ปี
3. หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้รับผิดชอบงานบริหารของฝ่ายวิชาการหรือผู้ที่รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข
4. คณาจารย์ หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งวิทยากรในสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข
5. วิทยาลัยพยาบาล หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนการศึกษาระดับอนุปริญญา สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (4 ปี) และ/หรือหลักสูตรการพยาบาลและผดุงครรภ์ (2 ปี)
6. ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ทำงานในสถานศึกษาพยาบาลแห่งนั้น รวบรวมเป็น 2 ประเภทคือ ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป
7. วุฒิต่างการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของคณาจารย์ สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ วุฒิต่างการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาตรี

สมมติฐานการวิจัย

1. คณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการแตกต่างกัน
2. คณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการแตกต่างกัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ดังนั้นจึงได้ศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาชี้เป็นกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ และได้นำเสนอ เป็น 4 เรื่อง

1. การบริหารการศึกษา
2. การจัดการศึกษาพยาบาล
 - 2.1 การบริหารการศึกษานานวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล
 - 2.1.1 การจัดรูปองค์การในวิทยาลัยพยาบาล
 - 2.1.2 การกิจและหน้าที่ของวิทยาลัยพยาบาล
 - 2.1.3 หน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายต่าง ๆ ในวิทยาลัยพยาบาล
 - 2.1.4 ภาระหน้าที่ของผู้บริหารฝ่ายวิชาการ
3. ผู้บริหารการศึกษา
 - 3.1 คุณลักษณะของผู้บริหาร
 - 3.2 ทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน
 - 3.3 ผู้นำทางวิชาการ
 - 3.3.1 ความหมายและลักษณะของผู้นำทางวิชาการ
 - 3.3.2 บทบาทของผู้นำทางวิชาการ
 - 3.3.3 ลักษณะผู้นำทางวิชาการในวิชาชีพพยาบาล
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารการศึกษา

นพพจน์ บุญจิตราดุลย์ (2527 : 3 - 4) ได้กล่าวว่า "การบริหาร" เกี่ยวข้องกับ หลักการกว้าง ๆ 6 ประการคือ

1. มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป
2. กลุ่มบุคคลดังกล่าวร่วมมือกัน
3. ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างด้วยความประสานสัมพันธ์และมีระบบ

ระเบียบ กฎเกณฑ์

4. ด้วยการใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม
5. ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน
6. วัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ช่วยกันกำหนดขึ้นโดยทุกคนรับรู้และเห็นด้วยตรงกัน

"การศึกษา" หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่จะเลือกสรร ความรู้สิ่งแวดล้อม

ดำเนินการเพื่อพัฒนาคน ทางด้านบุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม คุณธรรม ตลอดจน การถ่ายทอดวัฒนธรรมและพัฒนาความเป็นตัวของตัวเองของบุคคลให้เกิดผลดี เป็นที่ยอมรับนับถือ ของสังคม

ดังนั้นคำว่าการบริหารการศึกษาจึงหมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล และอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่าง เหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ และสงวน สิทธิเสรีธรรม (2523 : 3) ยังได้กล่าวว่าเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาโดยอาศัยคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อพัฒนาบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม นอกจากนั้น เมธี บัณฑิตนานนท์ (2525 : 4) ให้ความหมายว่าการบริหารการศึกษา หมายถึง การใช้ศาสตร์ และศิลปะงานการดำเนินการหรือบริการด้านการปกครอง การเรียนการสอน การปรับปรุงแก้ไข

เกี่ยวกับกิจการการศึกษาร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ ตามจุดหมายที่วางไว้

จากความหมายของการบริหารการศึกษาดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารการศึกษา หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคล เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

แคมป์เบลล์, คอร์บอลลี และแรมเซย์เยอร์ (Campbell, Corbally and Ramseyer. 1977 : 166) จำแนกงานบริหารโรงเรียนออกเป็น งานความสัมพันธ์กับชุมชน งานหลักสูตร และการสอน งานบุคลากรด้านนักเรียน งานบริหารบุคคล งานอาคารสถานที่ งานธุรการและการเงิน

นิพนธ์ กิมวงศ์ (2526 : 66 - 67) แบ่งงานบริหารโรงเรียนออกเป็น 5 ประเภทคือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการ งานกิจการนักเรียน และงานความสัมพันธ์กับชุมชน

ทนต์ หันนาคินทร์ (2524 : 75) แบ่งงานของโรงเรียนออกอย่างกว้าง ๆ เป็น 3 งานคือ งานเกี่ยวกับวิชาการ งานเกี่ยวกับธุรการ และงานเกี่ยวกับการปกครองนักเรียน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2525 : 33) จำแนกงานของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 5 ประการคือ โปรแกรมการเรียนการสอน งานบริการบุคลากรด้านการสอน งานบริการบุคลากรด้านนักเรียน การเงิน อาคารสถานที่ และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่างานของผู้บริหารโรงเรียนจำแนกออกเป็น 6 งานคือ

1. งานวิชาการ
2. งานบุคลากร
3. งานกิจการนักเรียน
4. งานอาคารสถานที่

5. งานธุรการและการเงิน

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การจัดการศึกษาพยาบาล

การพยาบาลเป็นบริการที่จำเป็นยิ่งของสังคมและเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของระบบบริการสุขภาพ ปฏิบัติการโดยการประยุกต์ค่านิยม ทางวิทยาศาสตร์บางประการ ทฤษฎีและหลักการต่าง ๆ รวมทั้งใช้กระบวนการพยาบาลในการให้บริการพยาบาล เพื่อส่งเสริมสุขภาพแก่บุคคลทุกคน เป้าหมายแรกของการพยาบาลคือ การช่วยบุคคล ครอบครัว และชุมชนให้มีการพัฒนา เพื่อจะสามารถพึ่งตนเองได้ มีสุขภาพดี ดำรงชีวิต และมีส่วนร่วมในชุมชนของตนอย่างมีคุณภาพ ตลอดจนวางชีวิต

บริการพยาบาลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบบริการสุขภาพของประเทศที่อาจกระทำโดยตัวของพยาบาลเอง หรือกระทำร่วมกับสมาชิกในทีมสุขภาพและบุคลากรจากหน่วยงานอื่น ในการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การดูแลรักษา และฟื้นฟูสุขภาพ รวมทั้งการรู้จักชี้แหล่งทรัพยากรที่มีอยู่ เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการให้การดูแลรักษาพยาบาลขึ้นต้นอย่างมีประสิทธิภาพ การบริการพยาบาล สามารถปฏิบัติได้ทุกระดับของบริการสุขภาพ และในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การพยาบาลจึงต้องอาศัยความสามารถหลายด้าน รวมทั้งทักษะทางสังคม ความสามารถทางสติปัญญา และปฏิบัติการทางวิชาชีพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของชาติน การมีสุขภาพดีถ้วนหน้า โดยยึดการสาธารณสุขมูลฐานเป็นหลัก

กองงานวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข รับผิดชอบในการผลิตบุคลากรพยาบาลที่มีความรู้ความสามารถทางสังคม มีศีลธรรมจรรยา และค่านิยมที่สอดคล้องกับสังคมไทย และความต้องการด้านบริการสุขภาพของประเทศ กองงานวิทยาลัยพยาบาลจึงเน้นความสำคัญของการจัดโปรแกรมการศึกษาน่าสนใจให้เป็นหลักสูตรที่เน้นชุมชนคือ โปรแกรมหรือแผนการจัดการศึกษาที่ตระหนักถึงปัญหาสุขภาพอนามัยของแต่ละชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยเน้นให้

บุคคลดูแลตนเองให้มีสุขภาพดีมากกว่าจะสนใจเฉพาะการให้บริการเมื่อเกิดโรค และนำไปสู่การสนองความต้องการด้านบริการสุขภาพของประเทศ

วิทยาลัยพยาบาลทำหน้าที่ผลิตพยาบาลในหลักสูตรพยาบาลพื้นฐานและหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หลักสูตรพยาบาลพื้นฐาน หมายถึง หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (4 ปี) หลักสูตรการพยาบาลและผดุงครรภ์ (2 ปี)

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง หลักสูตรที่จัดขึ้นภายหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้ว ได้แก่ การศึกษาบัณฑิต (พยาบาล) การสอนการพยาบาลในคลินิก การพยาบาลและผดุงครรภ์ (เฉพาะกาล) ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ปี 3-4

การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร กำหนดเป็น 4 หมวดวิชาคือ หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป หมวดวิชาพื้นฐานวิชาชีพ หมวดวิชาชีพพยาบาล หมวดวิชาเลือกเสรี

การเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนเนื้อหาในแต่ละบทเรียนของแต่ละวิชาให้ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์สภาพชุมชน โดยให้สอดคล้องกับระบบการบริหารการบริการสาธารณสุข และมีความสัมพันธ์ระหว่างหมวดวิชามากที่สุด ผู้สอนใช้วิธีสอนที่จะให้ผู้เรียน รู้ปัญหาและความต้องการของชุมชน ฝึกการจํากระบวนการพยาบาลและการแก้ปัญหาและรู้จักนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาวิธีสอนที่เห็นว่าเหมาะสมกับจุดประสงค์และลักษณะเนื้อหาวิชา ผู้เรียนมีโอกาสเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ซึ่งมีผลส่งเสริมสมรรถนะด้านความเข้าใจชุมชน การวินิจฉัยชุมชน การจัดการบริการสุขภาพ และเข้าถึงชุมชน และการเป็นผู้นำ ซึ่งงานการจัดการสอนนี้จะจำแนกเป็นการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป โดยข้อหลักการของตัวนี้ คือ การเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติ (Learning by Doing) โดยการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลจะเริ่มจากการฝึกทักษะเบื้องต้นทางการพยาบาลไปเป็นลำดับ ตามวัฏจักรชีวิต (Life Cycle) คือตั้งแต่การดูแลมารดา ทารก ผู้เจ็บป่วย จนถึงผู้สูงอายุ

ในการจัดสอนแต่ละวิทยาลัยพยาบาลกำหนดช่วงตารางเวลาเรียนเอง เป็นช่วงสั้นหรือยาวได้ตามความเหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชา สื่อการสอนและสภาพของชุมชนที่เอื้อต่อการเรียน (กองงานวิทยาลัยพยาบาล, 2529 : 2 - 9)

การบริหารการศึกษายาบาลในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล

กองงานวิทยาลัยพยาบาลได้รับการจัดตั้งให้เป็นกองงานสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 9 ตอนที่ 210 วันที่ 10 ธันวาคม 2517 ได้กำหนดให้วิทยาลัยพยาบาล โรงเรียนพยาบาล และผดุงครรภ์และอนามัย โรงเรียนผู้ช่วยพยาบาลและผดุงครรภ์ ซึ่งเคยสังกัดอยู่กองการศึกษา กรมการแพทย์ และอนามัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 มาขึ้นตรงต่อกองงานวิทยาลัยพยาบาล เปลี่ยนชื่อโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัยเป็นวิทยาลัยพยาบาล การจัดตั้งกองงานวิทยาลัยพยาบาลนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อการบริหารด้านวิชาการ และการปฏิบัติการของวิทยาลัยพยาบาลมีความเป็นอิสระ สามารถดำเนินงานได้คล่องตัว และกว้างขวางยิ่งขึ้น

กองงานวิทยาลัยพยาบาลมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการศึกษายาบาลระดับต่าง ๆ ทั้งที่เป็นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตและการศึกษาต่อเนื่องให้แก่เจ้าหน้าที่ทางการพยาบาลในสังกัดทั้งสิ้น 23 วิทยาลัย เป็นวิทยาลัยที่จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 20 วิทยาลัย และวิทยาลัยที่จัดการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 3 วิทยาลัย ดังได้กล่าวข้างต้น (สาธิตา เมธนาวัน, 2533 : 17 - 22) ดังนี้

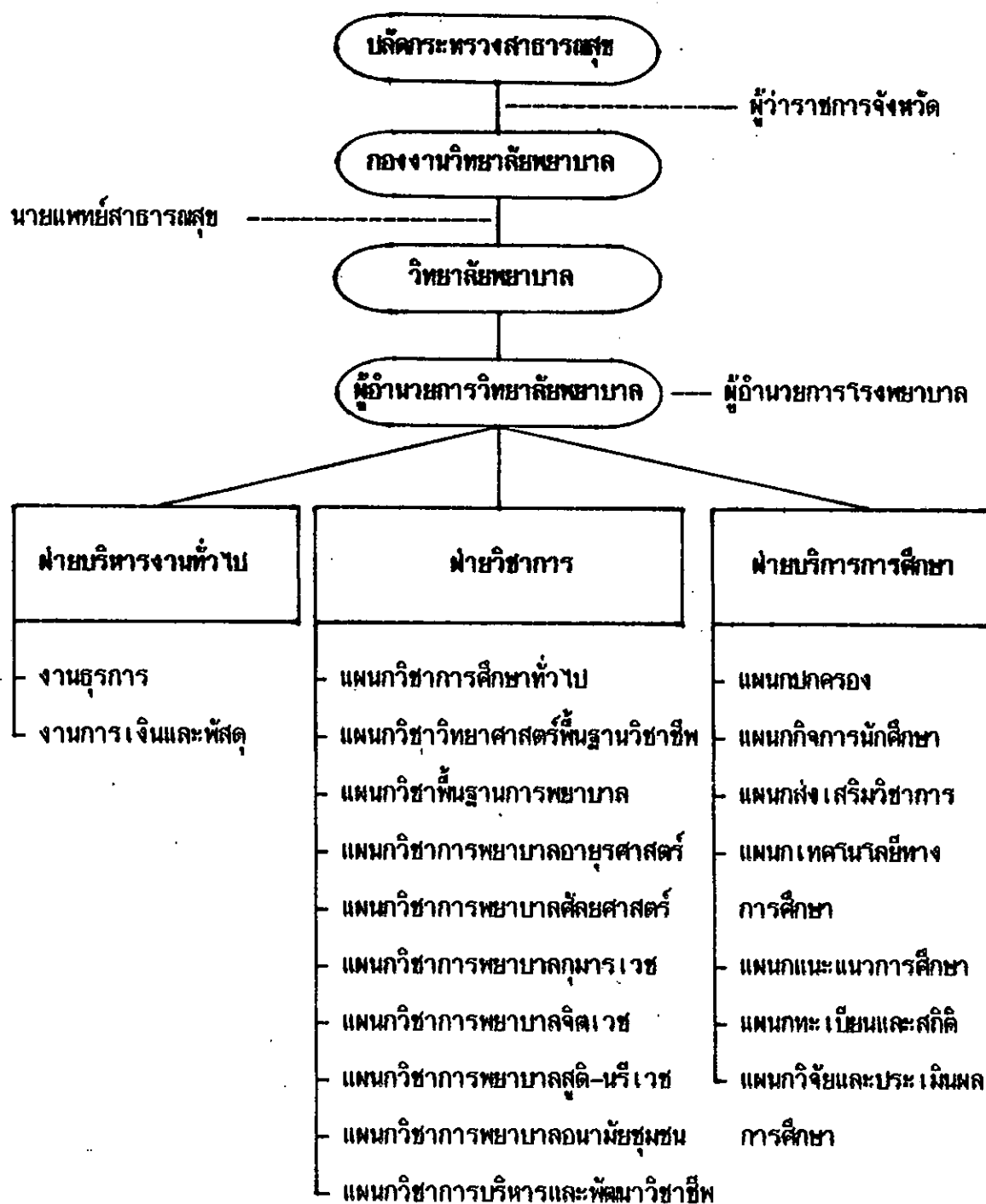
1. วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ
2. วิทยาลัยพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก
3. วิทยาลัยพยาบาลนครราชสีมา
4. วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี
5. วิทยาลัยพยาบาลสงขลา
6. วิทยาลัยพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์
7. วิทยาลัยพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี
8. วิทยาลัยพยาบาลสระบุรี
9. วิทยาลัยพยาบาลชลบุรี
10. วิทยาลัยพยาบาลสุราษฎร์ธานี

11. วิทยาลัยพยาบาลสุรินทร์
12. วิทยาลัยพยาบาลราชบุรี
13. วิทยาลัยพยาบาลอุดรดิตถ์
14. วิทยาลัยพยาบาลลำปาง
15. วิทยาลัยพยาบาลพะเยา
16. วิทยาลัยพยาบาลพระพุทธบาท สระบุรี
17. วิทยาลัยพยาบาลนครศรีธรรมราช
18. วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม
- ✓ 19. วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า เพชรบุรี
20. วิทยาลัยพยาบาลตรัง

-เปิดสอนหลักสูตรพยาบาลและผดุงครรภ์ (2 ปี) จำนวน 3 แห่งคือ

21. วิทยาลัยพยาบาลนราธิวาส
22. วิทยาลัยพยาบาลอุดรธานี
23. วิทยาลัยพยาบาลชัยนาท
24. วิทยาลัยพยาบาลมหาสารคาม
25. วิทยาลัยพยาบาลมหาสารคาม

การจัดรูปองค์การในวิทยาลัยพยาบาล

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิการแบ่งส่วนราชการวิทยาลัยพยาบาล

ภารกิจและหน้าที่ของวิทยาลัยพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาลมีหน้าที่จัดการศึกษาอบรม ส่งเสริมการศึกษาศาสนาให้เป็นไปตาม
โครงการพัฒนาสาธารณสุขและสังคมของประเทศ โดยการผลิตบุคลากรทางการพยาบาล ด้วยการ
จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง
สาธารณสุข ในฐานะสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีหน้าที่หลัก 5 ประการ

1. จัดการสอนวิชาการและวิชาชีพ เพื่อสนองความต้องการด้านอัตรากำลังของบุคลากร
ทางการพยาบาล

2. บริการทางวิชาการพยาบาลแก่สถาบันการศึกษาศาสนาพยาบาลฝ่ายบริการพยาบาลและ
สถาบันการศึกษาทั่วไป

3. ถ่ายทอดทัศนคติและปลูกฝังความเป็นผู้มีจรรยาวิชาชีพ และการเป็นพลเมืองดี

4. เผยแพร่และแนะแนวการพยาบาลแก่ประชาชนทั่วไป

5. ค้นคว้าและวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาการ

การจัดการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล
ทำหน้าที่ผลิตพยาบาลในหลักสูตรพยาบาลพื้นฐานและหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง

หลักสูตรพยาบาลพื้นฐาน หมายถึง หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ (4 ปี)

หลักสูตรการพยาบาลและผดุงครรภ์ (2 ปี)

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง หลักสูตรที่จัดขึ้นภายหลังจากสำเร็จการศึกษา
พยาบาลพื้นฐานมาแล้ว ได้แก่ การศึกษานิติต (พยาบาล) การสอนการพยาบาลในคลินิก การ
พยาบาลและผดุงครรภ์ (เฉพาะกาล) ประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ปี 3-4

หน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายต่าง ๆ ในวิทยาลัยพยาบาล

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป มีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานธุรการของวิทยาลัย
ซึ่งรวมถึงงานบัญชีและการเงิน งานการเจ้าหน้าที่ งานพัสดุและครุภัณฑ์ งานอาคารสถานที่

2. ฝ่ายบริการการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาศึกษาในแง่บุคลิกภาพ
สุขภาพ จรรยาบรรณอันดี ตลอดจนจนถึงการสนับสนุนงานการศึกษาของวิทยาลัยพยาบาลให้บรรลุ

เป้าหมายและนโยบายการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปฏิบัติการหรือให้บริการดังนี้ ภาครอง
นักศึกษา ควบคุมแนะนำ สนับสนุนงานกิจการนักศึกษา แนะนำและให้คำปรึกษา พัฒนาอบรม
ส่งเสริมสุขภาพเพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีทางสุขภาพแก่ผู้บริการ ส่งเสริมและพัฒนาจรรยา
ชนบทรณนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และศีลธรรมอันดีงามที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ฯลฯ

3. ฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร
ของกองงานวิทยาลัยพยาบาล และสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาพยาบาลของกระทรวง
สาธารณสุข ประกอบด้วยแผนกวิชาดังนี้

3.1 แผนกการศึกษาทั่วไป จัดการเรียนการสอนวิชาที่ส่งเสริมให้มีความรู้
กว้างขวาง เพื่อประกอบการเข้าทำการพยาบาล ได้แก่ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา
ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์

3.2 แผนกวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานวิชาชีพ จัดการเรียนการสอนวิชาทางวิทยา
ศาสตร์ที่เป็นความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติการพยาบาล ได้แก่ วิชาจุลชีว-ปรสิตวิทยา กายวิภาค
ศาสตร์และสรีรวิทยา โภชนศาสตร์ ชีวเคมี เภสัชวิทยา พยาธิสรีรวิทยา เศรษฐศาสตร์สุขภาพ
เบื้องต้น ชีวสถิติ

3.3 แผนกวิชาพื้นฐานการพยาบาล จัดการเรียนการสอนวิชาที่เป็นความรู้เบื้องต้น
ของการพยาบาล ได้แก่ วิชาหลักการพยาบาล โภชนบำบัด

3.4 แผนกวิชาการพยาบาลอายุรศาสตร์ รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนทั้งภาค
ทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิชาที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วยที่มีปัญหาด้านอายุรกรรมเพื่อให้สามารถวินิจฉัย
แก้ปัญหา วางแผน และให้การพยาบาลวิธีต่าง ๆ ได้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพอาการของผู้ป่วย
และการรักษาของแพทย์

3.5 แผนกวิชาการพยาบาลศัลยศาสตร์ รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนทั้ง
ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ วิชาที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วยที่มีปัญหาด้านศัลยกรรมเพื่อให้สามารถ
วินิจฉัย แก้ไขปัญหา วางแผน และให้การพยาบาลวิธีต่าง ๆ ได้ถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพอาการ
ของผู้ป่วย และการรักษาของแพทย์ เช่น การให้การพยาบาลก่อนและหลังผ่าตัด

3.6 แผนกวิชาการศึกษาบาลกุมารเวช รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในวิชาที่เกี่ยวกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กปกติ การพยาบาลเด็กป่วยที่มีปัญหาทั้งด้านอายุรกรรม ศัลยกรรม รวมทั้งทารกคลอดก่อนกำหนด

3.7 แผนกวิชาการศึกษาบาลจิตเวช รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในวิชาที่เกี่ยวกับความผิดปกติทางพฤติกรรมของมนุษย์ โรคทางจิตต่าง ๆ สาเหตุการเกิดและการรักษา การให้การพยาบาลที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพอาการของผู้ป่วยที่มีความผิดปกติด้านจิตใจ จัดกิจกรรมเพื่อการรักษาและฟื้นฟูบุคลิกภาพ และสุขภาพจิตของผู้ป่วย การส่งเสริมสุขภาพจิต และการป้องกันการเกิดปัญหาทางจิตแก่ประชาชน

3.8 แผนกวิชาการศึกษาบาลสูติ-นรีเวชศาสตร์ รับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในวิชาที่เกี่ยวกับการพยาบาลมารดาและทารกในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และหลังคลอด ทั้งที่ปกติและผิดปกติ การวางแผนครอบครัว กฎหมายที่เกี่ยวกับการผดุงครรภ์

รับผิดชอบการจัดการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในวิชาที่เกี่ยวกับการพยาบาลผู้ป่วยโรคทางระบบสืบพันธุ์ของสตรี เพื่อให้สามารถวินิจฉัย แก้ไขปัญหา วางแผน และให้การพยาบาลได้เหมาะสมกับสภาพอาการของผู้ป่วย

3.9 แผนกวิชาการศึกษาบาลอนามัยชุมชน รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในวิชาที่เกี่ยวกับการให้บริการทางสุขภาพอนามัยแก่ชุมชน เช่น อนามัยโรงเรียน การสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม การสาธารณสุขในชุมชน ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามหาโรคภัยไข้เจ็บของพยาบาลอนามัยชุมชน

รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลขั้นต้นเพื่อให้สามารถตรวจ วินิจฉัย และวางแผนการรักษาขั้นต้นแก่ผู้ป่วย รวมทั้งการส่งต่อผู้ป่วย

3.10 แผนกวิชาการบริหารและพัฒนาวิชาชีพ รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในวิชาที่เกี่ยวกับหลักการบริหาร การบริหารหอผู้ป่วย การประสานงานระหว่างแผนก และการพยาบาลเป็นทีม รวมทั้งวิชาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ได้แก่ จรรยาพยาบาล และแนวนิยมของวิชาชีพพยาบาล (กองงานวิทยาลัยพยาบาล, 2530 : 15 - 19)

ภาระหน้าที่ของฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่รับผิดชอบดังนี้

1. งานการศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร วางแผนการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของแผนกวิชาต่าง ๆ นิเทศการสอนของอาจารย์ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของแผนกวิชาต่าง ๆ รับผิดชอบการดำเนินการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษาของแผนกวิชาต่าง ๆ รับผิดชอบการนิเทศการศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษา
2. งานการสอน วางแผนการสอนและดำเนินการสอน การวัดและประเมินผลการศึกษาในวิชาที่รับผิดชอบสอน พินิจเอกสาร ตำรา และอุปกรณ์การสอนสำหรับวิชาที่รับผิดชอบสอน ติดตามประเมินผลการเรียนการสอน และแก้ไขปรับปรุงการสอน
3. งานบริหาร ปกครองอาจารย์ เจ้าหน้าที่ช่วยงานระเบียบวินัย นิเทศการปฏิบัติงานของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ในความรับผิดชอบ พินิจและจัดหาเอกสาร ตำรา อุปกรณ์การสอนสำหรับวิชาต่าง ๆ วางแผนและดำเนินงานฝ่ายวิชาการให้ได้ผลดีสอดคล้องกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของวิทยาลัย ประสานงานกับฝ่ายบริการการศึกษา ฝ่ายบริหารงานทั่วไป และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. งานค้นคว้าวิจัย คิดค้น พัฒนาเอกสาร ตำรา อุปกรณ์การสอนวิชาต่าง ๆ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อหาข้อมูลมาใช้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน และแก้ไขปรับปรุงงานของฝ่ายวิชาการ
5. งานการพัฒนา พัฒนาอาจารย์ เจ้าหน้าที่ในความรับผิดชอบ พัฒนาการเรียนการสอนของแผนกวิชาต่าง ๆ พัฒนาการบริหารงานในฝ่ายและแผนกวิชาต่าง ๆ พัฒนางานในฝ่ายวิชาการ
6. งานปกครองและบริการนักศึกษา มีหน้าที่รับผิดชอบให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ นักศึกษาในด้านการเรียน อบรม ตูแผลความประพฤติและการปฏิบัติของนักศึกษาในความรับผิดชอบ ให้อยู่ในระเบียบวินัย รวมทั้งการปรับตัวและการพัฒนาบุคลิกภาพของนักศึกษาทั้งในห้องเรียนและนอกชั้นเรียน
7. งานอื่นทั่วไป ปฏิบัติงานและหน้าที่แทนผู้อำนวยการเมื่อได้รับมอบหมาย เป็นกรรมการบริหารวิทยาลัย เป็นกรรมการวิชาการ (กรรมการบริหารหลักสูตร) เป็นกรรมการอื่นในวิทยาลัยที่ได้รับแต่งตั้ง ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

เมื่อพิจารณาภาระหน้าที่ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการของวิทยาลัยพยาบาลแล้ว จะเห็นว่าต้องรับผิดชอบงานด้านวิชาการและงานด้านบริหารไปพร้อม ๆ กัน กล่าวคือ ด้านวิชาการต้องรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎี การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การติดตามประเมินผล การวิจัย และการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม สำหรับงานด้านบริหารจะต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารบุคลากรภายในฝ่ายวิชาการ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการจะต้องมีความคล่องตัวทั้งทางด้านความรู้ การตัดสินใจ การวางแผน การบริหารทรัพยากร การกระตุ้นให้อาจารย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข และความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนไป

ผู้บริหารการศึกษา

งานการบริหารจะต้องมีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกว่าผู้บริหาร (Administrator) บุคคลเช่นนี้จะเป็นผู้บริหารโดยการทำงานที่กระทำ เช่น งานสำนักงานหนึ่ง บุคคลที่ทำหน้าที่เรียกประชุมติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ และทำงานประจำสำนักงานนั้น ๆ ก็คือ เลขานุการหรือเลขาธิการ ซึ่งตามความหมายแล้วไม่ใช่ว่าผู้บริหาร แต่เพราะงานที่ทำและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบจึงทำให้เกิดอำนาจการบริหารขึ้น ต้องถือว่าเป็นผู้บริหารในหน่วยงานนั้น บุคคลอีกประเภทหนึ่งเป็นผู้บริหารโดยการแต่งตั้งจากผู้มีอำนาจ โดยมอบอำนาจบังคับบัญชาพร้อมกับความรับผิดชอบ บุคคลเช่นนี้ในโรงเรียนได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ (พจนานุกรมศัพท์. 2524 : 4)

สิริ เทตประสิทธิ์ (2529 : 101) กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาหมายถึงผู้นำทางการศึกษาของโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้น ๆ จึงต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบมากมาย และต่อมา สงวน ข้างฉัตร (2530 : 31) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารคือผู้ที่ทำหน้าที่นำทรัพยากรการบริหารมาดำเนินการ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน หรือองค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การบริหารเป็นการเคลื่อนไหวในกระบวนการ ซึ่งผู้บริหารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การ ในปัจจุบันนี้การบริหารจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงปัญหา สาเหตุ และการกระทำของผู้ได้บังคับบัญชา การกระทำและการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารขององค์การ สิ่งเหล่านี้กลายเป็นจุดนำสนใจต่อการศึกษาค้นคว้า เพราะความซับซ้อนขององค์การเกิดปัญหา ทั้งด้าน นโยบาย สังคม และเศรษฐกิจ ในการศึกษาค้นคว้าพบว่า การให้การบริหารที่ดีต้องอาศัยความรู้ เกี่ยวกับตัวบุคคลและองค์การ ปัจจัยแรกที่เ็นกฎเกณฑ์สำคัญขององค์การคือผู้บริหาร

ผู้บริหารเป็นบุคคลที่จัดการการดำเนินงานขององค์การนั้นมีหลายระดับชั้นต่อการรับผิดชอบ และอำนาจสั่งการต่อผู้ได้บังคับบัญชา ซึ่งสมยศ นาวิกการ (2525 : 9 - 10) จำแนกระดับ ของผู้บริหารไว้สองแนวทาง คือ

1. การจำแนกระดับผู้บริหารตามความรับผิดชอบภายในองค์การ ซึ่งจำแนกได้เป็น สามระดับดังนี้

1.1 ผู้บริหารระดับต้น เป็นผู้บริหารระดับต้น จะสั่งการต่อพนักงานปฏิบัติเท่านั้น มีหน้าที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของบุคคลในองค์การย่อย ๆ ที่ตนรับผิดชอบมากเท่านั้น

1.2 ผู้บริหารระดับกลาง เป็นผู้บริหารที่จะสั่งการในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการ ดำเนินการอย่างแท้จริงของนโยบาย การปฏิบัติงานอย่างกว้าง ๆ ขององค์การ

1.3 ผู้บริหารระดับสูง เป็นผู้บริหารที่ต้องรับผิดชอบการบริหารงานขององค์การ โดยส่วนรวม เป็นผู้กำหนดนโยบายการดำเนินงาน และแนวทางที่องค์การต้องเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมขององค์การ

2. จำแนกระดับผู้บริหารตามขอบเขตของกิจกรรมที่รับผิดชอบต่อในองค์การ ซึ่งจำแนก ได้ดังนี้

2.1 ผู้บริหารตามหน้าที่ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบต่อกิจกรรมขององค์การอย่างใด อย่างหนึ่ง เช่น ผู้บริหารการผลิต ผู้บริหารการตลาด เป็นต้น

2.2 ผู้บริหารทั่วไป เป็นผู้ควบคุมหน่วยงานที่มีความสลับซับซ้อน ต้องรับผิดชอบ กิจกรรมทุกอย่างของหน่วยงานนั้น

สรุป องค์การอาจแบ่งระดับความสำคัญของตัวผู้บริหารออกเป็น 2 ลักษณะคือ ผู้บริหารแบ่งตามระดับชั้นภายในองค์การ จำแนกออกได้ 3 ระดับดังนี้ คือ ผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับสูง

ผู้บริหารแบ่งตามลำดับกิจกรรมขององค์การ ขึ้นอยู่กับขอบเขตหน้าที่ที่ทำการกิจกรรมภายในองค์การว่ามีความรับผิดชอบต่องานมากน้อยเพียงใด

คุณลักษณะของผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนนับว่าเป็นกลไกสำคัญที่จะบริหารทรัพยากรการบริหารอันประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ และการจัดการให้เป็นไปอย่างราบรื่น เรียบร้อย เกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงานนั้น (กิตติพงษ์ วงศ์สุนทร. 2528 : 21)

เมธี ปิณฑานนท์ ได้เน้นว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีสมรรถภาพสูงทุกบทบาทดังนี้

1. ผู้บริหารต้องเป็นผู้จัดการด้วยฐานะของผู้จัดการนั้น ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้จัดหา จัดทำเค้าโครงการบริหาร โดยกำหนดหน้าที่ ตำแหน่งงานต่าง ๆ ประสานงานทรัพยากรที่เป็นมนุษย์ และมีชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป้าหมายของหน่วยงานบรรลุอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางการสอน ต้องเข้าร่วมและปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนทุกอย่าง
3. ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีวินัยและรักษาวินัย
4. ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์และให้ความช่วยเหลือ
5. ผู้บริหารต้องเป็นผู้ริเริ่มให้มีการเปลี่ยนแปลง ต้องเป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง
6. ผู้บริหารต้องเป็นคนกลางที่จะจัดหรือประสานงานในเรื่องความขัดแย้งต่าง ๆ

(เมธี ปิณฑานนท์. 2525 : 49 - 53; อ้างอิงมาจาก Carton. 1976 : 65 - 69)

สมัย รื่นสุข (2524 : 88 - 95) ได้ย้ำถึงภาระหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาว่า

1. ต้องเป็นคนที่มีความละเอียดรอบคอบ
2. ต้องเป็นคนกระตือรือร้น

3. ต้องได้รับการยอมรับจากสมาชิก
4. ต้องเป็นที่พึงของสมาชิก
5. ต้องควบคุมอารมณ์ตนเองได้
6. ต้องเป็นผู้มีสติปัญญา
7. ต้องสนใจในบทบาทการเป็นผู้นำตนเอง

จินตนา บุญงการ (2530 : 17 - 22) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารคือผู้ที่ทำหน้าที่ดังนี้

1. ผู้บริหารคือผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้อื่น
2. ผู้บริหารคือผู้มีความรับผิดชอบและเป็นผู้กระทำ
3. ผู้บริหารคือผู้ให้ความสำคัญและความสมดุลย์เกี่ยวกับวัตถุประสงค์
4. ผู้บริหารคือผู้ที่ต้องคิดวิเคราะห์และคิดรวบยอด
5. ผู้บริหารคือผู้ที่เข้าทำประโยชน์ประนีประนอม
6. ผู้บริหารคือนักการเมือง (สร้างมนุษยสัมพันธ์และการจูงใจคน)
7. ผู้บริหารคือนักการทูต
8. ผู้บริหารคือสัญลักษณ์
9. ผู้บริหารคือผู้ที่ตัดสินใจในสิ่งที่ยาก

คุณลักษณะของผู้บริหารสามารถจะอธิบายได้ทั้งจากความหมายอย่างแคบและอย่างกว้าง เช่น คุณลักษณะของผู้บริหารหมายถึงศักยภาพทางความรู้หรือทักษะที่ช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานได้สำเร็จ (Pellegrino and Varnhagan. 1985 : 1) และคุณลักษณะของผู้บริหาร คือ สิ่งต่าง ๆ ในตัวผู้บริหารที่มีมาแต่กำเนิดและเกิดจากการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ทั่วไป แรงจูงใจ ลักษณะนิสัย ภาพพจน์ที่มองตนเอง บทบาททางสังคม หรือความชำนาญงานเฉพาะของผู้บริหาร ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานให้สำเร็จผลดีเยี่ยมรวดเร็วบังเอิญ หรือโดยไม่ตั้งใจ (สมภาพ ารจนพันธ์, บุญมาก พรหมพิชัย และภคพร ตีรรัตน์ตระกูล. 2530 : 97) ดังนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารจึงสรุปความหมายอย่างย่อ ๆ ได้ว่า เป็นคุณลักษณะอันดีเด่นของผู้บริหารซึ่งมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จนั่นเอง

การศึกษาผู้บริหารโดยคุณลักษณะ (Trait Approach) ตามแนวความคิดนี้เชื่อว่าผู้บริหารมีลักษณะแตกต่างจากผู้ใต้บังคับบัญชา ลักษณะที่แตกต่างของผู้บริหารนี้สามารถที่จะระบุและชี้บ่งได้ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. 2525 : 20) ซึ่งจะศึกษาโดย

1. ศึกษาจากผู้บริหารที่ได้รับความสำเร็จ
2. ชี้บ่งคุณลักษณะของผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ
3. ศึกษาวิธีการที่บุคคลได้รับเลือกหรือได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้บริหาร

ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะที่ดีหลายประการ คือ มีความรู้ดี มีวิธีดำเนินงานอย่างฉลาด มีความเป็นประชาธิปไตย เป็นที่ศรัทธาของคนทั่วไป มีอารมณ์มั่นคง ใจกว้าง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีศีลธรรม และทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สำหรับคนสังคมไทย มีหลายท่านได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ดีและที่จำเป็นของผู้บริหาร (ทินพันธุ์ นาคะตะ. 2529 : 84 - 87; อรุณ รักธรรม. 2527 : 199 - 202; กิตติมา ปรีดีติลก. 2529 : 273; กิติ ตัณฑ์คานนท์. 2530 : 18 - 24) ซึ่งสรุปได้ 4 ข้อดังนี้

1. มีความรู้ในงานบริหาร รู้นโยบาย รู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงาน มีแผนงานการดำเนินงาน มีการประเมินผลงาน และมีความคิดริเริ่มทำงานต่าง ๆ ให้เจริญก้าวหน้าอยู่เสมอ
2. มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีพรหมวิหาร 4 มีสังคหวัตถุ 4 มีความยุติธรรม รู้จักเสียสละ ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความจงรักภักดีต่อผู้บังคับบัญชา และมีมนุษยธรรม
3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี วางตัวดี การประพฤติปฏิบัติเป็นที่ประทับใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีงานหนักเข้มแข็งมุ่งสำเร็จ มีความเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจเกียรติผู้อื่น
4. มีความอดทน มีความกล้าหาญ มีความสามารถในการตัดสินใจโดยรวดเร็ว ไม่ลังเล มีความกระตือรือร้น มีความพร้อมที่จะทำงานเสมอ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมงานในทุก ๆ ด้าน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525 : 102 - 103) ได้เสนอว่าผู้บริหารควรมีคุณลักษณะสองประการคือ คุณสมบัติเบื้องต้น และคุณสมบัตินิการปฏิบัติงาน

1. คุณสมบัติเบื้องต้นของนักบริหาร คือ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด มีไหวพริบดี มีความสามารถในการวิเคราะห์ สามารถในการพิจารณาเหตุการณ์ มีความคิดริเริ่ม และเป็นผู้นับว่าเป็น

ที่พึงแก่ผู้น้อย และเชื่อถือไว้วางใจได้ ตัดสินใจแน่วแน่มั่นคง เรารู้จักปรับตัวและเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม จิตใจมั่นคงไม่เอาแต่อารมณ์ มีบุคลิกลักษณะและความประพฤติส่วนตัวดี และมีคุณสมบัติเป็นผู้นำ

2. คุณสมบัติในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การมีความคิดริเริ่ม และมีความคิดใหม่ ๆ อยู่เสมอ ใจกว้าง รู้จักหาเวลา รู้ว่าอะไรรีบด่วน อะไรไม่รีบด่วน รับฟังและรู้จักเลือกความเห็นที่ดี หนักเอาเบาสู้ หนักแน่นอดทนไม่ท้อถอย สามารถในการสร้างสรรค์ สามารถในการปรับปรุงงาน รู้จักพิจารณาและพิจารณาสรุปสรุค

วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา อีระกุล (2523 : 74 - 76) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้บริหารโรงเรียนไว้ดังนี้ คือ

1. ความเป็นผู้นำ คือ มีอิทธิพลในตนเองสูงกว่าอิทธิพลอื่น ๆ ของบุคคลในกลุ่มและสามารถชักนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงงานหน่วยงานได้ง่าย คุณสมบัติด้านนี้ประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ คือมีความร่าเริงแจ่มใส และอดทน มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความสามารถในการจูงใจคน มีความรับผิดชอบ มีความฉลาดและไหวพริบดี มีความขยันขันแข็ง มีความเสียสละ มีบุคลิกภาพดี ความเป็นประชาธิปไตย

2. มีความรู้และประสบการณ์ เป็นคุณสมบัติที่เกี่ยวกับงานอาชีพของผู้บริหารโดยเฉพาะ เป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่ง ความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารมีดังนี้ มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของงาน มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการศึกษา มีความรู้เท่าทันเหตุการณ์ มีความรู้และประสบการณ์ด้านวิชาการบริหาร

3. มีมนุษยสัมพันธ์ดี ผู้บริหารจะต้องทำงานร่วมกับบุคคลทั้งนอกและในโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญ ๆ ดังนี้ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเสมอต้นเสมอปลาย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความยืดหยุ่น เปิดเผย เป็นกันเอง

4. มีคุณธรรมสูง คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้บริหารให้ประพฤติแต่ในสิ่งที่ดีงาม ได้แก่ มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจงรักภักดี มีศีลธรรม

5. มีสุขภาพดี สุขภาพในที่นี้หมายถึงสุขภาพทางกายและสุขภาพทางจิต สุขภาพเป็นเครื่องเสริมสร้างการปฏิบัติงานให้ถูกต้องและสม่ำเสมอ

อรรถกถาสัทธัมมปิณฑะ (2524 : 9 - 10) ได้กำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้มีหน้าที่ 4 ประการคือ เป็นผู้ที่มีพื้นฐาน ภูมิรู้ ภูมิธรรม และความเจตนาอันดี

1. ภูมิฐาน หมายถึง ความสง่าผ่าเผย ความสะอาดหมดจด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความพอเหมาะพอดีของรูปร่าง เครื่องแต่งกาย ท่วงทีกิริยาท่าทาง และวาจา ความเป็นผู้มีภูมิด้านนี้แสดงถึงบุคลิกลักษณะแห่งการเป็นหัวหน้าหรือผู้นำ ทำหน้าที่ทั้งหลายด้วยความพึงพอใจ ย้ำเกรง และมีความเชื่อถือศรัทธา

2. ภูมิรู้ หมายถึง ความเป็นผู้มีความรู้ในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ จะต้องมีความรู้เฉพาะวิชาการหน้าที่โดยตรงที่แตกฉาน และจะต้องมีความรู้ในวิชาการแขนงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานหน้าที่ นอกจากนั้นจะต้องมีความรู้ทั่วไปอย่างดี วิชาความรู้ดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์และเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องมืออันจำเป็นสำหรับใช้แก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน ฉะนั้นผู้นำจะต้องพยายามเรียนรู้ให้มากทั้งจากตำรา และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ และจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบถึงเหตุการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้นำที่ขาดหรือหย่อนความรู้หรือภูมิรู้ย่อมจะขาดความเชื่อถือในด้านความรู้และความสามารถจากผู้ใต้บังคับบัญชา อันจะเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาของการปกครองบังคับบัญชาในที่สุด

3. ภูมิธรรม ผู้นำหรือผู้บังคับบัญชา แม้จะมีพื้นฐานและภูมิรู้ที่ดีเลิศสูงส่งเพียงใดก็ตาม ถ้าความประพฤติไม่ดี ไม่มีวินัย จิตใจไร้ศีลธรรมจรรยา และวัฒนธรรมเสียแล้ว ความรู้หรือวิชาการที่มีก็หาประโยชน์อันใดมิได้ เพราะนำเอาความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด ทุจริต และเบียดเบียนทำลายผู้อื่น ๑ ให้เดือดร้อนเสมอ ผู้นำซึ่งขาดภูมิธรรมจะมีความร้ายแรงเสียยิ่งกว่าผู้นำที่ขาดความรู้ เพราะผู้นำที่มีภูมิธรรมต่ำมักก้าวก่ายตำแหน่งหน้าที่และพวกพ้องของตน ยิ่งกว่าเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งจะนำมาเพื่อความแตกแยกของบุคลากรต่าง ๆ ในหน่วยงาน ถ้าหากหน่วยงานขาดความมีระเบียบวินัยและเป็นที่รังเกียจของสังคมโดยทั่วไป ฉะนั้นภูมิธรรมเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของผู้นำทุกประเภท และทุกลักษณะของหน่วยงาน

4. ความเจตนาอันดี ภูมิฐาน ภูมิรู้ และภูมิธรรม ยังไม่อาจทำให้ผู้นำเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพได้ ผู้บริหารหรือผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเป็นผู้ที่สามารถประยุกต์หรือผสมผสานทั้งสามเข้าด้วยกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การประยุกต์ คุณสมบัติ

ทั้งสามของผู้นำเข้าด้วยกันก็คือ ศิลปะแห่งความเป็นผู้นำนั่นเอง ผู้นำที่ดีมีประสิทธิภาพย่อมจะต้องเป็นผู้ที่เจนจัดทั้งการพูด การเขียน และการกระทำ ถ้าขาดความเจนจัดในเรื่องดังกล่าวแล้ว ผู้นำก็ไม่สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ฉะนั้นความเจนจัดด้านศิลปะแห่งการวางตนให้เหมาะสม การใช้ความรู้อย่างมีหลักการและการมีคุณธรรมในการปฏิบัติงานย่อมเป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้นำ

แกนนอน (Gannon. 1979 : 378) ได้สรุปไว้ว่าคุณลักษณะของผู้บริหารเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ และนอกจากนี้ผู้บริหารควรมีคุณสมบัติต่อไปนี้คือ มีระเบียบวินัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นคนมีความยุติธรรม และมีจิตวิทยาในการปกครอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขี้วิจารณ์สถานการณ์การวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล สามารถควบคุมสถานการณ์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ในหน่วยงานได้เป็นอย่างดี (Stevens. 1981 : 21) การพัฒนาวิชาชีพจึงต้องเริ่มที่ภาควิชาและหัวหน้าภาค หัวหน้าภาคเป็นคนสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จ และความเป็นเลิศทางวิชาการของมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย ดังนั้นหัวหน้าภาคจึงต้องมีคุณลักษณะสำคัญซึ่งประกอบด้วย ความรอบรู้ สมรรถภาพในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การบริหารทรัพยากร การกระตุ้นอาจารย์ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ กระตือรือร้น มีความเป็นผู้นำ

ทักษะที่จำเป็นในการบริหารงาน

ตามแนวคิดของ โรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz) แล้วเห็นว่า ความรู้ความสามารถของผู้บริหารในการปฏิบัติงานนั้น ทักษะที่จำเป็นในการบริหารงานของผู้บริหารมี 3 ประการคือ ทักษะเชิงมโนคติ (Conceptual Skill) ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) ทักษะเชิงเทคนิค (Technical Skill) (Faber and Shearron. 1970 : 224 - 230)

ทักษะเชิงมโนคติ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการเข้าใจหน่วยงานที่สังกัดในทุกลักษณะและขั้นตอนอย่างละเอียด สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างงานด้านต่าง ๆ ในองค์การหรือหน่วยงานได้อย่างชัดเจน และการที่มีการเปลี่ยนแปลงในบางส่วนของงานจะมีผลกระทบ

กระเทือนต่อส่วนอื่นได้อย่างไร รวมทั้งเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่ตนสังกัดกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการบริหารงานมีกิจกรรมหลายอย่างที่ผู้บริหารต้องใช้ทักษะเชิงมนุสยสัมพันธ์ เช่น การกำหนดนโยบาย การวางแผนงาน การตัดสินใจ การประสานงาน และการขจัดความขัดแย้ง

ทักษะเชิงมนุสยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ความสามารถในการประสานงานกับผู้บังคับบัญชา เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนและการยอมรับ ความสามารถในการผนึกกำลังความร่วมมือจากผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี ความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ อันจะร่วมมือกับหน่วยงานของตน ตลอดจนความสามารถในการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับหน่วยงาน เพื่อให้บังเกิดความสำเร็จ เชื่อถือ และไว้วางใจในหน่วยงานตลอดไป การบริหารงานด้านนี้ผู้บริหารจะต้องใช้ทักษะเชิงมนุสยสัมพันธ์ เช่น การพูด การประสานงาน และการเผยแพร่ผลงานต่าง ๆ

ทักษะเชิงเทคนิค หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถและความชำนาญในกิจกรรมเฉพาะอย่าง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับวิธี กระบวนการ การดำเนินการ หรือเทคนิคที่สำคัญที่ผู้บริหารจะต้องมีประกอบด้วย

1. ทักษะทางด้านการวางแผนงานหรือโครงการ
2. ทักษะทางด้านกระบวนการกลุ่มและการติดต่อสื่อสาร
3. ทักษะทางด้านการจัดการ

บทพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525 : 199 - 200) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีความชำนาญหรือมีความสามารถ 3 ประการ คือ

1. ความสามารถทางเทคนิค (Technical Competence) หมายถึงความสามารถในการใช้ความรู้ต่าง ๆ วิธีการต่าง ๆ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำงาน เพื่อแนะนำให้กับบุคลากรใต้บังคับบัญชาใช้สิ่งเหล่านั้นได้

2. ความสามารถทางมนุสยสัมพันธ์ (Human Relations Competence) ได้แก่ ความสามารถในการเข้าใจคน รู้วิธีสร้างสัมพันธ์และทำงานร่วมกับคนอื่น เข้าใจหลักการหรือทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุสย

3. ความสามารถในการบริหารงาน (Administrative Competence) ได้แก่ ความสามารถในการบริหาร รู้จักการวางแผนจัดการและสั่งการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงานได้

สรุป ทักษะที่จำเป็นในการบริหารงานของหัวหน้าฝ่ายวิชาการวิทยาลัยพยาบาล ซึ่งทำหน้าที่เป็นทั้งผู้บริหารและผู้ให้การนิเทศการมีดังนี้

1. ทักษะทางด้านแนวคิด (Conceptual Skill) หมายถึง ความสามารถในการบริหารงานให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงานได้ ซึ่งได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การจัดทีมงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการจัดสรรงบประมาณ (Budgeting)

2. ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ ประโยชน์จากความรู้ความสามารถของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งได้แก่ การทำความเข้าใจกับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา การชักจูงโน้มน้าวให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถร่วมทำงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การนำทีมงานให้ทำงานได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายได้ การขจัดปัญหาความขัดแย้งในทีมงาน

3. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skill) หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานให้เป็นไปตามกระบวนการและความสามารถพื้นฐานในการปฏิบัติงาน ซึ่งได้แก่ การจัดสำนักงาน การจัดระบบสื่อสาร การจัดระบบงานสารบรรณ การสาธิตการใช้อุปกรณ์การสอน การสาธิตการสอน การจัดนิทรรศการ การสื่อสารทางภาษาพูดและภาษาเขียน การดำเนินการอบรมครู

ผู้นำทางวิชาการ

การบริหารงานของมหาวิทยาลัยที่ก้าวไปถึงความเป็นเลิศทางวิชาการได้ จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารเป็นแกนนำไปสู่เป้าหมายหรือมิตินของมหาวิทยาลัย กรีน (Green, 1981 : 12 - 15) กล่าวถึงผู้บริหารวิชาการ (Academic Administrators) คือ กลุ่มบุคคลที่อยู่ตำแหน่ง

ที่รับผิดชอบการบริหารวิชาการ คือ อธิการบดี คณบดี และหัวหน้าภาควิชา ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริหารที่ต้องทำหน้าที่ทั้งผู้นำทางวิชาการและผู้บริหาร และต้องแสดงบทบาททั้งสองบทบาทที่จะประสบความสำเร็จ พงษ์ สะเพียรชัย (2531 : 4 - 5) ได้กล่าวถึงประสิทธิภาพของการบริหารอุดมศึกษาในระดับที่เกี่ยวข้องกับนโยบายว่า ต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารทุกระดับในมหาวิทยาลัย หากพิจารณาเฉพาะผู้บริหารที่เป็นระดับหัวหน้าภาควิชา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด และเป็นกลุ่มปฏิบัติการในการดำเนินงานทางวิชาการให้ไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการได้ นั้น หัวหน้าภาควิชาจะต้องมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการเป็นผู้นำทางวิชาการ

ความหมายและลักษณะของผู้นำทางวิชาการ

มีผู้รู้หลายท่านได้ให้ความหมายของผู้นำและผู้นำทางวิชาการหลายทัศนะ ดังนี้

เฮอร์เซย์ และบลันชาร์ด (Hersey and Blanchard, 1982 : 83) ให้ความหมายว่า ผู้นำคือพฤติกรรมที่อิทธิพลต่อกิจกรรมของกลุ่มหรือบุคคลในการใช้ความพยายามให้บรรลุถึงเป้าหมายในสภาพการณ์ที่กำหนดให้

วิจิตร วรุตบางกูร (2525 : 5 - 6) กล่าวถึงภาวะผู้นำว่า เป็นความสามารถในการทำให้ผู้อื่นเกิดความเชื่อ หวังพอใจ และขังใจให้ผู้อื่นเชื่อฟัง ยอมรับนับถือ จงรักภักดี และให้ความร่วมมือ และได้กล่าวถึงภาระหน้าที่สำคัญของผู้นำว่าต้องมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ พัฒนาผู้ร่วมงานให้มีความสามารถในการทำงาน มีสัมพันธภาพอันดีต่อกัน อำนวยความสะดวกในการทำงาน ตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

วอลเวอร์ตัน (Wolverton, 1984 : 12 - 13) กล่าวว่า ผู้นำทางวิชาการจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหาร มีความรู้ด้านการเงินและด้านบุคคล เป็นผู้ที่มีพรหมที่จะนำและให้ความช่วยเหลือผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และมีสัมพันธภาพอันดีกับบุคคลอื่น

โนลส์ (Knowles, 1970 : 6 - 39) อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของผู้ที่จะเป็นหัวหน้าภาควิชาว่า ความรับผิดชอบของหัวหน้าภาควิชา ซึ่งต้องทำหน้าที่ผู้นำในการดำเนินงานในแต่ละวัน การวางแผนเพื่อพัฒนาภาควิชาระยะยาว การกระตุ้นให้อาจารย์มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ความสำเร็จในการจัดเตรียมงบประมาณของภาควิชา ต้องวางแผนประสานงานการจัดการเรียนการสอน

วิชาต่าง ๆ วางแผนการจัดซื้อตำราหนังสือ การเสนอแนะการสรรหาบุคลากรในตำแหน่งต่าง ๆ
 านลส์ ยังได้อธิบายถึงลักษณะของผู้ที่เป็นหัวหน้าภาควิชาว่า ควรเป็นคนที่มีความสามารถในการ
 เป็นผู้นำภาควิชา สามารถทำงานร่วมกับคนหมู่มากได้

สรุปได้ว่า ผู้นำทางวิชาการคือผู้ที่มีความสามารถในการชักจูงทั้งการเป็นผู้นำและ
 การบริหาร นำกลุ่มให้กระทำการกิจกรรมด้านวิชาการของกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายจนเป็นที่ยอมรับของ
 ผู้ร่วมงานและคนทั่วไป

บทบาทของผู้นำทางวิชาการ

บทบาทของผู้นำทางวิชาการหรือหน้าที่ผู้นำทางวิชาการจะต้องปฏิบัติ ได้มีผู้กล่าวถึงทั้ง
 ลักษณะที่เป็นบุคลิกลักษณะและการกิจที่ผู้นำทางวิชาการพึงมีทั้งปฏิบัติ อาทิ

มอริส (Morris. 1981 : 23) สรุปว่า ผู้บริหารในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย
 ต้องทำงานอย่างจริงจัง มีความเข้าใจผู้ร่วมงานแต่ละคน เป็นที่ปรึกษาสำหรับลูกน้องได้

เบลค (Blake. 1981 : 30 - 45) ได้อธิบายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้นำ
 ทางวิชาการ (Academic Leaders) ว่ามีหน้าที่ความรับผิดชอบ 10 ประการ คือ

1. ปฏิบัติตามอุดมการณ์ของสถาบัน และดำเนินการในกิจกรรมที่ได้รับผล
2. จัดดำเนินการเรียนการสอนต่าง ๆ
3. จัดทำหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
4. สร้างบรรยากาศในการวิจัยและงานวิชาการที่มีคุณภาพสูง
5. กระตุ้นให้มีการบริการวิชาการแก่ชุมชน
6. จัดหาแหล่งเงินทุนและการจัดสรรงบประมาณ
7. กำหนดหน้าที่รับผิดชอบทางวิชาการแก่อาจารย์
8. ให้ความสำคัญเนื่องในกิจการนักศึกษา
9. เสริมสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เพื่อความมั่นคงและการคงไว้ซึ่งความ

รักใคร่ในสถาบัน

10. การบำรุงรักษาอาคารสถานที่และการดำเนินการเพื่อบริการการใช้อาคารสถานที่

อาทร ชนเห็นชอบ (2530 : 16 - 17) กล่าวถึงผู้บริหารมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดจะต้องทำตนเป็นคนมีคุณค่าและอธิบายในประเด็น "คุณค่า" ว่าต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ คือ สามารถวางแผนพัฒนาต่างกันต่าง ๆ ติดตามประเมินผล มีความกระตือรือร้นในการคิดริเริ่มต่าง ๆ ซึ่งมีคุณค่าทั้งทางวิชาการและการสร้างสรรค์

มูมอ (Moomaw, 1984 : 22 - 28) ได้อธิบายเกี่ยวกับผู้นำทางวิชาการที่ประสบความสำเร็จจะต้องยึดหลักการ 5 อย่าง

1. ต้องมีความกระตือรือร้นชัดเจนหน้าที่และเป้าหมายของสถาบัน ซึ่งจะเป็นสิ่งนำไปสู่ความชัดเจนในการดำเนินการด้านวิชาการ
2. ต้องพัฒนาอาจารย์ให้เป็นกลุ่มผู้นำ เพื่อช่วยในการบุกเบิกความรู้และการปฏิบัติงาน การพัฒนากลุ่มผู้นำอย่างนี้จำเป็นต้องจัดหาแหล่งทรัพยากร เปิดโอกาสงานการฝึกและพัฒนาผู้นำ จัดหาทุนเพื่อพัฒนาผู้นำ อาจเป็นกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือจัดหาบริการช่วยสนับสนุน
3. ต้องกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ ๆ สิ่งที่สำคัญทางวิชาการคือ ต้องมีความคิดใหม่ ๆ มีการสนับสนุนสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ผู้นำทางวิชาการจึงต้องกระตุ้นให้ทุกคนมีจิตใจที่จะคิดประดิษฐ์อะไรใหม่ ๆ ขึ้นมา กระตุ้นให้มีการศึกษาทดลองและให้มีการนำไปเผยแพร่
4. ต้องมีการประเมินผล โดยประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดดำเนินการไปแล้วเพื่อจะได้ปรับปรุงเป้าหมาย และนำไปคิดพัฒนาสิ่งใหม่ มิใช่ประเมินเพียงโครงการทางวิชาการหรือกิจกรรมเท่านั้น ต้องประเมินอาจารย์และผู้บริหารอื่น ๆ ด้วย การประเมินนี้จะนำไปสู่การอภิปรายร่วมกัน แก้ไขข้อบกพร่องร่วมกัน ถ้าทำได้ผลดีจะนำไปสู่ความไว้วางใจกันอันสัมพันธ์อันดีและเป็นการจูงใจด้วย

5. การให้รางวัลและสิ่งตอบแทน การได้รับการยอมรับในผลงาน มิใช่แค่เพียงเงินเท่านั้น จะช่วยทำให้ทุกคนมุ่งมั่น และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่องาน

นอกจากหลักทั้ง 5 นี้ มูมอ (Moomaw) ยังได้กล่าวถึงผู้นำทางวิชาการจะต้องมีลักษณะ 5 อย่างดังนี้

1. การริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ผู้นำด้านวิชาการแต่ละสถาบันต้องเป็นผู้ริเริ่ม โดยต้องรับฟังว่าอะไรเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสถาบัน จะใช้ภาวะผู้นำอย่างไรจึงจะสำเร็จ จะช่วยสนับสนุนอย่างไร จึงจะมีกลุ่มผู้นำในด้านความคิดสิ่งใหม่ ๆ

2. การรู้จักปัญหา รู้ว่าอะไรคือปัญหา และจะแก้ปัญหานั้นอย่างไร โดยการศึกษาหาข้อมูล และข้อยุติร่วมกัน

3. การหาข้อยุติและการยอมรับข้อยุติโดยการประชุมปรึกษาหารือ

4. การมอบหมายงาน มอบหมายงานเพื่อแบ่งเบาหน้าที่ความรับผิดชอบงานแต่ละอย่างและมารายงานผล โดยผู้นำช่วยในการจัดหาทรัพยากรที่จะนำไปสู่การดำเนินงานแต่ละอย่าง

5. การประเมินผล เพื่อดูว่างานเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ มีปัญหาอะไร ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอย่างไร จะแก้ปัญหานั้นอย่างไร

เดสส์เลอร์ (Dessler. 1983 : 269 - 270) ได้กล่าวถึงการเป็นผู้นำกลุ่มที่จะทำให้การทำงานของกลุ่มเป็นไปด้วยดีนั้น กลุ่มต้องมีขนาดพอเหมาะ ไม่มากจนเกินไป ขนาดของกลุ่มจึงเป็นเรื่องสำคัญ กลุ่มที่มีขนาดมากกว่า 5 หรือ 6 คนขึ้นไป โอกาสในการร่วมมือกิจกรรมต่าง ๆ จะน้อยลง กลุ่มที่มีขนาดโตขึ้นความต้องการในการติดต่อประสานงานยิ่งจะมากขึ้น รวมทั้งต้องใช้เวลา ทักษะ และความสามารถในการควบคุมการทำงานของกลุ่มมากขึ้น

ผู้นำทางวิชาการจึงต้องปฏิบัติภารกิจทางด้านบริหารควบคู่กันไปด้วย นั่นคือ ผู้นำทางวิชาการจะต้องรู้จักใช้กระบวนการบริหารงานด้วย ซึ่งสาระสำคัญของกระบวนการบริหารนี้ กิธมาปริดีติก (2529 : 4 - 6) กล่าวว่า การบริหารนั้นหมายถึงการดำเนินงานทุกอย่างในองค์การให้สำเร็จลุล่วงไป และยังได้สรุปว่าผู้บริหารต้องรู้จักการวางแผน การจัดหน่วยงาน การบริหารบุคคล การอำนวยการ และการควบคุมงาน และถวิล เกื้อกูลวงศ์ (2530 : 37 - 38) กล่าวถึงกระบวนการบริหารว่า หน้าที่ของผู้บริหารที่สำคัญมีอยู่ 4 ประการคือ การวางแผน การจัดระเบียบหน่วยงาน การจูงใจ และการควบคุม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การวางแผน คือ การวางเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การและการพัฒนาแผน
2. การจัดระเบียบหน่วยงาน คือ การหล่อหลอมทรัพยากรไว้ด้วยกัน ทั้งคน เงิน และอุปกรณ์เครื่องมือ ซึ่งเป็นการอำนวยการความสะดวกในการทำงานและการติดต่อสื่อสารเพื่อให้งานเกิดประสิทธิผลมากที่สุด
3. การจูงใจซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร เช่น การยกย่องผู้กระทำดี การให้รางวัล การให้สิ่งตอบแทน
4. การควบคุม คือ มีการติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

สรุปได้ว่า ผู้บริหารจะต้องมีหน้าที่ปฏิบัติการทั้งการวางแผน การจัดหาและการจัดสรร การใช้ทรัพยากร การติดต่อประสานงาน การจูงใจคนให้ทำงาน การติดตามและประเมินผลงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

จึงกล่าวได้ว่า ผู้นำคือผู้ที่มีความสามารถในการทำงานไปสู่ความสำเร็จ โดยแสดงออกถึงความเป็นผู้ที่เชื่อถือมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น เป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไป มีความมั่นคง มีความเพียรพยายาม รู้จักการปรับตัว มีความสามารถในการชักชวนการบริหารงาน

ลักษณะของผู้นำทางวิชาการในวิชาชีพพยาบาล

การศึกษายาบาลเป็นการศึกษาทางวิชาชีพที่มีความเฉพาะที่มีลักษณะงานที่ปฏิบัติโดยตรงต่อการบริการเพื่อสุขภาพของผู้เจ็บป่วย และผู้รับบริการทางสุขภาพโดยทั่วไป นอกจากผู้นำทางวิชาการจะมีคุณสมบัติดังที่กล่าวแล้วจะต้องมีคุณสมบัติของนักบริหารทางวิชาชีพประกอบด้วย

อาร์นท และฮัคคาเบย์ (Arndt and Huckabay, 1980 : 79 - 83) ได้สรุปลักษณะของผู้บริหารงานพยาบาลไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีสติปัญญา รอบรู้ คือ ความเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ สามารถบริหารงานพยาบาลได้

1.1 มีความรู้ในเรื่องการพยาบาลสมบูรณ์แบบ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ให้เหมาะสมทั้งงานเรื่องเทคนิค วิธีการปฏิบัติ การตัดสินใจ และการรับรู้ที่ถูกต้อง

1.2 มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหลักการบริหารที่สำคัญ ได้แก่ การวางแผนงาน การจัดองค์การ การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการติดตามประเมินผล

1.3 มีความสามารถในการสอน แนะนำผู้อื่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย มีศิลปะในการจูงใจผู้ร่วมงาน

1.4 มีความสามารถในการแก้ปัญหาตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ใช้หลักของเหตุผลพิจารณาปัญหาอย่างรอบคอบ ตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยความเหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาร่วมกัน

2. มีทักษะในการเป็นผู้นำและการติดต่อสื่อสาร การเป็นผู้นำเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารงานพยาบาล ซึ่งนอกจากความรู้ความชำนาญในงานพยาบาลแล้ว

ผู้บริหารจะต้องมีความสามารถในการจูงใจ การพิจารณาสั่งการ การให้คำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยยึดหลักการของการเป็นผู้นำเป็นเครื่องมือสำคัญ

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งงานด้านทักษะการเป็นผู้นำคือ การติดต่อสื่อสารซึ่งควรเป็นการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง (Two Ways Communications)

3. บุคลิกลักษณะส่วนตัว ผู้บริหารพยาบาลจะต้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

ภาวะผู้นำนี้จะ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของขบวนการสุขภาพที่ดีก้าวหน้า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การมีทัศนคติ ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะต่าง ๆ ในฐานะผู้นำทางวิชาการพยาบาล ผู้นำจะต้องพัฒนาสิ่งต่อไปนี้

1. ทัศนคติ คารสร้างขึ้นมา

1.1 ความไวต่อปัญหาปัจจุบันของสังคม และมีความยึดมั่นในการสร้างความยุติธรรมในสังคมเพื่อที่จะลดความไม่เสมอภาคทางการสาธารณสุข และความไม่เป็นธรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เกี่ยวข้อง และต้องยอมรับว่า การมีโอกาสได้รับการสุขภาพอนามัยที่ดีไม่ใช่เป็นอภิสิทธิ์ แต่เป็นสิทธิของพลเมืองทุกคน

1.2 มีความตระหนักอย่างแท้จริงว่าสุขภาพอนามัยและการพัฒนาเป็นสิ่งแยกจากกันไม่ได้ ทั้งนี้หมายถึงการมีความเข้าใจอย่างชัดเจน และมีความมุ่งมั่นในเรื่องสุขภาพที่ดีก้าวหน้า การสาธารณสุขมูลฐาน ตลอดจนหลักการสำคัญกว้าง ๆ ของเรื่องเหล่านี้ คำนึงและจุดมุ่งหมายมองเห็นเรื่องสุขภาพเป็นสิ่งที่ต้องมาก่อนกิจกรรมทั้งปวงของมนุษย์ และการสาธารณสุขเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่งขาดต่อการพัฒนาขั้นพื้นฐานของสังคม

1.3 มีความตระหนักว่าการปกป้องสิทธิเป็นสิ่งที่ดีและเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และไม่สับสนกับความก้าวร้าว

2. ความรู้ เกิดได้จาก

2.1 ความเชี่ยวชาญและความน่าเชื่อถือในด้านใดด้านหนึ่ง หรือในหลาย ๆ ด้านของการพยาบาล และกํารนำกระบวนการแก้ปัญหาทุกระยะ (ประเมิน วางแผน ดำเนินการ และประเมินผล) ไปยัง วิชาชีพให้ความเอาใจใส่ประชากรทุกกลุ่มอายุและทุกสถานะ

2.2 การเข้าถึงทุกระบบ กระบวนการทางการเมือง การได้มา การใช้อำนาจ และอิทธิพลเพื่อที่จะบรรลุจุดมุ่งหมาย

2.3 กิจกรรมการติดต่อสื่อสารอย่างกว้างขวาง รวมทั้งระบบเครือข่ายภายในและภายนอกกระบวนการพยาบาลและการสาธารณสุข

2.4 หลักการและวิธีการของการจัดการที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำในระดับบุคคล กลุ่ม คณะ และความสัมพันธ์

3. ทักษะ ในด้าน

3.1 การชี้นำและการช่วยเหลือผู้อื่นให้สามารถวิเคราะห์แนวความคิดของตนเอง ในประเด็นปัญหาหลักของสังคมและการสาธารณสุข โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับความเสมอภาค

3.2 การให้แรงบันดาลใจเพื่อนร่วมงานอื่นที่จะทุ่มเทความพยายามสูงสุดในการแก้ปัญหาร่วมกัน ประสานสัมพันธ์การเอื้อประโยชน์ต่อกัน และเสริมสร้างความมุ่งมั่นของเขา

3.3 เข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงขอบข่ายงานในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ วิชาชีพชันนาการ และความคิดสร้างสรรค์ที่จะมุ่งไปสู่การนำสติปัญญาและพลังทางกายภาพของผู้อื่น มาใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรสาธารณสุขรุ่นหนุ่ม

3.4 ติดต่อสื่อสารและเผยแพร่ศักยภาพการพยาบาลที่จะ เอื้อประโยชน์ต่อความสัมพันธ์ตามเป้าหมายของการมีสุขภาพดีถ้วนหน้า

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยด้านคุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงาน วิทยาลัยพยาบาลนั้น ยังไม่มีการวิจัยมาก่อน ฉะนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนองานวิจัยที่ใกล้เคียง ดังนี้

ประภม แสงสว่าง (2524 : 8 - 9) ได้ทำการวิจัยค้นหาลักษณะของนักบริหาร การศึกษาไทยที่พึงประสงค์อย่างยิ่ง โดยสรุปไว้เรื่องลำดับความสำคัญดังนี้ กล่าวขอรับผิดชอบเมื่อทราบว่าสิ่งที่ได้สั่งหรือกระทำไปนั้นไม่ถูกต้อง ไม่เป็นผู้คอยรับแต่ความชอบ แล้วโยนความผิดให้ผู้อื่น มีความสามารถและกล้าแสดงความคิดเห็นของตนต่อที่ประชุมหรือผู้อื่น มีความคิดสุขุมรอบคอบ

การตัดสินใจ มีความลึกซึ้งกว้างขวาง มองการณ์ไกล มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีปฏิภาณไหวพริบ ความจำและสติปัญญาดี มีความกระตือรือร้นในการทำงานและไม่รับสินบนหรืออาศัยอำนาจหน้าที่หาประโยชน์ส่วนตัว จนต่อมา ชัยลมาจ กังการวัฒน์ (2525 : 69) ได้วิจัยคุณลักษณะของผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด พบว่า ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดควรเป็นบุคคลที่มีสุขภาพแข็งแรง กระฉับกระเฉงคล่องแคล่ว การแต่งกายเหมาะสมกับฐานะและโอกาส เข้ากับบุคคลอื่นได้ดี รู้จักเลือกใช้คำพูดที่เหมาะสมกับบุคคลที่จะสนทนาด้วย เป็นคนตรงไปตรงมา กล้าแสดงออก มีอารมณ์ขัน มีความอดทน ยึดธรรม มีความคิดริเริ่ม รู้จักปรับตัว มีความรู้สึกไว แก่ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี เป็นคนกว้างขวาง เป็นที่รักใคร่ชอบพองของคนทั่วไป เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม โยธิน จารุมณี (2526 : 108 - 113) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏว่าคุณสมบัติพื้นฐานของผู้บริหารซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่พึงประสงค์มากที่สุดคือ มีความยุติธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีเหตุผลและมีความรับผิดชอบสูง และด้านคุณสมบัติในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์มากมีอยู่ 4 ประการคือ มีความตั้งใจ กระตือรือร้นในการทำงาน และมีแรงปรารถนาจะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จสูง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และรู้จักเลือกความคิดเห็นที่ดีและหาทางปรับปรุงงานของตนอยู่เสมอ รู้จักแบ่งงานหรือมอบหมายงานและอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคลากรภายในโรงเรียนอย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และเป็นผู้ที่ฝึกนักเรียน ตลอดจนเพื่อนร่วมงานมีระเบียบวินัย เป็นผู้สั่งและอำนวยการที่ดี ซึ่งผลการวิจัยด้านคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้บริหารนี้ สอดคล้องกับการวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ (วิชัย เวียงสงค์, 2527 : 126) ผลการวิจัยได้พบอีกว่า คุณลักษณะด้านวิชาชีพที่เกี่ยวกับความสามารถที่จะนำมาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารนั้นจะต้องมีความรู้เรื่องระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับเกี่ยวกับงานในหน้าที่ มีวิธีการแก้ปัญหาหลาย ๆ วิธี และปรับปรุงให้โรงเรียนก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน มีความรู้เรื่องการบริหาร เข้าใจนโยบายการจัดการศึกษาสงเคราะห์เป็นอย่างดี และสามารถสร้างความสามัคคีในหน่วยงานด้วย

ธำรงค์ บุญญาญจน์ (2529 : 71 - 72) ได้วิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครู เกี่ยวกับคุณสมบัติ

คุณลักษณะ และความสามารถของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขต การศึกษา 8 พบว่า คุณลักษณะของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ เมื่อพิจารณาผลรวมร่วมกัน ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างประชากรปรากฏว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ถ้าแยก พิจารณาเป็นรายกลุ่มประชากรพบว่า ความคิดเห็นตรงกันคือเห็นด้วยอย่างยิ่งทุกกลุ่ม และคุณลักษณะ ของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการที่กลุ่มตัวอย่างประชากรทุกกลุ่มเห็นด้วยอย่างยิ่งเรียง ลำดับจากมากไปหาน้อยคือ มีความตื่นตัวและกระตือรือร้น รับฟังความคิดเห็น มีความจริงจัง มีความยุติธรรม มีความอดทน สู้ปัญหา มีความรับผิดชอบ ทำงานด้วยเหตุผลและหลักการ สุขุม รอบคอบ ชยันและอุทิศเวลา มุ่งมั่นที่จะทำให้ดีที่สุด มีปฏิภาณไหวพริบดี มีความคิดริเริ่ม กล้า แสดงความคิดเห็น มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใจกว้าง เข้าใจผู้อื่นดี และความสามารถของผู้ช่วย ผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ เมื่อพิจารณาผลรวมร่วมกันตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ประชากรปรากฏว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยใน 5 อันดับแรก คือ มีความสามารถในการประสานงาน มีความสามารถในการวางแผนอัตรากำลังคนในการเรียนการสอน มีความสามารถในการจัดแผน การเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีความสามารถในการกำหนดนโยบาย และ วางแผนพัฒนางานวิชาการ มีความสามารถในการวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงาน ใจถูกต้องอย่างมีหลักการและเหตุผล มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับ งานวิชาการ

✓ กิตติศักดิ์ รัตนฉายา (2529 : 78 - 82) ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของ หัวหน้าฝ่ายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านส่วนตัวของ หัวหน้าฝ่ายของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด พบว่า คุณลักษณะที่ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่าย และ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีความต้องการให้มีมากที่สุดจะขาดไม่ได้ เน้นหนักไปที่คุณลักษณะเกี่ยวกับความ รับผิดชอบ คุณธรรม มนุษยสัมพันธ์ สติปัญญา ความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ส่วน คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ได้แก่ มีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับบุคคลอื่นหรือหน่วยงานอื่น

ผลการวิจัยของอัญชลีรัตน์ บุญสินธุกุล (2530 : บทคัดย่อ) พบว่า สมรรถภาพที่ สำคัญที่ควรมีกรอบมาให้แก่หัวหน้าภาควิชา ได้แก่ ความสามารถในการสร้างสรรค์ ความสามารถ ในการจูงใจเพื่อนร่วมงาน ความสามารถในการเป็นผู้นำทางวิชาการ ความสามารถในการ

วางแผนปฏิบัติงาน และคุณลักษณะของหัวหน้าภาคที่ควรพัฒนามีอยู่ 3 ด้านที่อยู่ในเกณฑ์มาตามความต้องการทั้งของคณะ หัวหน้าภาควิชา และอาจารย์ คือ ด้านความเป็นผู้นำเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ทักษะในการบริหารงาน และด้านวิชาการ ตามลำดับ

บุญมา กัมปนาทพงษ์ (2532 : 95) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้านคือ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ วิชาการ บุคลิกภาพ และความสามารถในการบริหารงาน มีพฤติกรรมที่บ่งชี้ดังนี้คือ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ ได้แก่ ความรับผิดชอบสูง มีคุณธรรมอย่างเป็นตัวอย่างได้ เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความเชื่อมั่นในตนเอง และกล้าเผชิญปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยความมั่นใจ คุณลักษณะด้านวิชาการ ได้แก่ การรู้หลักการบริหารและมีประสบการณ์การบริหารมาก่อน มีความรู้และความเข้าใจในหลักสูตร รู้นโยบายการศึกษาของชาติทุกระดับ และมีความสามารถในการบริหารงานบุคคล คุณลักษณะทางด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีใจกว้าง เป็นประชาธิปไตย ดำเนินบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสม มีน้ำใจในศรีต่อผู้บังคับบัญชา และข้าราชการาวางานความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างแนบเนียน คุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหารงาน ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานจนสามารถชี้แจงต่อผู้อื่นได้ มีความสามารถในการวางแผนและปรับปรุงแผนอยู่เสมอ มีความสามารถในการจัดสายบังคับบัญชา และระเบียบงาน รู้จักการมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ผู้อื่น

ศิริ เจริญวัย (2532 : 126) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถภาพทางการบริหารของผู้บริหารวิทยาลัยครู ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารในกลุ่มผู้บริหารงานวิชาการพบว่า ความสามารถในการสั่งการมีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพทางการบริหารงานด้านธุรการ ความมั่นใจในตนเองมีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพทางการบริหารงานทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ สมรรถภาพทางการบริหารงานด้านเทคนิคการบริหาร สมรรถภาพทางการบริหารงานด้านวิชาการ สมรรถภาพทางการบริหารงานด้านบุคลากร สมรรถภาพทางการบริหารงานด้านสังคมสัมพันธ์ สมรรถภาพทางการบริหารงานด้านธุรการ และสมรรถภาพทางการบริหารงานด้านกิจการนักศึกษา และความไม่ผูกติดกับตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพทางการบริหารงานด้านสังคมสัมพันธ์ ด้านธุรการ และด้านกิจการนักศึกษา

ชัตต์ และคนอื่น ๆ (Stadt and others. 1974 : 49 - 53) ได้สรุปว่า ลักษณะของผู้บริหารที่ดีคือ ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงมาตรฐานในการทำงานเป็นที่พึงของคนอื่นได้ มีความกล้า กล้าที่จะคิด กล้าที่จะเสี่ยง และกล้าที่จะทำ มีความรับผิดชอบ มีความสามารถที่จะแบ่งงานให้ผู้อื่นช่วยปฏิบัติ มีวินัยในตนเอง มีเมตตาภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความสามารถในการสื่อความคิด แข็งแรงและมีสุขภาพดี มีสติปัญญา มีความสามารถในการจัดรูปร่าง และมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และงานปีเดียวกันนั้น มาร์เลอร์ (Marler. 1973 : 3194-A) ได้ศึกษาโดยวิจัยทัศนะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญโดยเป็นหัวหน้าฝ่ายบริหารโรงเรียน ประสานงานให้การนิเทศ วางโครงการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีลักษณะเป็นผู้บริหาร เพื่อให้กิจการของโรงเรียนดำเนินไปด้วยดี มีความเป็นกันเองกับนักเรียน เข้าใจปัญหาของนักเรียน ฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ผู้บริหารวางตัวเป็นกลางเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับคนทั่วไป และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคณะครู และงานปีต่อมาอีส์ตัน (Baston. 1974 : 6894-A - 6895-A) ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะของคณบดีที่ประสบความสำเร็จในการบริหารงานของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในรัฐเซาท์อีสเทิร์น ผลการศึกษาพบว่า คณบดีที่ประสบความสำเร็จในการทำงานส่วนมากมีประสบการณ์การกระโดดมุดศึกษามาก่อน และคุณลักษณะที่นำไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ ความสามารถในการทำงานกับประชาชน การได้รับความเคารพและความไว้วางใจจากคณาจารย์ มีความสามารถในการจัดองค์การ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดริเริ่มและมีความรู้ทั่วไป

ลักษณะของผู้บริหารที่ได้รับความนิยมสำเร็จ สโตกดิลล์ (Stogdill. 1974 : 62 - 63) ได้รวบรวมผลการวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพของพฤติกรรมของผู้บริหาร โดยจำแนกออกเป็นกลุ่มตามผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้คือ

1. บุคลิกภาพและพฤติกรรมจากผลการวิจัยมากกว่า 15 เรื่อง พบว่า ผู้บริหารควรมีบุคลิกภาพและพฤติกรรมเหนือบุคคลอื่น ๆ ในเรื่องต่อไปนี้คือ มีเชื้อชาติ มีนิสัยรักการศึกษาค้นคว้า ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ มีความรู้ทันสมัยและกว้างขวาง ชอบกิจกรรมและงานสังคม มีมารยาทสังคมดี มีฐานะทางเศรษฐกิจดี
2. บุคลิกลักษณะของผู้บริหารที่ได้รับการยืนยันจากผลการวิจัยมากกว่า 10 เรื่องพบว่า ผู้บริหารจะมีบุคลิกลักษณะดังนี้คือ มีความสามารถในการเข้าสังคม รู้จิตวิทยาในการเจรจา มี

มารยาทสังคมดี มีความคิดริเริ่มทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมได้ มีความอดทนต่อความยากลำบาก อดทนต่อปัญหารอบด้านโดยไม่เสียกำลังใจ รู้หลักและวิธีทำงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง หมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อเสริมคุณค่าของตนให้เป็นผู้มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ มีความสามารถในการคาดการณ์ข้างหน้าได้ ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะในการทำงาน เป็นผู้รู้จักของคนที่ว่าไป มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลง และคิด สิ่งใหม่ ๆ เป็นผู้มีความสามารถในการพูดและสามารถเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. คุณสมบัติที่มีความสัมพันธ์สูงกับการเป็นผู้บริหารคือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็น ที่นิยมของบางชน มีความสามารถในการเข้าสังคม มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความปรารถนา ที่จะทำดีที่สุด มีอารมณ์ขัน มีความร่วมมือกับผู้อื่น และมีความสามารถในทางกีฬา

4. องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นผู้บริหาร แยกออกได้เป็น 5 ประเภทคือ

4.1 ความสามารถ มีความหมายรวมถึงความสามารถ สติปัญญา ความกระตือรือร้น ความสามารถในการพูด ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจ

4.2 ความสำเร็จ ได้แก่ การศึกษาความรู้ การงาน และการกีฬา

4.3 ความรับผิดชอบ ได้แก่ การเป็นที่พึ่งของคนอื่น ความเพียรพยายาม ความเชื่อมั่นในตัวเอง ความปรารถนาที่จะทำดีที่สุด

4.4 สถานะ ได้แก่ สถานะทางสังคม ทางสมรส และการเป็นที่นิยมของคนอื่น

4.5 สถานการณ์ ได้แก่ ทักษะ ความต้องการและความสนใจของผู้บริหารตามจุดประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุถึงความสำเร็จ

จากการสุปงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการเป็นผู้บริหารของ สโตกคิลล์ (Stogdill, 1974 : 17 - 23) ทั้งในปี 1948 และ 1970 มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ลักษณะของผู้บริหารที่ดี มีดังนี้

1. ลักษณะทางกาย ได้แก่ ความแข็งแรง สง่าผ่าเผย

2. ภูมิหลังทางสังคม ได้แก่ การศึกษาดี มีฐานะทางสังคมดี สติปัญญาดี เฉลียวฉลาด การตัดสินใจดี มีทักษะในการสื่อความหมายและการพูด บุคลิกภาพที่ตื่นตัวเสมอ ควบคุมอารมณ์ได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจริยธรรมและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

3. ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ ความปรารถนาที่จะทำดีที่สุด มีความรับผิดชอบ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มุ่งทำงาน

4. ลักษณะทางสังคม ได้แก่ ความปรารถนาที่จะทำงานร่วมกับคนอื่น มีเกียรติเป็นที่ยอมรับของสมาชิก เข้าสังคมเก่ง และมีความฉลาดเฉลียวในการสังคม

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยนำไปใช้ประโยชน์เพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยและใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดขอบข่ายและเนื้อหาของแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

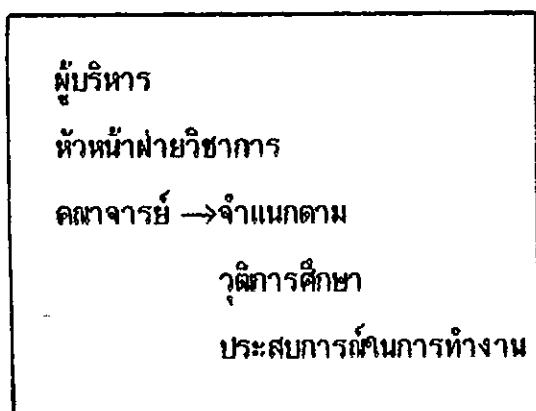
กรอบความคิดในการวิจัย

เรื่อง

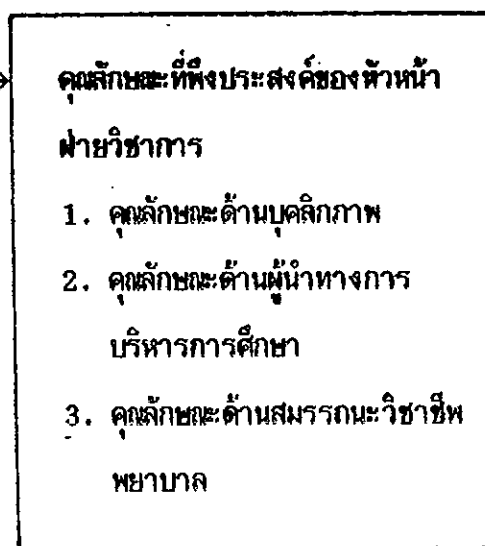
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ คณาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ดำเนินการเป็นลำดับขั้นคือ

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยมีจำนวน 825 คน เป็นประชากรจากวิทยาลัยพยาบาล ในสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาลจำนวน 23 แห่งคือ วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ วิทยาลัยพยาบาลพุทธชินราช พิษณุโลก วิทยาลัยพยาบาลนครราชสีมา วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี วิทยาลัยพยาบาลสงขลา วิทยาลัยพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์ วิทยาลัยพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี วิทยาลัยพยาบาลสระบุรี วิทยาลัยพยาบาลชลบุรี วิทยาลัยพยาบาลลำปาง วิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม วิทยาลัยพยาบาลนราธิวาส วิทยาลัยพยาบาลสุราษฎร์ธานี วิทยาลัยพยาบาลสุรินทร์ วิทยาลัยพยาบาลราชบุรี วิทยาลัยพยาบาลอุดรดิตถ์ วิทยาลัยพยาบาลอุดรธานี วิทยาลัยพยาบาลชัยนาท วิทยาลัยพยาบาลพระพุทธบาท สระบุรี

วิทยาลัยพยาบาลพะเยา วิทยาลัยพยาบาลนครศรีธรรมราช วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า
เพชรบุรี และวิทยาลัยพยาบาลตรัง

จำแนกออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร จำนวน 23 คน

กลุ่มที่ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 23 คน

กลุ่มที่ 3 คณาจารย์ จำนวน 779 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 1 ผู้บริหาร ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มที่ 3 คณาจารย์สุ่มจากประชากรกำหนดจำนวนของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน

(Yamane, 1970 : 580 - 581) โดยค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวน 264 คน จากประชากร

ทั้งหมด และทำการสุ่มโดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังรายละเอียด

ในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของคณาจารย์จำแนกตามวิทยาลัยพยาบาล

วิทยาลัยพยาบาล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
กรุงเทพฯ	78	27
พุทธชินราช พิษณุโลก	51	17
นครราชสีมา	63	21
พระปกเกล้า จันทบุรี	48	16
สงขลา	47	16
สวรรค์ประชารักษ์ นครสวรรค์	38	13
สรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี	50	17

ตาราง 1 (ต่อ)

วิทยาลัยพยาบาล	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
สระบุรี	35	12
ชลบุรี	36	12
ลำปาง	33	11
ศรีมหาสารคาม	32	11
นราธิวาส	27	9
สุราษฎร์ธานี	29	10
สุรินทร์	23	8
ราชบุรี	34	12
อุดรดิตถ์	26	9
อุดรธานี	26	9
ชัยนาท	21	7
พระพุทธบาท สระบุรี	19	6
พะเยา	20	7
นครศรีธรรมราช	26	9
พระจอมเกล้า เพชรบุรี	10	3
ตรัง	7	2
รวม	779	264

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีผู้นำ คุณลักษณะของผู้บริหาร จากตำรา วารสาร บทความ และเอกสารงานวิจัย และศึกษาบทบาทภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามระเบียบของกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข เพื่อหาขอบเขตของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข

ขั้นที่ 2 สร้างเป็นแบบสอบถามโดยใช้ข้อมูลจากขั้นที่ 1 และทักษะที่จำเป็นในการบริหารงานตามแนวคิดของ โรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz) เป็นแนวทาง กำหนดเป็นคุณลักษณะตามขอบเขตแต่ละด้านมี 3 ด้าน ได้แก่

- 1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
- 2) คุณลักษณะด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา
- 3) คุณลักษณะด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของแบบสอบถาม

ขั้นที่ 4 นำเอาแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาพิจารณาแต่ละคุณลักษณะเพื่อปรับปรุงและเพิ่มเติม สร้างเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบคำถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามชนิดจำกัดคำตอบ (Closed form Questionnaire)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการวิทยาลัยพยาบาล กองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข โดยแบ่งคุณลักษณะออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ กิริยาท่าทาง วาจา การกระทำ การแต่งกาย สุขอนามัย ความคล่องตัว มีอารมณ์ขัน การปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น

2) คุณลักษณะด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศึกษา ความรู้เท่าทันเหตุการณ์ ความรู้ในวิชาการบริหาร สามารถดัดแปลงและนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ความอดทน ความคิดริเริ่ม ความยุติธรรม

3) คุณลักษณะด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล ได้แก่ การเป็นผู้มีความรู้ในสาขาวิชาชีพพยาบาล การมีจรรยาบรรณที่เหมาะสมกับการเป็นพยาบาล สามารถสังเกตได้จากการมีความรู้ทางวิชาชีพพยาบาล ทักษะและประสิทธิภาพทางการพยาบาล ความรู้ด้านระบบการศึกษาพยาบาล ความรู้เกี่ยวกับองค์การวิชาชีพ สนับสนุนและสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ

คำถามชุดนี้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ตามหลักการของเบสท์ (Best. 1978 : 174)

ตัวอย่างแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดอ่านและพิจารณาข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้ แล้วกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องด้านขวามือตามน้ำหนักความคิดเห็นของท่าน

ลำดับที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล	ต้องการมากที่สุด	ต้องการมาก	ต้องการปานกลาง	ต้องการน้อย	ต้องการน้อยที่สุด
0	<u>ด้านบุคลิกภาพ</u> การพูดจาได้ฉะฉาน ชัดเจน และเข้าใจง่าย					
00	มีกิริยามารยาท สุภาพเรียบร้อย เป็นแบบอย่างที่ดี					

ลำดับที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล	ต้องการมากที่สุด	ต้องการมาก	ต้องการปานกลาง	ต้องการน้อย	ต้องการน้อยที่สุด
	<u>ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา</u>					
0	สามารถเป็นผู้นำกลุ่ม					
00	ความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการได้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ผล					
	<u>ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล</u>					
0	มีความรู้ทฤษฎาวิชาชีพของตน					
00	สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ					

น้ำหนักแต่ละตัวมีความหมายดังนี้

ต้องการมากที่สุด	ให้น้ำหนัก 5 คะแนน
ต้องการมาก	ให้น้ำหนัก 4 คะแนน
ต้องการปานกลาง	ให้น้ำหนัก 3 คะแนน
ต้องการน้อย	ให้น้ำหนัก 2 คะแนน
ต้องการน้อยที่สุด	ให้น้ำหนัก 1 คะแนน

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับคณาจารย์ที่ไม่ได้รับการสุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach, 1970 : 161) และค่าอำนาจจำแนก โดยหาค่า t-test (ลิวน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2531 : 185; อ้างอิงมาจาก Edwards, 1957 : 152 - 154)

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อไปขออนุญาตจากผู้อำนวยการกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ถึงผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัย

2. การส่งแบบสอบถาม จัดส่งทางไปรษณีย์ ดังนี้

2.1 ผู้อำนวยการและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ เขียนระบุโดยติดแสตมป์ส่งคืนโดยไม่ต้องระบุชื่อผู้ส่ง

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณาจารย์ ส่งแบบสอบถามโดยส่งไปที่ผู้อำนวยการก่อน และให้ผู้อำนวยการแจกไปตามสายงาน

3. หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้วประมาณ 20 วัน ในกรณีที่ผู้ไม่ได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอแบบสอบถามคืน และถ้าผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในจังหวัดใกล้เคียงกับผู้วิจัย ไม่เกิน 100 กิโลเมตร ผู้วิจัยจะไปติดตามแบบสอบถามด้วยตนเอง

การจัดการทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และตรวจเบอร์เซ็นต์ของการได้รับคืน จากแบบสอบถามซึ่งส่งไปจำนวน 310 ฉบับ นำมาตรวจและกรอคะแนนลงในแบบบันทึกรหัส

2. นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ของศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยใช้โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อหาค่าคะแนนเฉลี่ย (X) ของแต่ละกลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และกลุ่มคณาจารย์ แล้วนำค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มมาเรียงอันดับสูงต่ำ สรุป และแปลความหมาย โดยใช้สถิติพรรณนา

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Arithmetic mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบความแตกต่างของคะแนน โดยใช้ Independent t-test ซึ่งต้องเปรียบเทียบความแปรปรวนของคะแนนโดยใช้ F-test ถ้ามีความแปรปรวนของคะแนนเท่ากัน จะเปรียบเทียบคะแนน 2 กลุ่ม โดยใช้ independent t-test แบบที่มีความแปรปรวนประชากรเท่ากัน ถ้ามีความแปรปรวนของคะแนนไม่เท่ากันจะเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของ 2 กลุ่ม โดยใช้ Independent t-test แบบที่มีความแปรปรวนประชากรไม่เท่ากัน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สถิติที่เกี่ยวข้องและใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

1. วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach. 1970 : 161)

1.2 หาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination Power) เป็นรายชื่อโดยใช้สูตร t-test เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ของเอดเวิร์ด (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2531 : 185; อ้างอิงมาจาก Edwards. 1957 : 152 - 54)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย ใช้สูตร (Ferguson. 1981 : 49)

2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สูตร (Ferguson. 1981 : 68)

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามความต้องการของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ t-test แบบ Independent (Ferguson. 1981 : 172)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาความคิดเห็นโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงาน ปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 310 คน ด้วยการส่งแบบสอบถามจำนวน 310 ฉบับ ได้รับคืนจำนวน 292 ฉบับ เมื่อนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วเป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้ทั้งหมดคิดเป็น ร้อยละ 94.19 รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนการตอบรับแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกองงาน วิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

ผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวนที่ส่ง	จำนวนที่ได้รับคืน	ร้อยละ
ผู้บริหาร	23	22	95.65
หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	23	22	95.65
คณาจารย์	264	248	93.93
รวม	310	292	94.19

ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้จะจำแนกการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ ประสบการณ์การทำงาน ภูมิลำเนา ตำแหน่ง โดยนำเสนอเป็นร้อยละ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในกลุ่มคณาจารย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การนำเสนอข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับอายุ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา ดังรายละเอียดในตาราง 3 - 4

ตาราง 3 จำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ

ผู้ตอบแบบสอบถาม	อายุ								รวม	
	ต่ำกว่า 30 ปี		30-40 ปี		41-50 ปี		มากกว่า 50 ปี			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
ผู้บริหาร	-	-	-	-	8	36.36	14	63.63	22	100
หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	-	-	3	13.63	14	63.63	5	22.72	22	100
คณาจารย์	80	32.25	107	43.14	54	21.77	7	2.82	248	100
รวม	80	27.39	110	37.67	76	26.02	26	8.90	292	100

จากตาราง 3 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 292 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป และมีจำนวนเป็น 2 เท่าของผู้ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี

กลุ่มที่เป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ มีจำนวนมากที่สุดในช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.63 อายุมากกว่า 50 ปี มี 5 คน คิดเป็นร้อยละ 22.72 ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีเพียง 3 คนเท่านั้นที่มีอายุระหว่าง 30-40 ปี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 13.63

คณาจารย์ร้อยละ 75 มีอายุต่ำกว่า 40 ปี และคณาจารย์ที่มีอายุมากกว่า 50 ปี มีเพียงร้อยละ 2.82 เท่านั้น ซึ่งมีจำนวน 7 คน

ตาราง 4 จำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประสบการณ์ในการทำงาน				รวม	
	น้อยกว่า 10 ปี		10 ปีขึ้นไป			
	N	%	N	%	N	%
ผู้บริหาร	-	-	22	100.00	22	100.00
หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	2	9.09	20	90.90	22	100.00
คณาจารย์	142	57.25	106	42.74	248	100.00
รวม	144	49.31	148	50.68	292	100.00

จากตาราง 4 แสดงว่ากลุ่มผู้บริหารเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไปทุกคน ส่วนหัวหน้าฝ่ายวิชาการพบว่ามี 20 คน ที่ประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 90.90 มีเพียง 2 คนเท่านั้นที่ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี

คณาจารย์ส่วนใหญ่มี่ประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 57.25 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 42.74

ตาราง 5 จำนวนของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวุฒิการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถาม	วุฒิการศึกษา				รวม	
	ปริญญาตรี/เทียบเท่า		ปริญญาโท/ปริญญาเอก			
	N	%	N	%	N	%
ผู้บริหาร	12	54.54	10	45.45	22	100.00
หัวหน้าฝ่ายวิชาการ	10	45.45	12	54.54	22	100.00
คณาจารย์	164	66.12	84	33.87	248	100.00
รวม	186	63.69	106	36.30	292	100.00

จากตาราง 5 วุฒิการศึกษาของผู้บริหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีวุฒิปริญญาโทและปริญญาตรี
จำนวนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 45.45 และ 54.54 ตามลำดับ

กลุ่มของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวนของผู้ที่มีวุฒิศึกษาระดับปริญญาโทมีจำนวนใกล้เคียง
กันคือ ร้อยละ 54.54 และ 45.45 ตามลำดับ

คณาจารย์มีวุฒิศึกษาปริญญาตรีจำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 66.12 ซึ่งเป็นจำนวน
2 เท่าของผู้มีวุฒิศึกษาปริญญาโทที่มีจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 33.87

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

จากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ได้ผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการโดยรวมและเป็นรายด้าน

ราย ข้อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ผู้บริหาร			หัวหน้า ฝ่ายวิชาการ			คณาจารย์			รวม	
		$\bar{X}$	S	R	$\bar{X}$	S	R	$\bar{X}$	S	R	$\bar{X}$	S
1	ด้านบุคลิกภาพ	4.51	0.36	2	4.57	0.32	2	4.49	0.39	2	4.49	0.38
2	ด้านผู้นำทางการบริหาร การศึกษา	4.65	0.31	1	4.60	0.37	1	4.59	0.33	1	4.59	0.33
3	ด้านสมรรถนะวิชาชีพ พยาบาล	4.33	0.37	3	4.31	0.50	3	4.34	0.42	3	4.33	0.42
รวม		4.53	0.29		4.51	0.37		4.50	0.32		4.50	0.72

จากตาราง 6 แสดงว่าผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ มีความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โดยให้อันดับที่เหมือนกันคือ ให้ความสำคัญของคุณลักษณะด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษาเป็นอันดับ 1 ด้านบุคลิกภาพเป็นอันดับ 2 และด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลเป็นอันดับ 3

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตาม
 ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงาน
 วิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข กำหนดเกณฑ์การพิจารณาคะแนน
 เฉลี่ยเป็นรายข้อตามแนวของเบสท์ (Best. 1978 : 174) ดังนี้

ระดับคะแนนรายข้อ	ความหมาย
1.00 - 1.50	คุณลักษณะที่ต้องการให้มีเพียงเล็กน้อย และไม่ควรมี
1.51 - 2.50	คุณลักษณะที่ต้องการให้มีเพียงเล็กน้อย
2.51 - 3.50	คุณลักษณะที่ต้องการให้มีปานกลาง
3.51 - 4.50	คุณลักษณะที่ต้องการให้มีมาก
4.51 - 5.00	คุณลักษณะที่ต้องการให้มีมากที่สุดจะขาดไม่ได้

การจัดอันดับความสำคัญของความคิดเห็นได้นำค่าเฉลี่ยมาจัดอันดับจากค่าเฉลี่ยสูงไปหา
 ค่าเฉลี่ยต่ำ โดยแยกตามลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำแนกเป็นรายด้าน

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ ได้ผลดัง

แสดงไว้ในตาราง 7

ตาราง 7 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ

รายชื่อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพ	ผู้บริหาร			หัวหน้า ฝ่ายวิชาการ			คณาจารย์		
		$\bar{X}$	S	R	$\bar{X}$	S	R	$\bar{X}$	S	R
1.	กิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย	4.40	0.59	7	4.36	0.58	8	4.20	0.66	8
2.	พูดจาฉะฉานชัดเจน	4.77	0.42	1	4.86	0.35	1	4.64	0.53	3
3.	แต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.36	0.49	8	4.50	0.51	7	4.35	0.59	7
4.	วางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์	4.59	0.50	3	4.72	0.45	3	4.65	0.50	2
5.	กระฉับกระเฉง	4.59	0.50	3	4.63	0.49	5	4.51	0.60	6
6.	มีอารมณ์ขัน	4.00	0.69	9	4.13	0.83	9	4.14	0.72	9
7.	สุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์	4.54	0.50	6	4.77	0.42	2	4.59	0.51	5
8.	ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่น	4.72	0.45	2	4.68	0.47	4	4.68	0.47	1
9.	ความรอบอบอันอารี	4.59	0.50	3	4.50	0.59	6	4.62	0.51	4

จากตาราง 7 กลุ่มตัวอย่างทั้งผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ มีความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพอยู่ในเกณฑ์เดียวกัน คือ อยู่ในระดับมากที่สุด 5 คุณลักษณะ คือ คุณลักษณะการพูดจาจะฉะฉานชัดเจน การวางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ความกระฉับกระเฉง การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์ การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่น โดยที่ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการให้อันดับ 1 ตรงกัน ในคุณลักษณะการพูดจาจะฉะฉานชัดเจน และเป็นอันดับ 3 ของคณาจารย์ ส่วนคณาจารย์ให้อันดับ 1 ในคุณลักษณะการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่น ในเมื่อผู้บริหารให้อันดับ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการให้อันดับ 4 และคุณลักษณะของการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการให้อันดับ 2 คณาจารย์ให้อันดับ 5 และผู้บริหารให้อันดับ 6 สำหรับอันดับ 3 ของผู้บริหารมี 3 คุณลักษณะ คือ การวางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ความกระฉับกระเฉงและความรอบอ้อมอารี ซึ่งตรงกับอันดับ 3 ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการในคุณลักษณะของการวางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์

กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มต้องการคุณลักษณะในระดับมากมีอยู่ 3 คุณลักษณะคือ มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย การแต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ การมีอารมณ์ขัน ส่วนคุณลักษณะความรอบอ้อมอารีผู้บริหารและคณาจารย์มีความต้องการในระดับมากที่สุด หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความต้องการในระดับมาก

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา ได้ผลดังแสดงในตาราง 8

ตาราง 8 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา

รายชื่อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา	ผู้บริหาร			หัวหน้าฝ่ายวิชาการ			คณาจารย์		
		$\bar{X}$	S	R	$\bar{X}$	S	R	$\bar{X}$	S	R
1.	สามารถเป็นผู้นำกลุ่ม	4.86	0.35	1	4.81	0.39	3	4.77	0.44	2
2.	มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ	4.77	0.42	5	4.77	0.42	4	4.66	0.51	10
3.	วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน	4.81	0.39	2	4.86	0.36	2	4.79	0.44	1
4.	วางแผนจัดการศึกษาขยายผล ทำแผนและประเมินผล	4.77	0.42	5	4.77	0.42	4	4.69	0.48	5
6.	กำหนดระเบียบการจัดเก็บค่าธรรมเนียม	4.27	0.70	29	4.22	0.75	28	4.37	0.60	28
6.	มอบหมายงานและอำนาจหน้าที่แก่ผู้ร่วมงาน	4.77	0.42	5	4.63	0.49	12	4.67	0.49	7
7.	ควบคุมและติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผน	4.68	0.47	15	4.63	0.49	12	4.56	0.55	19
8.	วินิจฉัยสั่งการให้ทันต่อเหตุการณ์	4.81	0.39	2	4.77	0.42	4	4.70	0.47	4
9.	ประสานความร่วมมือ	4.81	0.39	2	4.63	0.49	12	4.68	0.50	6
10.	ประสานงานการศึกษาระหว่างสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.63	0.65	17	4.50	0.59	22	4.66	0.50	10
11.	แนะนำเทคนิคการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ร่วมงาน	4.59	0.50	21	4.68	0.47	9	4.54	0.53	21
12.	จูงใจจรรยาบรรณการเรียนการสอนและ เคารพในเกียรติคุณของงานวิชาการ	4.27	0.63	29	4.45	0.59	26	4.31	0.62	30
13.	ถือความหมายชัดเจน	4.63	0.58	17	4.63	0.49	12	4.64	0.51	13
14.	จัดให้คนต่าง ๆ ส่งเสริมการปฏิบัติงานของตน	4.54	0.50	25	4.45	0.59	26	4.49	0.56	25
15.	มีเทคนิคการพัฒนาบุคลากร	4.59	0.50	21	4.50	0.59	22	4.59	0.53	16
16.	พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัย	4.77	0.42	5	4.72	0.55	8	4.66	0.49	10
17.	สนใจปฏิบัติงานให้สำเร็จโดยรวดเร็ว	4.69	0.50	21	4.59	0.50	20	4.54	0.57	21
18.	ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม	4.72	0.45	11	4.77	0.42	4	4.78	0.46	3
19.	นำข้อมูลจากการประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน	4.63	0.49	17	4.63	0.49	12	4.50	0.53	24
20.	มีศิลปในการพูด	4.72	0.45	11	4.60	0.67	22	4.58	0.56	16
21.	จัดความขัดแย้งที่เกิดจากการบริหารงาน	4.77	0.42	5	4.63	0.58	12	4.63	0.53	14
22.	มีศิลปในการดำเนินและยกย่องผู้ใต้บังคับบัญชา	4.54	0.50	25	4.50	0.74	22	4.64	0.57	21
23.	สร้างทีมงาน	4.72	0.45	11	4.63	0.49	12	4.57	0.51	18
24.	ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้	4.63	0.49	17	4.68	0.47	9	4.58	0.51	16
25.	ควบคุมอารมณ์ได้เมื่อพบกับเหตุการณ์ไม่พอใจ	4.68	0.47	15	4.63	0.58	12	4.67	0.51	7
26.	มีบทบาทในการปฏิบัติงาน	4.72	0.45	11	4.22	0.75	28	4.48	0.60	26
27.	รับผิดชอบต่อหน้าที่	4.77	0.42	5	4.90	0.29	1	4.67	0.51	7
28.	กล้าแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชน	4.59	0.50	21	4.68	0.47	9	4.56	0.56	19
29.	ปฏิบัติงานด้วยความอดทนและเสียสละ	4.45	0.50	27	4.54	0.50	21	4.47	0.55	27
30.	อดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์	4.45	0.50	27	4.18	0.85	30	4.33	0.63	29

จากตาราง 8 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษาที่ทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และอยู่ในอันดับใกล้เคียงกันมี 6 คุณลักษณะคือ ความสามารถเป็นผู้นำกลุ่ม การวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน การวางแผนจัดการศึกษาพยาบาล ทำแผน ประเมินผล การวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์ การควบคุมและติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผน และมีความสนใจปฏิบัติงานให้สำเร็จโดยรวดเร็ว โดยผู้บริหารให้คุณลักษณะการเป็นผู้นำกลุ่มอันดับ 1 ซึ่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการให้อันดับ 3 และคณาจารย์ให้อันดับ 2 ส่วนความต้องการอันดับ 2 ของผู้บริหารมี 3 คุณลักษณะคือ การวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน ซึ่งเป็นอันดับ 2 และ 1 ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ตามลำดับ การวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งเป็นอันดับ 4 ของอีก 2 กลุ่มตัวอย่าง การประสานความร่วมมือ ซึ่งเป็นอันดับ 12 ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และอันดับ 6 ของคณาจารย์ อันดับ 1 ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการคือ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งเป็นอันดับ 5 ของผู้บริหาร และอันดับ 7 ของคณาจารย์ อันดับ 3 ของคณาจารย์คือ การประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม

คุณลักษณะที่มีความต้องการในเกณฑ์มากที่สุด แต่มีอันดับต่างกันมี 13 คุณลักษณะคือ มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ การมอบหมายงาน และอำนาจหน้าที่แก่ผู้ร่วมงาน การประสานความร่วมมือ การแนะนำเทคนิคการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ร่วมงาน การสื่อความหมายชัดเจน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัย ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม การขจัดความขัดแย้งที่เกิดจากการบริหารงาน การสร้างทีมงาน การทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ การควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อพบอุปสรรคการณ์ไม่พอใจ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการกล้าแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชน

คุณลักษณะที่อยู่ในเกณฑ์มากตรงกันทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างคือ การกำหนดระบบในการจัดการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนคุณลักษณะที่เหลืออยู่ในเกณฑ์ที่ต่างกันของทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง และคุณลักษณะที่อยู่ในอันดับสุดท้าย ตรงกันทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างคือ การกำหนดระบบในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้นวัตกรรมการเรียนการสอน และเทคนิคยึดดำเนินงานวิชาการ และมีความอดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล ได้ผลดังแสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล

รายชื่อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล	ผู้บริหาร			หัวหน้าฝ่ายวิชาการ			คณาจารย์		
		$\bar{X}$	S	R	$\bar{X}$	S	R	$\bar{X}$	S	R
1.	เป็นสมาชิกสภาการพยาบาล	4.59	0.50	1	4.81	0.39	1	4.39	0.68	6
2.	เป็นสมาชิกสมาคมพยาบาล	4.54	0.50	2	4.64	0.67	4	4.34	0.68	8
3.	เข้าร่วมกิจกรรมของสภาการพยาบาล	4.18	0.50	13	4.09	0.68	14	4.18	0.68	14
4.	เข้าร่วมกิจกรรมของสมาคมพยาบาล	4.13	0.56	17	4.13	0.71	12	4.20	0.68	13
5.	กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในวิชาชีพ	4.54	0.69	2	4.69	0.50	3	4.64	0.52	2
6.	มีเอกสาร บทความ ตำรา ประกอบการสอน	4.27	0.45	10	4.46	0.59	5	4.43	0.59	5
7.	ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้พัฒนาผลงาน	4.45	0.50	4	4.68	0.56	2	4.68	0.48	1
8.	ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินงานวิจัย	4.40	0.50	5	4.40	0.50	6	4.57	0.54	3
9.	ริเริ่มโครงการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	4.36	0.49	7	4.09	0.75	14	4.38	0.59	7
10.	ให้แนวคิดเกี่ยวกับโครงการทางสุขภาพดี	4.31	0.47	8	4.18	0.50	10	4.25	0.61	10
11.	จัดแหล่งทรัพยากรงานชุมชนเพื่อการเรียนการสอน	4.27	0.45	10	4.40	0.59	6	4.33	0.62	9
12.	ประเมินสภาพปัญหาทางสุขภาพเพื่อหาข้อชี้แนะ	4.27	0.55	10	4.31	0.56	8	4.23	0.62	12
13.	มอบหมายงานทางการพยาบาลได้ถูกต้องเหมาะสม	4.40	0.59	5	4.27	0.98	9	4.48	0.61	4
14.	วินิจฉัยปัญหาทางการพยาบาลได้ทั้งคลินิกและชุมชน	4.31	0.56	8	4.13	0.88	12	4.25	0.66	10
15.	วางแผนการพยาบาลได้ตรงกับปัญหาของผู้ป่วย	4.18	0.58	13	4.18	1.09	10	4.15	0.75	16
16.	ให้การพยาบาลโดยคำนึงถึงความรู้สึกสบาย	4.18	0.66	13	3.95	1.04	17	4.08	0.79	17
17.	ประเมินผลจากการพยาบาลได้	4.18	0.66	13	4.09	0.92	14	4.16	0.72	15

จากตาราง 9 ความต้องการคุณลักษณะด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลอยู่ในเกณฑ์มาก และมากที่สุด ซึ่งคุณลักษณะที่อยู่ในเกณฑ์มากที่สุดตรงกันมี 1 คุณลักษณะคือ ความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในวิชาชีพ ความต้องการที่อยู่ในเกณฑ์ต่างกันของทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง 4 คุณลักษณะคือ การเป็นสมาชิกสภาการพยาบาล และสมาคมพยาบาล การส่งเสริมผู้ได้บังคับบัญชาให้มีการพัฒนาผลงานและให้ดำเนินงานวิจัย คุณลักษณะที่เหลือน้อยในเกณฑ์มากของทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง โดยความต้องการอันดับ 1 ของผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายคือ การเป็นสมาชิกสภาการพยาบาล ซึ่งเป็นอันดับ 6 ของคณาจารย์ ความต้องการอันดับ 1 ของคณาจารย์คือ การส่งเสริมผู้ได้บังคับบัญชาให้มีการพัฒนาผลงาน ซึ่งเป็นอันดับ 4 ของผู้บริหาร และอันดับ 2 ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ความต้องการอันดับ 2 ของผู้บริหารมี 2 คุณลักษณะคือ การเป็นสมาชิกสมาคมพยาบาล ซึ่งเป็นอันดับ 4 และ 8 ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ตามลำดับ และความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งอันดับต่างกับคณาจารย์ และเป็นอันดับ 3 ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ อันดับ 3 ของคณาจารย์คือ ส่งเสริมผู้ได้บังคับบัญชาให้ดำเนินงานวิจัย ซึ่งเป็นอันดับ 5 และ 6 ของผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามลำดับ คุณลักษณะที่เป็นอันดับสุดท้ายตรงกันทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ การให้การพยาบาลโดยคำนึงถึงความสุขสบายของผู้ป่วย

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัด กระทรวง กระทรวงสาธารณสุข โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ดังแสดงในตาราง 10 - 17

1. เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและเป็นรายด้าน ดังแสดงในตาราง 10 - 11

ตาราง 10 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยรวมและเป็นรายด้าน

รายชื่อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	วุฒิการศึกษา				t
		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1.	ด้านบุคลิกภาพ	4.48	0.37	4.50	0.42	0.27
2.	ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา	4.57	0.33	4.62	0.33	0.98
3.	ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล	4.35	0.40	4.31	0.46	0.81
รวมทุกด้าน		4.49	0.31	4.50	0.34	0.27

จากตาราง 10 แสดงว่าคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโท ต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา และด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 11 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ
ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและเป็นรายด้าน

รายชื่อที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์	ประสบการณ์ในการทำงาน				t
		น้อยกว่า 10 ปี		10 ปีขึ้นไป		
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1.	ด้านบุคลิกภาพ	4.47	0.40	4.50	0.37	0.66
2.	ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา	4.59	0.33	4.59	0.33	0.08
3.	ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล	4.34	0.39	4.33	0.46	0.26
รวมทุกด้าน		4.50	0.31	4.49	0.33	0.02

จากตาราง 11 แสดงว่าคณาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป ต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา และด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน เกี่ยวกับคุณลักษณะเฉพาะด้าน

ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า คณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการแตกต่างกัน จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลดังตาราง 12 - 14

ตาราง 12 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ
ด้านบุคลิกภาพตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

รายชื่อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพ	วุฒิการศึกษา				t
		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1.	กิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย	4.23	0.62	4.14	0.74	0.94
2.	พูดจาฉะฉานชัดเจน	4.62	0.54	4.66	0.52	0.54
3.	แต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.35	0.59	4.34	0.61	0.18
4.	วางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์	4.62	0.52	4.71	0.48	1.35
5.	กระฉับกระเฉง	4.48	0.62	4.57	0.56	1.03
6.	มีอารมณ์ขัน	4.12	0.67	4.17	0.80	0.49
7.	สุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์	4.56	0.53	4.65	0.47	1.36
8.	ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่น	4.70	0.47	4.66	0.47	0.73
9.	ความรอบรู้รอบอารี	4.65	0.51	4.57	0.52	1.17
รวม		4.48	0.37	4.50	0.42	0.27

จากตาราง 12 แสดงว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้านบุคลิกภาพตามความคิดเห็นของคณาจารย์ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และมีความต้องการอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ตาราง 13 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้าน
ผู้นำทางการบริหารการศึกษา ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

รายชื่อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา	วุฒิการศึกษา				t
		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		
		ข	ง	ค	ด	
1.	สามารถเป็นผู้นำกลุ่ม	4.76	0.46	4.80	0.39	1.01
2.	มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ	4.68	0.50	4.60	0.53	1.19
3.	วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน	4.76	0.46	4.84	0.39	1.39
4.	วางแผนจัดการศึกษาขนาดเล็ก ทำแผนและประเมินผล	4.85	0.50	4.76	0.45	1.59
5.	กำหนดระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล	4.39	0.60	4.33	0.60	0.70
6.	มอบหมายงานและอำนาจหน้าที่แก่ผู้ร่วมงาน	4.67	0.50	4.67	0.47	0.03
7.	ควบคุมและติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผน	4.52	0.55	4.63	0.53	1.44
8.	วินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์	4.65	0.50	4.78	0.41	2.13*
9.	ประสานความเข้าใจ	4.66	0.52	4.71	0.48	0.73
10.	ประสานงานการศึกษาระหว่างสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.68	0.50	4.63	0.51	0.77
11.	แนะนำเทคนิคการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ร่วมงาน	4.55	0.51	4.53	0.59	0.27
12.	จูงใจการรวมการเรียนการสอนและเทคนิคที่ดีในทางวิชาการ	4.32	0.60	4.27	0.64	0.67
13.	ถือความเหมาะสมชัดเจน	4.64	0.49	4.65	0.54	0.21
14.	จัดเทคนิคต่าง ๆ ส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู	4.46	0.55	4.53	0.59	0.87
15.	มีเทคนิคในการพัฒนาบุคลากร	4.69	0.64	4.60	0.53	0.22
16.	พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัย	4.64	0.51	4.70	0.46	0.93
17.	สนใจปฏิบัติงานให้สำเร็จโดยรวดเร็ว	4.53	0.58	4.57	0.56	0.45
18.	ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม	4.73	0.46	4.82	0.44	1.35
19.	นำข้อมูลจากการประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน	4.48	0.52	4.53	0.54	0.76
20.	มีศิลปะในการพูด	4.56	0.56	4.64	0.55	1.09
21.	บริหารจัดการสิ่งที่เกิดจากการบริหารงาน	4.62	0.53	4.64	0.53	0.21
22.	มีศิลปะในการดำเนินและยกย่องผู้ใต้บังคับบัญชา	4.53	0.55	4.54	0.60	0.14
23.	สร้างทีมงาน	4.55	0.52	4.60	0.51	0.75
24.	ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้	4.56	0.52	4.63	0.51	0.92
25.	ควบคุมการเข้าได้เมื่อพบกับเหตุการณ์อันน่าพอใจ	4.64	0.51	4.73	0.49	1.43
26.	ยึดมั่นในการปฏิบัติงาน	4.53	0.55	4.39	0.67	1.60
27.	รับผิดชอบต่อหน้าที่	4.62	0.53	4.76	0.46	1.96
28.	กล้าแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชน	4.51	0.57	4.66	0.54	1.97
29.	ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์และ เสียสละ	4.43	0.56	4.54	0.52	1.55
30.	อดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์	4.28	0.61	4.42	0.66	1.68
รวม		4.57	0.33	4.62	0.33	0.98

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้านผู้นำทางการบริหาร
การศึกษาตามความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโท ไม่แตกต่างกัน
ยกเว้นงานเรื่องการจัดวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์คณาจารย์ระดับปริญญาโทต้องการคุณลักษณะ
นี้มากกว่าคณาจารย์ระดับปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 14 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ
ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

รายชื่อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล	วุฒิการศึกษา				t
		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1.	เป็นสมาชิกสภาการพยาบาล	4.47	0.60	4.23	0.80	2.39**
2.	เป็นสมาชิกสมาคมพยาบาล	4.43	0.60	4.16	0.78	2.77**
3.	เข้าร่วมกิจกรรมของสภาการพยาบาล	4.26	0.61	4.03	0.79	2.28**
4.	เข้าร่วมกิจกรรมของสมาคมพยาบาล	4.30	0.60	4.02	0.79	2.86**
5.	กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ก้าวหน้าในวิชาชีพ	4.63	0.52	4.65	0.54	0.29
6.	มีเอกสาร บทความ ตำรา ประกอบการสอน	4.43	0.58	4.41	0.62	0.28
7.	ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีการพัฒนาผลงาน	4.65	0.50	4.72	0.44	1.04
8.	ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินงานวิจัย	4.51	0.57	4.69	0.46	2.64**
9.	ริเริ่มโครงการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	4.37	0.58	4.41	0.62	0.55
10.	จัดแนวคิดเกี่ยวกับโครงการทางสุขภาพได้	4.22	0.57	4.30	0.67	1.02
11.	จัดแหล่งทรัพยากรในชุมชนเพื่อการเรียนการสอน	4.30	0.61	4.39	0.65	1.05
12.	ประเมินสภาพปัญหาทางสุขภาพเพื่อหาข้อชี้แนะ	4.23	0.57	4.23	0.70	0.00
13.	มอบหมายงานทางการพยาบาลได้ถูกต้องเหมาะสม	4.45	0.59	4.53	0.66	0.95
14.	วินิจฉัยปัญหาทางการพยาบาลได้ทั้งคลินิกและชุมชน	4.22	0.67	4.29	0.63	0.81
15.	วางแผนการพยาบาลได้ตรงกับปัญหาของผู้ป่วย	4.18	0.70	4.09	0.84	0.87
16.	ให้การพยาบาลโดยคำนึงถึงความสุขสบาย	4.15	0.75	3.95	0.87	1.93
17.	ประเมินผลจากการพยาบาลได้	4.18	0.67	4.10	0.80	0.84
รวม		4.35	0.40	4.31	0.46	0.81

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 14 คณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี ต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในเรื่องการเป็นสมาชิกสภาการพยาบาล การเป็นสมาชิกสมาคมพยาบาล มากกว่าคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนเรื่องการส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินงานวิจัยร่วมมือและใช้ผลงานวิจัยคณาจารย์วุฒิการศึกษาปริญญาโท มีความต้องการมากกว่าคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคุณลักษณะเรื่องอื่นมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ว่า คณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความ
 คิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการแตกต่างกัน จากการวิเคราะห์ข้อมูล
 ได้ผลดังตาราง 15 - 17

ตาราง 15 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้าน
 บุคลิกภาพตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ราย ข้อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพ	ประสบการณ์การทำงาน				t
		น้อยกว่า 10 ปี		10 ปีขึ้นไป		
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1.	กิจกรรมทางสุขภาพเรียบร้อย	4.17	0.67	4.23	0.65	0.70
2.	พูดจาฉะฉานชัดเจน	4.62	0.56	4.66	0.49	0.49
3.	แต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ	4.29	0.61	4.43	0.56	1.80
4.	วางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์	4.62	0.51	4.68	0.50	0.95
5.	กระฉับกระเฉง	4.50	0.62	4.52	0.57	0.27
6.	มีอารมณ์ขัน	4.13	0.75	4.16	0.67	0.29
7.	สุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์	4.59	0.52	4.59	0.51	0.04
8.	ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่น	4.67	0.47	4.69	0.48	0.36
9.	ความรอบอ้อมอารี	4.65	0.52	4.58	0.51	1.05
รวม		4.47	0.40	4.50	0.37	0.66

จากตาราง 15 แสดงว่าคณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ
 10 ปีขึ้นไป มีความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้านบุคลิกภาพแตกต่างกัน
 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในระดับมากด้วยกันทั้งคู่

ตาราง 16 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ
ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามประสบการณ์
ในการทำงาน

รายชื่อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา	ประสบการณ์ในการทำงาน				t
		น้อยกว่า 10 ปี		10 ปีขึ้นไป		
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1.	สามารถเป็นผู้นำกลุ่ม	4.75	0.46	4.79	0.40	0.69
2.	มีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ	4.71	0.49	4.58	0.53	2.03
3.	วางแผนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน	4.80	0.44	4.77	0.44	0.51
4.	วางแผนจัดการศึกษาขยายผล ทำแผนและประเมินผล	4.65	0.52	4.74	0.43	1.45
5.	กำหนดระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล	4.38	0.60	4.35	0.60	0.28
6.	มอบหมายงานและอำนาจหน้าที่แก่ผู้ร่วมงาน	4.69	0.49	4.65	0.49	0.73
7.	ควบคุมและติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผน	4.53	0.56	4.59	0.53	0.83
8.	วินิจฉัยสั่งการถึงขั้นต่อเหตุการณ์	4.66	0.50	4.74	0.43	1.25
9.	ประสานความร่วมมือ	4.67	0.54	4.68	0.46	0.19
10.	ประสานงานการศึกษาระหว่างสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.69	0.49	4.63	0.52	0.89
11.	แนะนำเทคนิคการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ร่วมงาน	4.54	0.51	4.54	0.57	0.03
12.	จูงใจและจูงใจการเรียนการสอนและทัศนคติที่ดีในทางวิชาการ	4.34	0.61	4.26	0.62	1.02
13.	ถือความหมายชัดเจน	4.65	0.49	4.63	0.54	0.35
14.	จูงใจให้คนต่าง ๆ ส่งเสริมการปฏิบัติงานของตน	4.52	0.58	4.46	0.55	0.83
15.	มีเทคนิคในการพัฒนาบุคลากร	4.59	0.56	4.60	0.51	0.18
16.	พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัย	4.69	0.47	4.61	0.52	1.31
17.	ส่งเสริมปฏิบัติงานให้สำเร็จรวดเร็ว	4.51	0.59	4.59	0.54	1.09
18.	ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม	4.76	0.47	4.77	0.44	0.22
19.	นำข้อมูลจากการประเมินผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน	4.47	0.54	4.53	0.52	0.96
20.	มีศิลปในการพูด	4.55	0.59	4.63	0.52	1.05
21.	จัดการความขัดแย้งที่เกิดจากการบริหารงาน	4.64	0.53	4.61	0.52	0.51
22.	มีศิลปในการคำปรึกษาและยกย่องผู้บังคับบัญชา	4.54	0.57	4.53	0.57	0.06
23.	สร้างทีมงาน	4.55	0.54	4.59	0.49	0.57
24.	ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้	4.59	0.53	4.58	0.49	0.10
25.	ควบคุมอารมณ์ได้เมื่อพบกับเหตุการณ์ไม่พอใจ	4.69	0.50	4.65	0.51	0.60
26.	ยึดมั่นในงานปฏิบัติงาน	4.50	0.61	4.46	0.58	0.49
27.	รับฟังข้อต่อหน้าที่	4.66	0.54	4.68	0.46	0.41
28.	กล้าแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชน	4.57	0.60	4.56	0.51	0.06
29.	ปฏิบัติงานด้วยความสุจริตและ เสียสละ	4.47	0.56	4.47	0.53	0.00
30.	อดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์	4.34	0.64	4.32	0.62	0.30
รวม		4.59	0.33	4.59	0.33	0.08

* หมายเหตุ: ค่าทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้านผู้นำทางการบริหาร
การศึกษาตามความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปี
ขึ้นไป ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่องการมีความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอน
คณาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี ต้องการคุณลักษณะนี้มากกว่าคณาจารย์ที่มี
ประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้าน
สมรรถนะวิชาชีพพยาบาล ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

รายชื่อ ที่	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล	ประสบการณ์การทำงาน				t
		น้อยกว่า 10 ปี		10 ปีขึ้นไป		
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1.	เป็นสมาชิกสภาการพยาบาล	4.36	0.68	4.43	0.67	0.77
2.	เป็นสมาชิกสมาคมพยาบาล	4.32	0.70	4.37	0.66	0.61
3.	เข้าร่วมกิจกรรมของสภาการพยาบาล	4.19	0.66	4.16	0.72	0.31
4.	เข้าร่วมกิจกรรมของสมาคมพยาบาล	4.21	0.67	4.19	0.69	0.23
5.	กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความก้าวหน้าวิชาชีพ	4.68	0.51	4.58	0.55	1.45
6.	มีเอกสาร บทความ ตำรา ประกอบการสอน	4.46	0.61	4.38	0.57	1.01
7.	ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีการพัฒนาผลงาน	4.74	0.45	4.59	0.51	2.47**
8.	ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินงานวิจัย	4.59	0.52	4.53	0.57	0.87
9.	ริเริ่มโครงการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม	4.37	0.59	4.40	0.61	0.42
10.	กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับโครงการทางสุขภาพดี	4.23	0.59	4.27	0.64	0.43
11.	จัดแหล่งทรัพยากรงานชุมชนเพื่อการเรียนการสอน	4.29	0.61	4.38	0.64	1.13
12.	ประเมินสภาพปัญหาทางสุขภาพเพื่อหาข้อชี้แนะ	4.20	0.63	4.28	0.59	0.99
13.	มอบหมายงานทางการพยาบาลได้ถูกต้องเหมาะสม	4.50	0.59	4.45	0.64	0.68
14.	วินิจฉัยปัญหาทางการพยาบาลได้ทั้งคลินิกและชุมชน	4.23	0.64	4.26	0.69	0.29
15.	วางแผนการพยาบาลได้ตรงกับปัญหาของผู้ป่วย	4.17	0.75	4.13	0.75	0.45
16.	ให้การพยาบาลโดยคำนึงถึงความรู้สึกสบาย	4.11	0.79	4.04	0.80	0.71
17.	ประเมินผลจากการพยาบาลได้	4.16	0.68	4.15	0.77	0.19
รวม		4.34	0.39	4.33	0.46	0.26

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 17 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้านสมรรถนะวิชาชีพ
พยาบาลตามความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปี
ขึ้นไป ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในเรื่องการส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีการพัฒนาผลงาน คณาจารย์
ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีความต้องการมากกว่าคณาจารย์ที่มีประสบการณ์
10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาค้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการตามความคิดเห็นของคณาจารย์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ลักษณะการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงาน ปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้าน บุคลิกภาพ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา และด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 23 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 23 คน และคณาจารย์จำนวน 264 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 310 คน และหลังจากรวบรวมข้อมูล แล้วได้กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 94.19

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบด้านอายุ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นการถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข โดยถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์เกี่ยวกับด้านบุคลิกภาพ 9 ข้อ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา 30 ข้อ และด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล 17 ข้อ รวมทั้งหมด 56 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .97

การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ โดยแยกคุณลักษณะเป็น 3 ด้าน ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ตรงกันโดยจัดอันดับให้ดังนี้ อันดับ 1 ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา อันดับ 2 ด้านบุคลิกภาพ อันดับ 3 ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล

1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพที่ต้องการมากที่สุดทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง คือ การพูดจาฉะฉานชัดเจน การวางตัวเหมาะสมกับสถานการณ์ ความกระฉับกระเฉง การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์ การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่น

คุณลักษณะที่อยู่ในระดับมากและมากที่สุดของแต่ละกลุ่มตัวอย่างคือ ความรอบอ้อมอารี และคุณลักษณะที่อยู่ในระดับมากมีอยู่ 3 คุณลักษณะคือ มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย การแต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ และการมีอารมณ์ขัน

1.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษาที่ทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และอยู่ในอันดับใกล้เคียงกันมี 6 คุณลักษณะคือ ความสามารถ

เป็นผู้นำกลุ่ม การวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน การวางแผนจัดการศึกษาพยาบาลการทำแผนและการประเมินผล การวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์ การควบคุมและติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผน และมีความสนใจปฏิบัติงานให้สำเร็จรวดเร็ว

คุณลักษณะที่ทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในระดับมากที่สุด แต่มีอันดับต่างกันมี 13 คุณลักษณะคือ การมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ การมอบหมายงานและอำนาจหน้าที่แก่ผู้ร่วมงาน การประสานความร่วมมือ การแนะนำเทคนิคการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ร่วมงาน การสื่อความหมายชัดเจน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัย การประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม การขจัดความขัดแย้งที่เกิดจากการบริหารงาน การสร้างทีมงาน การทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ การควบคุมอารมณ์ได้เมื่อพบกับเหตุการณ์ไม่พอใจ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการกล้าแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณชน

คุณลักษณะที่อยู่บนเกณฑ์มากตรงกันทั้ง 3 กลุ่มคือ การกำหนดระบบในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล คุณลักษณะที่เหลือนอยู่บนเกณฑ์ที่ต่างกันของทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง

1.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลที่มีความต้องการระดับมากที่สุด และสอดคล้องกันทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง มี 1 คุณลักษณะคือ ความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในวิชาชีพ

คุณลักษณะที่อยู่บนระดับมากถึงมากที่สุดของทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมี 4 คุณลักษณะคือ การเป็นสมาชิกสภาการพยาบาลและสมาคมพยาบาล การส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีการพัฒนาผลงานและให้ดำเนินงานวิจัย คุณลักษณะที่เหลือนอยู่บนระดับมากของทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน

2.1 คณาจารย์เมื่อจำแนกวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโท และจำแนกประสบการณ์ในการทำงานเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปีขึ้นไป มีความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้านบุคลิกภาพ ด้านผู้นำทางการบริหาร การศึกษาด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการคุณลักษณะในแต่ละด้านของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ระหว่างวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและวุฒิการศึกษาปริญญาโท มีผลดังนี้

2.2.1 คณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้านบุคลิกภาพไม่แตกต่างกัน

2.2.2 คณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทมีความต้องการในเรื่องความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการมากกว่าคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคุณลักษณะอื่น ๆ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

2.2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลตามความคิดเห็นของคณาจารย์ที่จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า คณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีต้องการคุณลักษณะในเรื่องของการเป็นสมาชิกสภาการพยาบาล และสมาคมพยาบาล การสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสภาการพยาบาลและสมาคมพยาบาล การส่งเสริมผู้ได้บังคับบัญชาในการดำเนินงานวิจัย ร่วมมือ และใช้ผลงานวิจัย มากกว่าคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคุณลักษณะอื่น ๆ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการคุณลักษณะในแต่ละด้านของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ตามความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10 ปี ขึ้นไป มีผลดังนี้

2.3.1 คณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้านบุคลิกภาพไม่แตกต่างกัน

2.3.2 คณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีความต้องการเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษานเรื่อง การมีความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอน มากกว่าคณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคุณลักษณะอื่น ๆ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

2.3.3 คณาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี ต้องการคุณลักษณะเกี่ยวกับการส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีการพัฒนาผลงาน มากกว่าคณาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนคุณลักษณะอื่น ๆ มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้านบุคลิกภาพ ด้านผู้นำทางการบริหาร การศึกษา ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล

จากผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ มีความคิดเห็นตรงกันว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการทั้ง 3 ด้าน มีอันดับความสำคัญคือ อันดับ 1 ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา อันดับ 2 ด้านบุคลิกภาพ และอันดับ 3 ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล โดยคุณลักษณะที่อยู่อันดับ 1 ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่คุณลักษณะอันดับ 2 ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด แต่คณาจารย์มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ส่วนคุณลักษณะอันดับ 3 กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก จะเห็นว่าคุณสมบัติทั้ง 3 ด้านมีความสำคัญที่ควรพิจารณาให้เป็นคุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ โดยต้องให้ความสำคัญของคุณลักษณะด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษาเป็นอันดับ 1 ซึ่งผู้บริหารที่ดีควรศึกษาหาความรู้ด้านบริหารเพิ่มเติมอยู่เสมอ ติดตามผลงานวิจัย ทฤษฎีและหลักวิชาใหม่ ๆ รวมทั้งต้องพยายามใช้กลยุทธ์ในการบริหารงานและปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับความเป็นนักบริหาร (ถวิล เกื้อกูลวงศ์, 2530 : 18) ความรู้ที่มีหลักเกณฑ์ทางการบริหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้บริหารที่หวังก้าวหน้า และความรู้ด้านนี้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์ที่ผู้บริหารจะนำไปประยุกต์ใช้ หรือเป็นรากฐานในการศึกษาหาความรู้ให้กว้างขวางขึ้น (กิติมา ปรีดีติลล, 2529 : 22) คุณลักษณะด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษานี้ทุกหน่วยงานมีความต้องการ โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาคุณลักษณะด้านนี้มีความสำคัญมาก เพราะความรู้เรื่องการบริหารจะช่วยให้องค์กรสามารถตั้งวัตถุประสงค์ได้ถูกต้อง เหมาะสม

และช่วยกันดำเนินการได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การบริหารเป็นการเกี่ยวข้องกับภาระใช้คน และวัสดุที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ และสิ่งที่ก่อให้เกิดความสำเร็จขององค์การก็คือคุณภาพของการบริหาร องค์การที่ต้องประสบความสำเร็จเนื่องจากผู้บริหารขาดประสิทธิภาพในการทำงาน และการบริหารที่ไม่มีประสิทธิภาพ การที่จะให้การบริหารบรรลุวัตถุประสงค์ได้นั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะคนและการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน ต้องอาศัยทฤษฎีหรือหลักการที่แตกต่างกัน (กิตติมา ปรีดีติติก. 2529 : 3 - 4) จึงจำเป็นที่ผู้ดำรงตำแหน่งในระดับหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ซึ่งเป็นผู้บริหารงานด้านวิชาการและบริหารคนจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจกับองค์ประกอบของการบริหาร เพื่อความมีประสิทธิภาพของงาน จากผลการวิจัยนี้พบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่อายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.63 แสดงให้เห็นว่ามีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ดังนั้นคุณลักษณะด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลของหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีสูงอยู่แล้ว แต่สิ่งที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการจะต้องพัฒนาให้มีมากยิ่งขึ้นให้เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอันดับ 1 ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการคือ คุณลักษณะด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา โดยผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการควรผ่านการอบรมด้านการบริหารหรือศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจงานการบริหาร รู้จักใช้คนและวัสดุที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ คุณลักษณะด้านนี้ในหน่วยงานบางแห่งใช้กำหนดเป็นเกณฑ์เฉพาะในการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร ดังเช่น ครูสภากำหนดขึ้นใช้พิจารณาคัดเลือกผู้บริหารดีเด่น ควบคู่กับคุณลักษณะด้านอื่น ๆ (ประกาศครูสภา. 2531 : 1 - 4) คุณลักษณะด้านนี้ได้ถูกใช้เป็นหัวข้อในการคัดเลือกผู้บริหารดีเด่น เพราะถือว่าบ่งชี้ถึงสมรรถภาพในการบริหารโดยตรง และบ่งชี้ถึงคุณภาพขององค์กรด้วย (สำราญ กวาวรายุส. 2526 : 210) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิษณุภรณ์ อิงคามระธร (2533 : 168) ซึ่งศึกษาความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความพึงพอใจในงานของหัวหน้าภาควิชาในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารภาควิชา พบว่าบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าภาควิชาต้องมีลักษณะเป็นผู้นำทางวิชาการ จึงจะมีความสำเร็จในการบริหารวิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การพัฒนางานวิชาการ การปรับปรุงหลักสูตรต่าง ๆ และจะทำให้มีผลสำเร็จในการบริหารทั่วไปด้วย ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2521 : 18) ที่ว่าความเป็นผู้นำทางการบริหารการศึกษา เป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่จะทำให้งานของหน่วยงานประสบความสำเร็จ

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพมีความจำเป็นสำหรับผู้บริหาร ผู้บริหารที่ดีต้องปรับปรุงบุคลิกภาพให้เหมาะสมกับความเป็นนักบริหาร (กวิล เกือกกลางค์. 2530 : 18) บุคลิกภาพของผู้นำเป็นอุปสรรคในการบริหารงาน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวขององค์กร และเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถของบุคคล (อรุณ รักธรรม. 2527 : 205) ซึ่งมีผลโดยตรงต่อกิจการงาน ชีวิตส่วนตัวและสังคม (เดโช สวานานนท์. 2523 : 235; ธนา ภิยมลภิส. 2527 : 43) บุคลิกภาพเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้การสร้างสัมพันธภาพประสบความสำเร็จ มีความสำคัญต่อการบรรลุความสำเร็จงานอาชีพ ทั้งการพิจารณาการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหาร มีอิทธิพลต่อความรู้สึกและอารมณ์ของผู้พบเห็น (สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ. 2524 : 121) ดังนั้นจะเห็นว่าบุคลิกภาพจะนำมาซึ่งความสำเร็จของการบริหาร และงานอาชีพต่าง ๆ จึงมีความสำคัญต่อบุคคลทุกคน และทุกวิชาชีพ ซึ่งงานตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการต้องให้ความสำคัญอย่างมากด้วยเช่นกัน

คุณลักษณะด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล งานวิชาชีพแต่ละวิชาชีพมีลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกัน ผู้ปฏิบัติวิชาชีพแต่ละวิชาชีพต้องมีความสามารถและความถนัดในวิชาชีพนั้น ๆ ซึ่งแตกต่างกัน การศึกษาพยาบาลมีเป้าหมายเพื่อผลิตพยาบาลที่มีความรู้ ความสามารถ และเจตคติที่ดี เพื่อให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน งานปรัชญาการศึกษาพยาบาล จึงระบุบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของพยาบาลอย่างชัดเจน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบด้านการผลิตบุคลากรด้านการพยาบาล สภาการพยาบาลได้กำหนดคุณสมบัติไว้ว่า ผู้รับผิดชอบระดับหัวหน้าภาควิชาหรือเทียบเท่าวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท สอนและปฏิบัติการพยาบาลรวมแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี และต้องเป็นพยาบาล (ข้อบังคับสภาการพยาบาล. 2532 : 27) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีคุณลักษณะด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลนี้อยู่แล้ว แต่เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของวิชาชีพ รวมทั้งการเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักศึกษาพยาบาล หัวหน้าฝ่ายวิชาการจึงต้องมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการยกระดับวิชาชีพของตน เพื่อเป็นผู้นำทางการศึกษาในการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลที่มีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะทั้ง 3 ด้านมีความสำคัญต่อตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และต้องสร้างหรือพัฒนาให้เกิดขึ้นในบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งนี้ เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำแนกตามคุณลักษณะเฉพาะด้าน

2.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ มีความต้องการคุณลักษณะด้านนี้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และเมื่อจัดอันดับ รวบรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีความต้องการเช่นเดียวกันคือ จัดอันดับให้เป็นอันดับ 2 แสดงว่าทุกคุณลักษณะ เป็นคุณลักษณะที่พึงมีในผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการ แต่เมื่อพิจารณา เป็นรายชื่อจะพบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่ทุกกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากที่สุดคือ การพูดจา ฉะฉานชัดเจน การวางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ความกระฉับกระเฉง การมีสุขภาพกายและ สุขภาพจิตสมบูรณ์ การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่น แสดงว่าคุณลักษณะทั้ง 5 ข้อนี้ ควรเป็น คุณลักษณะที่พึงมีในหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่จะขาดไม่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของบุคคลอื่นหลาย ๆ คน กล่าวคือเรื่องการพูดจาฉะฉานชัดเจน เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต้องมีในหัวหน้าฝ่ายวิชาการ เนื่องจาก หัวหน้าฝ่ายวิชาการต้องมีการสื่อสารกับบุคลากรทุกระดับอยู่เสมอ จึงต้องเป็นผู้ที่พูดด้วยความมั่นใจ แน่หนักแน่น (กิติ ตยัคคานนท์. 2530 : 53 - 56) ด้านการวางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เป็น คุณสมบัติที่จะทำให้ผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในตัวผู้นั้น (อรุณ รักษธรรม. 2527 : 200) จึงจำเป็นต้องมีในหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ทินพันธ์ นาคะตะ (2529 : 48 - 47) กิติมา ปรีดีดิถ (2529 : 273) กิติ ตยัคคานนท์ (2530 : 18 - 24) มีความเห็นว่าการวางตัวดีเป็นคุณลักษณะที่ดีและจำเป็นของผู้บริหาร รวมทั้งความ กระฉับกระเฉงพร้อมที่จะทำงาน เป็นคุณลักษณะที่ดีของผู้บริหาร ชวลมัจ จิงคารวัฒน์ (2525 : 69) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้อำนวยการประถมศึกษา พบว่าต้องเป็นผู้ที่มีความกระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว คุณสมบัติด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์ ย่อมเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าผู้ที่ปฏิบัติ งานหรือประสบความสำเร็จในการทำงาน ต้องเป็นผู้ที่พร้อมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์ วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา อีระกุล (2523 : 74 - 76) ชวลมัจ จิงคารวัฒน์ (2525 : 69) ชัดดี และคนอื่น ๆ (Stadt and others. 1974 : 49 - 53) พบว่าคุณสมบัติ ของผู้บริหารต้องมีสุขภาพดี ซึ่งรวมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต เพราะเป็นเครื่องสร้างการปฏิบัติงาน หน้าที่ถูกต้อง และสม่ำเสมอ ด้านการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่น ในการทำงานหรือ

การจะอยู่ในสังคมที่มีความสุข ทุกคนต้องมีการปรับตัวเข้าหากัน หรือปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ เพื่อการอยู่รอด หรือเพื่อการป้องกันการเกิดความคับข้องใจต่าง ๆ (กิตติมา บริดีดีลก. 2529 : 270) ซึ่งความเห็นของ นพพงษ์ บุญจิตราศุลย์ (2525 : 102 - 103) และการศึกษาของ ชโรลมาจ กิงคารวัฒน์ (2525 : 69) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้อำนวยการประถมศึกษา พบว่าเป็นคุณสมบัติที่ต้องมีในผู้บริหาร

ความต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในเรื่องความรอบอ้อมอารี ผู้บริหารและคณาจารย์มีความต้องการมากที่สุด แต่หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความต้องการอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องจากความรอบอ้อมอารีเป็นคุณลักษณะที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการได้แสดงออกทุกขณะในเวลาปฏิบัติงาน จึงไม่ได้ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาจากอันดับหัวหน้าฝ่ายวิชาการจึงให้เป็นอันดับ 6 ขณะที่ผู้บริหารและคณาจารย์ให้เป็นอันดับ 3 และ 4 ตามลำดับ แสดงว่าบุคคลที่ต้องทำงานร่วมกันทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ มีความต้องการคุณลักษณะในเรื่องความรอบอ้อมอารีมากที่สุด ซึ่งระดับมากที่สุด ความรอบอ้อมอารีนี้แสดงออกได้ด้วยความเห็นอกเห็นใจ ความเมตตาปรานี ความกรุณา ความสงสาร และอื่น ๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการแบ่งเบาความรู้สึกของผู้ที่อยู่ร่วมกัน และผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องคอยเอาใจใส่ในเรื่องทุกข์สุข และความเดือดร้อนใจของผู้ใต้บังคับบัญชาให้มาก เพราะเป็นเครื่องผูกมัดจิตใจได้ดีที่สุด นำมาซึ่งความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมาก และนำมาซึ่งความสำเร็จของผลงาน (อรุณ รักธรรม. 2527 : 201) ซึ่งการทำงานร่วมกันย่อมต้องการความเอื้ออาทรต่อกันเป็นเรื่องธรรมดา และเมื่อคุณสมบัติข้อนี้นำมาซึ่งความสำเร็จของงาน ผู้บังคับบัญชาก็ต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวของผู้ใต้บังคับบัญชา ดังนั้นผู้บริหารจึงให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ

ส่วนคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นเป็น 3 อันดับสุดท้ายตรงกันคือ กิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย การแต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ และการมีอารมณ์ขัน ถึงแม้จะอยู่ในอันดับท้ายก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาเกณฑ์ที่ต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม แสดงว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหัวหน้าฝ่ายวิชาการเช่นกัน แต่ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ และเป็นอันดับท้าย ๆ อาจเป็นเพราะคุณลักษณะ

ทั้ง 3 นี้เป็นสิ่งที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการปฏิบัติอยู่เป็นปกตินิสัย ซึ่งเกิดจากการได้รับอบรมจนเป็นนิสัย และได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้น ทั้งผู้บริหารและคณาจารย์เห็นเป็นสิ่งที่ธรรมดาจึงกำหนดเป็นระดับต่ำกว่าคุณลักษณะอื่น ๆ แต่ทั้ง 3 คุณลักษณะมีความจำเป็นที่ทั้งมีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ เพราะการมีกิจกรรมมาหาสุขภาพเรียบร้อยย่อมเป็นที่พึงพอใจต่อผู้พบเห็นและผู้ร่วมงาน การแต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นการเสริมสร้างความภูมิฐาน เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้ผู้พบเห็นศรัทธาและเลื่อมใสจึงเป็นสิ่งที่เสริมบุคลิกภาพที่ดี ส่วนอารมณ์ขันเป็นคุณลักษณะที่ทำให้คลายเครียด เพราะหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่พบแต่ความเครียดอยู่ตลอดเวลา และยังคงสัมผัสกับบุคคลหลายระดับที่มีแต่ปัญหาจึงต้องหาทางคลายเครียดให้เป็นปกตินิสัย โดยหัวหน้าฝ่ายวิชาการก็ได้สอดแทรกอารมณ์ขัน ในขณะปฏิบัติงานเป็นประจำอยู่แล้ว ในการทำงานนั้นว่าระดับใดก็ตามย่อมมีปัญหานั้น ถ้าบุคคลนั้นมีอารมณ์ขันจะทำให้ลดความคับข้องใจจากปัญหานั้น ๆ และอาจมองปัญหาเป็นเรื่องขบขันแทนการเกิดความเครียด บุคลิกภาพของแต่ละคนเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลนอกจากจะเกิดจากการได้รับการอบรม ปลูกฝังจนเป็นนิสัยแล้วยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการพัฒนา จากผลการวิจัยครั้งนี้จะเห็นว่าคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่ต้องพัฒนาให้มีในหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีหลายคุณลักษณะด้วยกัน

2.2 คุณลักษณะด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษาที่ทุกกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการส่วนใหญ่อยู่นในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาใน 10 อันดับแรกของทุกกลุ่มตัวอย่างคือ ความสามารถเป็นผู้นำกลุ่ม มีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ การวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน การวางแผนจัดการศึกษาพยาบาล การทำแผน และการประเมินผล การวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์ การพัฒนาการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัย และความรับผิดชอบต่อหน้าที่

คุณลักษณะในเรื่อง ความสามารถเป็นผู้นำกลุ่ม สอดคล้องกับความคิดเห็นของรินลส์ (Knowles, 1970 : 6 - 39) ที่ว่า ลักษณะของผู้ที่จะเป็นหัวหน้าภาควิชา ซึ่งมีความรับผิดชอบในการทำหน้าที่ผู้นำในการดำเนินงานในแต่ละวัน ควรเป็นคนที่มีความสามารถในการเป็นผู้นำในภาควิชา สามารถทำงานร่วมกับคนหมู่มากได้และเป็นผู้ที่มีความสามารถในการชักจูงทั้งการเป็นผู้นำ การบริหาร และนำกลุ่มให้กระทำกิจกรรมด้านวิชาการของกลุ่มให้บรรลุ

เป้าหมาย จากผลการวิจัยของเจลิม รัชชนะกุล (2524 : 120) วยธิน จารุภูมิ (2526 : 108 - 113) ฮาฟฟีนส์ (Huffhines. 1984 : 705-A) พบว่า ผู้บริหารที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ ความเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลเหนือคนอื่นในกลุ่ม และการมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้นำหรือผู้บริหาร เพราะเป็นเครื่องมือช่วยรักษาสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารโดยเฉพาะหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ซึ่งทำงานด้านวิชาการโดยตรงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการอย่างมาก เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดและวางแผนโปรแกรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบาย หรือวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา การที่ผู้บริหารมีความรอบรู้มากเพียงใดยังทำให้ฐานะการเป็นผู้นำมีความมั่นคงมากขึ้นเพียงนั้น (อรุณ รักธรรม. 2527 : 199)

คุณลักษณะในเรื่องการวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน และการวางแผนจัดการศึกษาพยาบาล การทำแผน และการประเมินผล คุณลักษณะทั้ง 2 ข้อนี้ เป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่จะต้องดำเนินงานจนแต่ละวัน ซึ่งได้พิจารณาการวางแผนการจัดการศึกษาพยาบาล การทำแผนการประเมินผล และวางแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพื่อให้งานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2527 : 17) ที่ว่าทักษะด้านมโนคติ ซึ่งรวมทั้งการวางแผน ผู้บริหารต้องมีทักษะด้านนี้มากที่สุด และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ อาทร ชนเห็นชอบ (2530 : 16 - 17) ว่าผู้นำทางวิชาการต้องสามารถวางแผนพัฒนาในด้านต่าง ๆ ติดตามประเมินผล และผลการวิจัยของอัญชลีรัตน์ บุญชินนุกุล (2530 : บทคัดย่อ) พบว่า สมรรถภาพที่สำคัญที่ควรฝึกอบรมให้แก่หัวหน้าภาควิชา ได้แก่ ความสามารถในการวางแผนปฏิบัติงาน

คุณลักษณะในเรื่องการวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์นั้น งานวิชาการของวิทยาลัยพยาบาลถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา เพราะวิชาการจะช่วยเสริมสร้างหรือพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความคิด แก่ผู้เรียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่อย่างมีความสุข ดังนั้นการตัดสินใจงานด้านนี้จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเป็นผู้นำ หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีภาระหน้าที่ที่จะต้องทำการตัดสินใจอยู่เสมอ ซึ่งเกี่ยวข้องกับนโยบายการบริหาร และ

การปฏิบัติงานประจำวัน ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของ วอลเวอร์ตัน (Wolverton, 1984 : 12 - 13) กล่าวว่า ผู้นำทางวิชาการจะต้องสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และ วิจิตร วรุตบางกูร (2525 : 54) ที่ว่าผู้นำจะต้องสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จ ล่วงไปด้วยดี พัฒนาการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัย หัวหน้าฝ่ายวิชาการเป็นผู้บริหาร ด้านวิชาการ เพื่อให้งานด้านนี้มีความก้าวหน้าทันสมัย หัวหน้าฝ่ายวิชาการต้องมีการพัฒนาการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายระดับสูง และทันสมัยอยู่เสมอ ใตยให้การสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนา ความรู้ของตนเอง มีการสนับสนุนด้านอุปกรณ์การสอน รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ คาบคุมติดตาม ผลงาน และดูงานให้ปฏิบัติงานมีความเต็มใจในการปฏิบัติงาน เพื่อความก้าวหน้าของผลงานที่ได้รับ ใตยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและการประหยัด จะเห็นว่าคุณลักษณะในการ พัฒนามีความจำเป็นในการพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไป

คุณลักษณะในเรื่องความรับผิดชอบหน้าที่ หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความต้องการ อยู่ในระดับ 1 ขณะที่ผู้อำนวยการต้องการเป็นอันดับ 5 และคณาจารย์ต้องการเป็นอันดับ 7 เพราะ หัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความต้องการเป็นเลิศทางวิชาการ และบทบาทหน้าที่ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ต้องเผชิญกับปัญหา และข้อจำกัดต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งมีภารกิจมากไม่เพียงแต่ทำหน้าที่บริหาร งานเท่านั้น แต่ยังต้องมีหน้าที่สอนแก่นักศึกษาพยาบาล และยิ่งไปกว่านั้น ตามประมวลข้อบังคับ และระเบียบของสภาการพยาบาลได้กำหนดหน้าที่หลักของสถานศึกษาพยาบาลว่าต้องให้การศึกษ จัดการเรียนการสอน ค้นคว้าวิจัย บริการวิชาการแก่สังคม ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม หน้าที่หลัก ดังกล่าวจึงไม่อาจพ้นความรับผิดชอบของหัวหน้าฝ่ายวิชาการได้ และในขณะเดียวกันหัวหน้าฝ่าย วิชาการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมงาน จึงจะสามารถนำเพื่อนร่วมงานไปสู่เป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ โจนส์ (Knowles, 1970 : 6 - 39) ที่ว่าลักษณะของผู้ที่ จะเป็นหัวหน้าภาควิชา จะต้องมีความรับผิดชอบที่จะเป็นผู้นำในการดำเนินงานแต่ละวัน และ วิจิตร วรุตบางกูร (2525 : 5 - 6) กล่าวถึงภาระหน้าที่สำคัญของผู้นำว่าต้องมีความรับผิดชอบในการ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ดังนั้นหัวหน้าฝ่ายวิชาการจึงต้องการให้มีคุณลักษณะนี้เป็นอันดับ 1 ส่วนความต้องการของผู้อำนวยการและคณาจารย์เป็นอันดับ 5 และ 7 นั้น อาจเป็นเพราะว่างาน

ด้านวิชาการเป็นการระดมความคิดเห็นของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ซึ่งต้องปฏิบัติตามปกติอยู่แล้ว จึงไม่ได้ให้ความสำคัญในการจัดอันดับมากนัก

สำหรับคุณลักษณะที่มีความต้องการต่างกันมากคือ ด้านการมอบหมายงานและอำนาจหน้าที่แก่ผู้ร่วมงาน และการประสานความร่วมมือ หัวหน้าฝ่ายวิชาการให้เป็นอันดับ 12 และผู้บริหารให้เป็นอันดับ 5 และ 2 และคณาจารย์ให้เป็นอันดับ 7 และ 6 การที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการให้อันดับท้าย เนื่องจากเป็นงานที่เป็นความรับผิดชอบและปฏิบัติอยู่เสมอ ๆ ทำให้เห็นเป็นเรื่องราวธรรมดา ส่วนผู้บริหารและคณาจารย์ให้ความเห็นเป็นอันดับแรก ๆ เนื่องจากคุณลักษณะทั้ง 2 นี้ มีความสำคัญต่อการทำงานร่วมกันและเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ จึงทำให้ผู้ร่วมงานให้ความสำคัญมาก

ในเรื่องการประเมินผล การปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม ผู้บริหารให้เป็นอันดับ 11 ขณะที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการและคณาจารย์ให้เป็นอันดับ 4 และ 3 ตามลำดับ เป็นเพราะ 2 กลุ่มหลังเป็นผู้ที่มีผลประโยชน์ต่อการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งหมายถึงการเลื่อนขั้นเงินเดือน ดังนั้นจึงมีความสนใจและสนใจมาก ขณะที่ผู้บริหารให้ความสำคัญอันดับกลาง ๆ เนื่องจากการประเมินการปฏิบัติงานบุคคลมีขอบเขตการประเมินผลงานที่ชัดเจน และต้องประเมินจากผู้บังคับบัญชาในระดับต้นก่อน ซึ่งมีการชี้แนะการประเมินขั้นต้นมาก่อน ดังนั้นผู้บริหารจึงให้ความสำคัญอันดับที่ต่ำกว่า

สำหรับคุณลักษณะในเรื่องของการควบคุมอารมณ์ได้เมื่อพบเหตุการณ์ไม่พอใจ ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการเห็นสอดคล้องกันเป็นอันดับ 15 และ 12 ตามลำดับ ขณะที่คณาจารย์ให้อยู่ในอันดับ 7 การที่คณาจารย์ให้ความสำคัญของคุณลักษณะข้อนี้มากกว่าผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการ อาจเป็นเพราะคุณลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของบุคคลที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Maturity) การที่บุคคลมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ บุคคลนั้นจะเป็นคนเจริญสูงส่งด้านความคิด จะคิดจะทำสิ่งใดย่อมผ่านการพิจารณาไตร่ตรองรอบคอบและถ่วงถ่วงมาแล้ว ความผิดพลาดจึงเกิดขึ้นได้ยาก หากผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ย่อมจะเป็นผู้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกประการหนึ่งคณาจารย์เป็นผู้รับพฤติกรรมนี้ ซึ่งมีผลต่อความรู้สึกหรือภาวะจิตใจของผู้รับมาก โดยธรรมชาติของคนย่อมมีความต้องการด้านจิตใจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แม้หัวหน้าฝ่ายวิชาการจะเป็นผู้ให้

ได้ดีเพียงใด แต่อาจไม่เพียงพอกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นของผู้รับ คุณลักษณะข้อนี้จึงสำคัญมากและจำเป็นประการหนึ่งที่จะขาดไม่ได้เพราะจะส่งผลให้บุคลากรอาชีพต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่ประสิทธิผลสำเร็จได้แต่การที่ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการให้ความสำคัญกับคุณลักษณะข้อนี้เป็นอันดับกลาง ๆ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวให้ความสำคัญในเรื่องการบริหารงานและบริหารวิชาการมากกว่า หัวหน้าฝ่ายวิชาการและผู้บริหารซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาต้องฝึกตนเองในเรื่องของการควบคุมอารมณ์ให้ได้อยู่แล้ว ซึ่งอาจคิดว่าเพียงพอที่ตนเองได้ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา แต่อย่างไรก็ตามผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการและผู้บริหารต้องคำนึงถึงความต้องการด้านจิตใจที่เพิ่มขึ้นของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยและควรพัฒนาให้เพิ่มขึ้นในตนเอง เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง แสดงว่าคุณลักษณะข้อนี้เป็นคุณลักษณะที่พึงมีในหัวหน้าฝ่ายวิชาการ

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล คุณลักษณะด้านนี้ได้รับการพิจารณาเป็นอันดับ 3 ตรงกันทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง และคุณลักษณะทุกข้อได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงว่าเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในหัวหน้าฝ่ายวิชาการเช่นกัน เนื่องจากสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลเป็นความสามารถหรือคุณลักษณะที่เฉพาะที่ จะบ่งบอกถึงวิชาชีพนั้น ๆ จึงจำเป็นต้องมีในทุกคนที่อยู่วิชาชีพนั้น ๆ

ในเรื่องของความกระตือรือร้นในกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีความเห็นในระดับมากที่สุด แต่ได้รับการพิจารณาเป็นอันดับ 2, 3, 2 ของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ตามลำดับ ซึ่งถึงแม้จะไม่อยู่ในอันดับแรกในกลุ่มตัวอย่างก็ตาม แต่เป็นคุณลักษณะเดียวที่ทุกกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดตรงกัน แสดงว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งจะขาดเสียมิได้ เพราะความกระตือรือร้นเป็นสิ่งที่จะทำให้เราติดต่อกับผู้อื่นได้ง่ายและช่วยให้งานกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี (อรุณ รักธรรม. 2527 : 200) และเมื่อเป็นความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ในวิชาชีพนี้จะเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเป็นวิชาชีพ ทำให้อาชีพก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าของการผลิตบุคลากรทางการพยาบาลที่มีคุณภาพ

คุณลักษณะด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลที่อยู่ 10 อันดับแรกของทุกกลุ่มตัวอย่างมี 6 คุณลักษณะคือ การเป็นสมาชิกสภาการพยาบาล การเป็นสมาชิกสมาคมพยาบาล การ

มีเอกสาร บทความและตำราประกอบการสอน การให้แนวคิดเกี่ยวกับโครงการทางสุขภาพ การชี้แหล่งทรัพยากรในชนบทเพื่อการเรียนการสอน และการมอบหมายงานทางการพยาบาลได้ถูกต้องเหมาะสม แสดงว่าทั้ง 6 คุณลักษณะเป็นคุณลักษณะที่พึงมีในระดับต้น ๆ ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ เมื่อพิจารณาอันดับของแต่ละกลุ่มตัวอย่างมีคุณลักษณะบางข้อ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มมีอันดับต่างกันมาก กล่าวคือ การเป็นสมาชิกสภาการพยาบาลซึ่งผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการให้เป็นอันดับ 1 ขณะที่คณาจารย์ให้เป็นอันดับ 6 ที่เป็นอย่างนี้เพราะว่าผู้บริหารเป็นผู้สัมผัสกับงาน จึงต้องการให้คณาจารย์และบุคลากรวิชาชีพเห็นความสำคัญขององค์กรนี้ เพื่อการพัฒนาวิชาชีพและเกิดการร่วมแรงร่วมใจขณะที่คณาจารย์มุ่งเรื่องการเรียนการสอน เป็นงานที่คณาจารย์ต้องให้ความสนใจขอสูงมาก จะเห็นได้จากอัตราส่วนระหว่างคณาจารย์ต่อนักศึกษาของแต่ละวิทยาลัยพยาบาล มีอัตราสูงมาก เช่น วิทยาลัยพยาบาลราชบุรี มีอัตราส่วน 1 : 19 เมื่อเทียบกับอัตราส่วนของคณาจารย์ต่อนักศึกษาพยาบาล ที่สภาการพยาบาลกำหนดคือ 1 : 8 จะเห็นว่ามีแตกต่างกันมากดังนั้นคณาจารย์จึงให้ความสำคัญต่อสภาการพยาบาลซึ่งเป็นองค์กรที่ตนเองสัมผัสอยู่ห่าง ๆ น้อยกว่าผู้บริหาร แต่เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง ให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะด้านนี้เช่นกัน เนื่องจาก การเป็นสมาชิกสภาการพยาบาลหมายถึงการเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลตามกฎหมาย ซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญของครูพยาบาลและผู้บริหารด้านการศึกษาที่สภาการพยาบาลกำหนดเป็นเกณฑ์ เพื่อการรับรองสถาบันการศึกษา (พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์, 2528)

คุณลักษณะอื่นเรื่องของการเป็นสมาชิกสมาคมพยาบาล ผู้บริหารให้เป็นอันดับ 2 หัวหน้าฝ่ายวิชาการให้เป็นอันดับ 4 ขณะที่คณาจารย์ให้เป็นอันดับ 8 จะเห็นว่าผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการให้ความสำคัญสำหรับคุณลักษณะข้อนี้สูงมาก ซึ่งเป็นเหตุผลแนวทางเดียวกับการเป็นสมาชิกสภาการพยาบาล เนื่องจากสมาคมพยาบาลเป็นองค์กรวิชาชีพอีกองค์กรหนึ่งของพยาบาล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางรวมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งเสริมความสามัคคี จริยธรรม ความเจริญก้าวหน้าของวิชาชีพ ช่วยป้องกัน แก้ไขปัญหาอันเป็นอุปสรรคต่อความเจริญทางวิชาชีพ ช่วยเหลือในการสร้างเสริมและผดุงไว้ซึ่งสวัสดิภาพ สุขภาพอนามัย และความเป็นอยู่อันดีของสังคม ช่วยเหลือสมาชิกด้านสวัสดิการและเป็นตัวแทนในการแลกเปลี่ยนความรู้ (ข้อบังคับและระเบียบของสมาคมพยาบาล, 2525 : 1 - 2) จะเห็นว่าสมาคมพยาบาลเป็นองค์กรที่ยก

ระดับวิชาชีพพยาบาลเช่นกัน และการเป็นสมาชิกสมาคมพยาบาลเป็นคุณสมบัติของผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาล จากการศึกษาจะเห็นว่าทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในระดับมากถึงมากที่สุด แสดงว่าให้ความสำคัญเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของโจนส์ และคนอื่น ๆ (Jones and others, 1969 : 176 - 183) พบว่าการแสดงบทบาทของผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบในความก้าวหน้าทางวิชาการ โดยเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพของตน

คุณลักษณะเรื่องการมีเอกสาร บทความ ตำราประกอบการสอน ผู้บริหารให้เป็นอันดับ 10 ขณะที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการและคณาจารย์ให้เป็นอันดับ 5 เหมือนกัน แสดงว่าหัวหน้าฝ่ายวิชาการและคณาจารย์เห็นความสำคัญของคุณลักษณะข้อนี้มากกว่าผู้บริหาร อาจเป็นเพราะว่าคณาจารย์ต้องคลุกคลีกับงานสอนโดยตรง โดยมีหัวหน้าฝ่ายวิชาการคอยให้ความสนใจ สอดส่องดูแล และให้คำแนะนำต่าง ๆ เพื่อให้งานสอนมีประสิทธิภาพ และนำมาซึ่งคุณภาพการผลิตพยาบาลที่มีความรู้ และทักษะย่อมต้องการเอกสาร ตำรา ประกอบการสอนที่เพียงพอ สำหรับการเตรียมการสอนของอาจารย์ และสำหรับการค้นคว้าของนักศึกษาพยาบาล เพื่อการมีความรู้กว้างไกล ใน ขณะที่ผู้บริหารจะเน้นงานด้านบริหารของสถาบัน ทั้งด้านวิชาการ ด้านบริการการศึกษา และบริหารทั่วไป จึงต้องกระจายความสนใจในทุก ๆ ฝ่าย เพื่อการพัฒนาของสถาบันที่ดีพร้อมทุก ๆ ด้าน ในด้านวิชาการมีหัวหน้าฝ่ายวิชาการดูแลกำกับในขั้นต้นแล้ว ผู้บริหารจึงวางใจ และให้ความสนใจลดลง เมื่อเทียบกับอีก 2 กลุ่มตัวอย่าง

คุณลักษณะในเรื่องของการให้แนวคิดเกี่ยวกับโครงการทางสุขภาพได้รับการพิจารณาเป็นอันดับหลัง ๆ ใน 10 อันดับ คือ ได้เป็นอันดับ 8 ของผู้บริหาร และอันดับ 10 ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ทั้งนี้เพราะเรื่องนี้เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวกับการให้บริการแก่สังคม ซึ่งเป็นงานหลักของสถาบันการศึกษาอยู่แล้ว และผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ปฏิบัติอยู่เสมอ จึงให้อันดับหลัง ๆ และความต้องการคุณลักษณะข้อนี้ของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มอยู่ระดับมาก ดังนั้นจึงมีความสำคัญที่ต้องเป็นคุณลักษณะที่พึงมีในหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้วยเช่นกัน

คุณลักษณะในเรื่องของการใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนเพื่อการเรียนการสอนเป็นคุณลักษณะที่อยู่อันดับ 10 และ 9 ของผู้บริหาร และคณาจารย์ตามลำดับ ขณะที่หัวหน้าฝ่าย

วิชาการให้เป็นอันดับ 6 เป็นเพราะงานการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนเป็นหน้าที่ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการโดยตรงที่จะต้องหาแหล่งทรัพยากรในชุมชนเพื่อให้นักเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์ของสถาบัน ซึ่งเป็นงานจะต้องพัฒนาควบคู่กัน การพัฒนาสถาบัน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ มิทเชลล์ (Mitchell, 1987 : 3095-A) คุณลักษณะข้อนี้ยังเป็นหน้าที่ของผู้บริหารหน่วยงานทุกระดับที่ต้องอำนวยความสะดวกในการทำงาน การติดต่อประสานงานเพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด (ถวิล เกื้อกลางค์, 2530 : 37 - 38; Knowles, 1970 : 6 - 39) การจัดสรรและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้นักศึกษามีความคล่องตัวในการดำเนินงาน ทำให้สามารถจัดการเรียนการสอน และจัดประสบการณ์ที่ดีให้นักศึกษาได้โดยสะดวก มีประสิทธิภาพสูง การพัฒนาการเรียนการสอนจะก้าวหน้าและประสบความสำเร็จ (พิชฎาภรณ์ อิงคามระธร, 2533 : 166)

คุณลักษณะงานเรื่องของการมอบหมายงานทางวิชาการได้ถูกต้องเหมาะสม หัวหน้าฝ่ายวิชาการให้ความสำคัญน้อยกว่าผู้บริหาร และคณาจารย์ อาจเป็นเพราะเป็นงานที่ทำเป็นประจำของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จึงทำให้ดูเป็นเรื่องธรรมดา ในขณะที่มีความสำคัญต่อผู้บริหาร ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ ทำให้สามารถใช้เวลาที่มีอยู่ปฏิบัติหน้าที่อื่น ที่สำคัญและจำเป็นกว่า เป็นการพัฒนาผู้บังคับบัญชาให้รับผิดชอบ ทำงานดำเนินไปด้วยดี เป็นลักษณะของการเป็นผู้นำ (กิตติมา บริดีติลก, 2527 : 195) ซึ่งเป็นงานที่หัวหน้าฝ่ายวิชาการทำอยู่ประจำ แต่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อความสำเร็จของงาน ผู้บริหารและผู้บังคับบัญชาจึงให้ความสำคัญมากกว่า ซึ่งหวังจะให้มีส่วนร่วมงานและผู้บริหาร

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของคณาจารย์เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบประเด็นที่ควรอภิปรายดังนี้

ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างของคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อมองโดยรวมและเป็นรายด้านและเกณฑ์อยู่ระหว่างมากถึงมากที่สุดทุกด้าน แสดงว่าทั้งวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการแสดงความคิดเห็นของคณาจารย์ อาจเป็นเพราะเป็นการสอบถามเกี่ยวกับ

ภาพลักษณ์ที่คณาจารย์ต้องการให้ทั้งมีนหันหน้าฝ่ายวิชาการ ซึ่งในฐานะผู้สอนเหมือนกันย่อมมอง
ผู้บังคับบัญชาในแนวเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของคุณลักษณะแต่ละด้าน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างวุฒิการ
ศึกษาที่ต่างกัน และประสิทธิภาพในการทำงานที่ต่างกัน พบว่ามีบางรายชื่อที่มีความแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

ความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาที่ต่างกันเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา ข้อการวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์ มีความแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโทมีความรู้มากกว่า
ปริญญาตรีคือ การกำหนดความสามารถของผู้ที่จบหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตในชั้นปีที่ 4
ซึ่งสำเร็จการศึกษา หลักสูตรได้กำหนดความสามารถของนักศึกษา ให้มีความสามารถในการประเมิน
ปัญหา ตัดสินใจการให้การพยาบาล และประเมินผลการพยาบาลได้ แก้ไขเฉพาะหน้า วางแผน
การทำงานและนิเทศทีมสุขภาพได้ รับผิดชอบในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ร่วมมืองานวิจัย มีความ
รับผิดชอบต่อสังคม (หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต กองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวง
สาธารณสุข. 2528 : 10) สำหรับหลักสูตรปริญญาโท จะกำหนดความสามารถของผู้สำเร็จ
การศึกษา ในลักษณะมีความสามารถเฉพาะทาง เช่น ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุข
ศาสตร์) วิชาเอกพยาบาลสาธารณสุข กำหนดความสามารถผู้สำเร็จการศึกษาว่า สามารถปฏิบัติ
งานด้านการบริหารงานพยาบาลสาธารณสุข การศึกษาพยาบาลและให้บริการพยาบาลสาธารณสุข
ในสถานบริการระดับต่าง ๆ ในตำแหน่งผู้นิเทศ หัวหน้าฝ่าย วิทยากรหรืออาจารย์ (บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. 2534 : 87) จะเห็นว่าคุณสมบัติผู้ศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
กำหนดความสามารถในระดับปฏิบัติการได้ แต่ปริญญาโทกำหนดความสามารถในลักษณะเฉพาะและ
เป็นผู้รู้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นลักษณะของการมองสถานการณ์หรือปัญหาในการบริหารการศึกษา
จะมองได้กว้างและลึกซึ้ง และมีความเชี่ยวชาญทางวิชาการมากกว่า รวมทั้งการแก้ปัญหาและ
เหตุการณ์เฉพาะหน้าย่อมทำได้ดีกว่า ดังนั้นคณาจารย์วุฒิปริญญาโทย่อมมีความคาดหวังในหัวหน้า
ฝ่ายวิชาการในด้านนี้สูงกว่าตนเอง จึงให้ความสำคัญในข้อนี้สูงมาก ค่าเฉลี่ย 4.78 ในขณะที่วุฒิ
ปริญญาตรีให้ค่าเฉลี่ย 4.65

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล เรื่องการเป็นสมาชิกสภาการพยาบาล การเป็นสมาชิกสมาคมพยาบาล การสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคมพยาบาลและสภาการพยาบาล ความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาตรีสูงกว่าคณาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าคณาจารย์วุฒิปริญญาตรีให้ความสำคัญต่อการเป็นสมาชิกและการเข้าร่วมกิจกรรมของสภาการพยาบาล และสมาคมพยาบาลมากกว่าคณาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโท และถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับที่เป็นตัวแทนของวิชาชีพ คณาจารย์วุฒิปริญญาโทอาจมองเห็นบทบาทที่พึงมีต่อองค์กรวิชาชีพเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่ทุกคนพึงปฏิบัติ จึงมองเห็นเป็นเรื่องปกติ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญคุณลักษณะทั้ง 4 ข้อนี้อยู่ในเกณฑ์มาก ส่วนคุณลักษณะเรื่องการส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้ดำเนินงานวิจัย ร่วมมือ และใช้ผลงานวิจัย ความคิดเห็นของคณาจารย์วุฒิปริญญาโทและวุฒิปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าคณาจารย์วุฒิปริญญาโท มีความสนใจและต้องการได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการในด้านงานวิจัย อาจเป็นเพราะว่าเป็นผู้คลุกคลีและผ่านงานด้านวิจัยมาก่อนจึงมีความสนใจ และพร้อมที่จะเข้าร่วมงานวิจัย โดยหวังการสนับสนุนจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จึงให้ความสำคัญคุณลักษณะเรื่องนี้มากกว่าคณาจารย์วุฒิปริญญาตรี แต่อย่างไรก็ตามคณาจารย์ทั้ง 2 กลุ่มได้ให้ระดับความเห็นของเรื่องนี้อยู่ในระดับมากที่สุด

ความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีประสบการณ์ต่างกันเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษาน เรื่องการมีความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการเรียนการสอน คณาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า ย่อมมีความชำนาญน้อย จึงคาดหวังจะให้หัวหน้าฝ่ายวิชาการซึ่งมีประสบการณ์และความชำนาญมากกว่าคอยชี้แนะ ส่วนคณาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าย่อมมีความรู้และความชำนาญมาก ความต้องการในการพึ่งพาจากหัวหน้าฝ่ายวิชาการจึงมีน้อยกว่า

ส่วนความคิดเห็นของคณาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในเรื่องของการส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีการพัฒนางานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีความต้องการมากกว่าอาจเป็นเพราะคณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานน้อย ยังขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ทั้งด้านความรู้

ประสบการณ์ และทักษะต่าง ๆ และอีกประการหนึ่งผู้ที่ประสบการณ์การทำงานน้อยยังมีความกระตือรือร้นในการทำงานสูง จึงมีความต้องการที่จะให้หัวหน้าฝ่ายวิชาการพัฒนาด้านวิชาการ ทักษะต่าง ๆ ส่วนคณาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่าย่อมมีรู้อยู่ทางและแหล่งวิชาการ รวมทั้งรู้ขั้นตอนการพัฒนาผลงานและมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง จึงมีความคาดหวังคุณลักษณะ เรื่องนี้น้อยกว่า แต่จะเห็นว่าทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ดังนี้

1. หัวหน้าฝ่ายวิชาการสามารถนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง โดยการสำรวจคุณลักษณะของตนเอง ตลอดจนหาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะตามความต้องการของผู้บังคับบัญชาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้น การพัฒนาผู้บริหารสามารถทำได้หลายแนวทาง เช่น การฝึกอบรม และการศึกษาต่อ เป็นต้น
 2. หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ควรนำผลการวิจัยในคุณลักษณะที่พึงประสงค์เฉพาะด้านไปปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมกับกาลเทศะหรือสถานการณ์ เพื่อร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา
 3. สถาบันการศึกษา ได้แนวทางการกำหนดจุดประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการให้สอดคล้องกับความจำเป็น และความต้องการของสถาบัน
- ควรจะได้นำคุณลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้กำหนดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการ เพราะผลการวิจัยพบว่าผู้ที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ควรมีคุณลักษณะโดยจัดอันดับดังนี้ อันดับ 1 ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา อันดับ 2 ด้านบุคลิกภาพ และอันดับ 3 ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพที่ต้องการให้มีมากที่สุดจะขาดไม่ได้คือ การพูดจาฉะฉานชัดเจน การวางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ความกระฉับกระเฉง การมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตสมบูรณ์ การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่น

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษาที่ต้องการให้มากที่สุดจะขาดไม่ได้ 10 อันดับแรกคือ ความสามารถเป็นผู้นำกลุ่ม การมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ การวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน การวางแผนจัดการศึกษาพยาบาล การทำแผนและการประเมินผล การวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์ การพัฒนาการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัย ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลที่ต้องการให้มากที่สุดจะขาดไม่ได้คือ การกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในวิชาชีพ

นอกจากนี้เพื่อเตรียมและพัฒนาหัวหน้าฝ่ายวิชาการให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และพร้อมที่จะไปปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ ควรนำคุณลักษณะดังกล่าวจัดเข้าในหลักสูตรการอบรมพัฒนาผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างเกณฑ์ในการประเมินคุณลักษณะของผู้บริหารทุกระดับเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบคุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการของสถาบันการศึกษาพยาบาล
2. ควรศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารระดับสูงในสถาบันการศึกษาพยาบาลอื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารระดับต้นในสถาบันการศึกษาพยาบาลตามทัศนะของคณาจารย์หรือนักศึกษาพยาบาล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

การประชุมระหว่างชาติ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เรื่อง ภาวะผู้นำทางการพยาบาลเพื่อ

สุขภาพดีถ้วนหน้า. ระหว่างวันที่ 7-11 เมษายน 2529. แปลโดย กองงานวิทยาลัย
พยาบาล, 2530.

กิตติพงศ์ วงศ์สุนทร. "ผู้บริหารต้องวางใจเป็นกลาง," มิตรครู. 28(10) : 23 - 24;
มิถุนายน 2529.

กิติ ดยัคคานนท์. เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : เซษฐ์การพิมพ์,
2530.

กิตติมา บริดีดิลก. ทฤษฎีบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ : ธนะการพิมพ์, 2529.

"ข้อบังคับสภาการพยาบาลเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน," สารสภาการพยาบาล.
4(2) : 26-27; มิถุนายน 2532.

จินตนา บุญบงการ. "ผู้บริหารเขาทำอะไรกัน," วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. 10(39) :
17-22; ธันวาคม 2530.

เฉลิม รัชชนะกุล. ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร
และอาจารย์ใหญ่ ในเขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.

ชลมณี กิงคารวัฒน์. คุณลักษณะ คุณสมบัติ และความสามารถในการบริหารงานของผู้อำนวยการ
การประถมศึกษาจังหวัด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2525. อัดสำเนา.

เดวิช สวานนท์. จิตวิทยาสำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ไรเดียนส์เวิร์ท, 2523.

ถวิล เกื้อกลางค์. การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : ทฤษฎี วิจัยและปฏิบัติ. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2530.

ทินพันธ์ นาตะตะ. คุณค่าของพุทธศาสนากับการบริหารราชการ. วิทยานิพนธ์ ร.บ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529. อัดสำเนา.

ธนา โภมลภิส. มนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิเชต, 2527.

อึ้งจ้ง บุษยาญจน์. ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชา และครู เกี่ยวกับคุณสมบัติ คุณลักษณะ และความสามารถของผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529. อัดสำเนา.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. หลักการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท เอส. เอ็ม. เอ็ม. จำกัด, 2525.

_____. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : อนงค์ศิลป์การพิมพ์, 2527.

นิพนธ์ กินาวงศ์. หลักเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิเชต, 2526.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. คำชี้แจงสำหรับผู้สมัครเข้าศึกษาระดับปริญญาโทและระดับปริญญาเอก. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.

บุญมา กัมปนาทพงษ์. การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

ประกาศครุสภา. เรื่องการสรรหาผู้บริหารดีเด่นเพื่อรับรางวัลครุสภา ประจำปี 2531. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.

ประภม แสงสว่าง. รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะของนักบริหารการศึกษาที่คนไทยพึงประสงค์. กรุงเทพฯ : สำนักงานมูลนิธิหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2524. อัดสำเนา.

พจน์ สะเพียรชัย. "ประเด็นสำคัญเชิงนโยบายของแผนอุดมศึกษาระยะยาวที่เชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาประเทศ," เอกสารประกอบการประชุมแบบเข้มเรื่องสาระของแผนอุดมศึกษาระยะยาว. หน้า 4-5. ชลบุรี : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2531.

"พระราชบัญญัติการพยาบาลและการผดุงครรภ์ พ.ศ. 2528," ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 101 ตอนที่ 12. หน้า 10-17, 5 กันยายน 2528.

พนัส หันนาคินทร์. หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ : วัดมาพานิช, 2524.

- พิชฎาภรณ์ อิงคามระธร. ความเป็นผู้นำทางวิชาการ ความพึงพอใจในงานของหัวหน้าภาควิชา
ในสถานศึกษาพยาบาลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารภาควิชา. ปริญญาโท
 กศ.ด. กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- เมธี บิลันธนานนท์. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ที่พิทักษ์อักษร, 2525.
- โยธิน จารุมณี. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามทัศนะของชุมชน
จังหวัดนครศรีธรรมราช. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
 วิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
 บริษัทศึกษาพร จำกัด, 2531.
- วิจิตร วรุตบางกูร. ศิลปศาสตร์น่ารู้สำหรับผู้นำ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- วิจิตร วรุตบางกูร และสุพิชญา อีระกุล. การบริหารโรงเรียนและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น.
 กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.
- วิชัย เวียงสงค์. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์. ปริญญาโท
 กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา.
- ศิริ เจริญชัย. การศึกษาสมรรถภาพทางการบริหารของผู้บริหารวิทยาลัยครู. ปริญญาโท
 กศ.ด. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- สงวน ช้างฉัตร. "สังขรณ์สำหรับผู้บริหาร," ครูปริทัศน์. 12 : 30-32; ธันวาคม 2530.
- สงวน สิทธิเลิศอรุณ. การบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศิลปการพิมพ์, 2523.
- สมภพ วิจารณ์, บุญมาก พรหมท่าย และภคพร ศรีรัตนตระกูล. "หัวหน้ามือหนึ่งและ
 องค์การมือเหนือ," นักบริหารระดับสูง. กรุงเทพฯ : ราชดำริ์พลับพลึง, 2530.
- สมยศ นาวิการ. การบริหาร. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2525.
- สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย. "ข้อบังคับและระเบียบของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย,"
 2525.
- สมัย รื่นสุข. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บัณฑิตไทย, 2524.

สาธารณสุข, กระทรวง. แนวทางปฏิบัติงานสำหรับกองงานวิทยาลัยพยาบาลและวิทยาลัยพยาบาล

ตอนที่ 1. กรุงเทพฯ : กองงานวิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข, 2530.

อัดสำเนา.

_____. หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ พ.ศ. 2528. กรุงเทพฯ : กองงาน

วิทยาลัยพยาบาล กระทรวงสาธารณสุข, 2532. อัดสำเนา.

สาธิตา เมธาวิน. "รู้จักกับสถานศึกษาพยาบาล," วารสารการศึกษาศาสนา. 1(1) :

17-22; กันยายน 2533.

สิริ เทศประสิทธิ์. บทบาทของนักบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2529.

สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ. จิตวิทยาเพื่อความสุขในการดำรงชีวิต. กรุงเทพฯ :

ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. พฤติกรรมผู้นำ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เกษตร, 2525.

แสง รัดมนมงคลมาศ และคนอื่น ๆ. การสำรวจทัศนะต่อความจำเป็นในการเพิ่มพูนความรู้

และทัศนะทางการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒน

บริหารศาสตร์, 2525.

สำราญ กาวรายุทธ์ การบริหารงานบุคคลสำหรับผู้บังคับบัญชา กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์

วัฒนาพานิช, 2526.

อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร. "ท่านจะเป็นผู้บังคับบัญชาอย่างไร," วารสารกรมบัญชีกลาง. 22 :

5; กันยายน-ตุลาคม 2524.

อรุณ รักธรรม. หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,

2527.

อักษศิริรัตน์ บุญชินนุกุล. ความต้องการในการพัฒนาหัวหน้าภาควิชา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

อัดสำเนา.

อาทร ชนเห็นชอบ. "การได้มาซึ่งผู้บริหารในมหาวิทยาลัย," รายงานสรุปผลการสัมมนา.

หน้า 16-17. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย, 2530.

- Arndt Clar, Huckabay and Loucine M. Daderian. Nursing Administration : Theory for Practice With a System Approach 2nd ed. London : The C.V. Mosby Co., 1980.
- Best, John W. Research in Education. New Jersey : Prentice Hall, 1978.
- Blake, Robert R., Jane Srygley Mouton and Martha Shipe Williams. The Academic Administrator Grid. San Francisco : Jossey-Bass Publishing, 1981.
- Campbell, Benald F., John E. Corbally and A. Ramseyer. Introduction to Educational Administration. 5th ed. Boston : Allyn and Bagon Inc., 1977.
- Cronbach, Lee Joseph. Essential of Psychological Testing. 3rd ed. New York : Harper and Row, 1970.
- Dessler, Gary. Human Behavior : Improving Performance at Work. Virginia : Reston Publishing Company, Inc., 1983.
- Easton, William D. "Survey of the Characteristics of the Successful Black Deans in Predominantly in the Southeastern United States," Dissertation Abstracts International. 34(11) : 6894-A; May, 1974.
- Faber, Charles F. and Shearron F. Gilbert. Elementary School Administration Theory and Practice. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1970.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 5th ed. Tokyo : McGraw-Hill International Book, 1981.
- Gannon, Martin J. Organizational Behavior : A Managerial and Organizational Perspective. Boston : Little Brown and Company, 1979.
- Hersey, Paul and Kenneth H. Blanchard. Management of Organizational Behavior : Utilizing Human Resources. New Jersey : Englewood Cliffs, Prentice-Hall, Inc., 1982.
- Huffhines, Ruth Ann. "A Taxonomic Model for the Study of the Effective Principal," Dissertation Abstracts Interantional. 349(03) : 705-A; September, 1984.
- Knowles, Asa S. Handbook of College and University Administration. New York : McGraw-Hill Company, 1970.

- Marler, Haslen R. "The High School as Perceived by a Group of Students from 13 Schools in Utah," Dissertation Abstracts International. 23 : 3194-A; January, 1973.
- Mitchell, Mary B. "Department Chairperson Management Strategies : Enhancing Faculty Performance and Work Satisfaction," Dissertation Abstracts International. 47(11) : 3995-A; May, 1987.
- Moomaw, W. Edmund. "Participatory Leadership Strategy," in Leadership Roles of Chief Academic Officers. edited by David G. Brown. San Francisco : Jossey-Bass, Inc., 1984.
- Morris, V.C. Deaning : Middle Management in Academic. Urbana : University of Illinois Press, 1981.
- Pellegrino, J.W. and C.K. Varnhagan. "Abilities and Aptitudes," in The International Encyclopedia of Education : Research and Studies. Oxford : Pergamon Press, 1985.
- Stadt, Ronald W. and others. Managing Career Education Programs. New Jersey : Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1974.
- Stevens, Barbara J. "The Role of the Nurse Executive," The Journal of Nursing Administration. 6; February, 1981.
- Stogdill, Ralph M. Handbook of Leadership : A Survey of Theory and Research. New York : The Free Press, 1974.
- Winer, B.J. Statistical Principles in Experimental Design. New York : McGraw-Hill, 1971.
- Wolverton, Robert E. "The Chief Academic Officer : Argus on the Campus," in Leadership Roles of Chief Academic Officers. edited by David G. Brown. San Francisco : Jossey-Bass, Publishers, Inc., 1984.
- Yamane, Taro. Statistics : An Introduction Analysis. 2nd ed. New York, Harper and Row, 1970.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามจาก
บัณฑิตวิทยาลัย และ กองงานวิทยาลัยพยาบาลและวิจัย

(สำเนา)

ที่ ทม 1007/0196

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

22 มกราคม 2534

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการกองงานวิทยาลัยพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัยขอรับรองว่า นางทิพย์รัตน์ สุทธิพงศ์ เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอก การบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นิสิตผู้นี้มีความประสงค์จะมาติดต่อเพื่อ ขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง สาธารณสุข ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความควบคุมดูแลของ ผศ.สุกัญญา ดิยะสุวรรณ ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผศ. ดร.สุนันท์ ศลิกสุ่ม กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ สิ่งที่นิสิตได้ขอความอนุเคราะห์คือ ขออนุญาตให้ผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการและคณาจารย์ ตอบแบบสอบถามในระหว่างเดือนมีนาคม 2534 เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้ และขอขอบคุณ ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) สมพร บัวทอง

(นายสมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119

(สำเนา)

ที่ ศธ 0207/ว.105

กองงานวิทยาลัยพยาบาล

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

วังเทวะเวสม์ กรุงเทพฯ 10200

15 มีนาคม 2534

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลทุกแห่งในสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล

เนื่องด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ขอความร่วมมือ กองงานวิทยาลัยพยาบาลอนุภาคนี้ นางทิพย์รัตน์ สุทธิพงศ์ นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการบริหาร การศึกษา ซึ่งกำลังทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัย พยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข" เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการและ วิทยากรของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล กองงานวิทยาลัยพยาบาลพิจารณา แล้วเห็นควรให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประสานงานและให้ความ ร่วมมือในงานด้านการวิจัยกับหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผลการวิจัยอาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร สำหรับใช้เป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัยดังกล่าวด้วย จะเป็นพระคุณ

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ ประจักษ์ ภิรมารัตน์

(นางสาวประจักษ์ ภิรมารัตน์)

ผู้อำนวยการกองการพยาบาล ศึกษาราชการแทน

ผู้อำนวยการกองงานวิทยาลัยพยาบาล

ฝ่ายแผนงานและโครงการ

โทร. 2815809

โทรสาร. 2810855

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

11 มีนาคม 2534

เรื่อง ขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสำหรับผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล จำนวน 1 ฉบับ

แบบสอบถามสำหรับหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 ฉบับ

แบบสอบถามสำหรับคณาจารย์ จำนวน ฉบับ

ข้าพเจ้า นางทิพย์รัตน์ สุทธิพงศ์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาลราชบุรี ปัจจุบันกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้ทำวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข" ซึ่งผลที่ได้เป็นแนวทางการพิจารณาเกณฑ์ที่เหมาะสมในการคัดเลือกบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการ สำหรับกองงานวิทยาลัยพยาบาล และเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการด้านการศึกษาพยาบาล นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายวิชาการในการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ช่วยกรุณาตอบแบบสอบถาม และส่งกลับคืนภายในวันที่ 27 มีนาคม 2534 ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางทิพย์รัตน์ สุทธิพงศ์)

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามงานวิจัย

เรื่อง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล
สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล ในคุณลักษณะ 3 ด้านคือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

(นางทิพย์รัตน์ สุทธิพงศ์)

ผู้วิจัย

ตอนที่ 1

ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง [] หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

1. อายุ
 - [] ต่ำกว่า 30 ปี
 - [] 30-40 ปี
 - [] 41-50 ปี
 - [] มากกว่า 50 ปี
2. ประสบการณ์ในการทำงาน
 - [] น้อยกว่า 10 ปี
 - [] 10 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษาสูงสุด
 - [] ปริญญาตรี/เทียบเท่า
 - [] ปริญญาโท/ปริญญาเอก
4. ตำแหน่ง/รักษาการตำแหน่ง
 - [] ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาล
 - [] หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
 - [] หัวหน้าฝ่ายบริการการศึกษา/ หัวหน้าแผนกวิชา/ อาจารย์ประจำ

ตอนที่ 2

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการวิทยาลัยพยาบาล

สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุข

- คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณาข้อความในแต่ละข้อต่อไปนี้ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง
ประเมินทางขวามือของแต่ละข้อคำถามที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามความหมายและ
น้ำหนักของความคิดเห็น ดังนี้
- ต้องการมากที่สุด น้ำหนัก 5 คะแนน มีความหมายว่า คุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่
ระบุในข้อความนั้น ท่านต้องการให้
มีมาก จะขาดไม่ได้
- ต้องการมาก น้ำหนัก 4 คะแนน มีความหมายว่า คุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่
ระบุในข้อความนั้น ท่านต้องการให้
มีมาก
- ต้องการปานกลาง น้ำหนัก 3 คะแนน มีความหมายว่า คุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่
ระบุในข้อความนั้น ท่านไม่แน่ใจว่า
เป็นคุณสมบัติตามที่ต้องการให้มาก
หรือน้อย
- ต้องการน้อย น้ำหนัก 2 คะแนน มีความหมายว่า คุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่
ระบุในข้อความนั้น ท่านต้องการให้
มีเพียงเล็กน้อย
- ต้องการน้อยที่สุด น้ำหนัก 1 คะแนน มีความหมายว่า คุณลักษณะของหัวหน้าฝ่ายวิชาการที่
ระบุในข้อความนั้น ท่านต้องการให้
มีเพียงเล็กน้อย และไม่ควรมี

ลำดับ ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล	ต้องการ มากที่สุด	ต้องการ มาก	ต้องการ ปานกลาง	ต้องการ น้อย	ต้องการ น้อยที่สุด
	<u>ด้านบุคลิกภาพ</u>					
1	มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย					
2	การพูดจาฉะฉาน ชัดเจน					
3	แต่งกายสะอาดเรียบร้อยเหมาะสม กับกาลเทศะ					
4	วางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์					
5	ต้องเป็นคนกระฉับกระเฉง					
6	ต้องมีการมีขยัน			/		
7	มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์					
8	ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และ บุคคลอื่นได้					
9	มีน้ำใจรอบอ้อมอารี					
	<u>ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา</u>					
1	มีความสามารถในการเป็นผู้นำกลุ่ม					
2	มีความรู้ความสามารถในด้านวิชา การ เกี่ยวกับการเรียนการสอน					
3	มีความรู้ความสามารถในการ วางแผนการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน					

ลำดับ ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล	ต้องการ มากที่สุด	ต้องการ มาก	ต้องการ ปานกลาง	ต้องการ น้อย	ต้องการ น้อยที่สุด
4	สามารถวางแผนจัดการศึกษา พยาบาล ทำแผนปฏิบัติ และ ติดตามประเมินผล					
5	สามารถกำหนดระเบียบในการจัด เก็บรวบรวม จัดทำแฟ้มข้อมูล ต่าง ๆ ได้อย่างมีระเบียบ					
6	มีความสามารถในการมอบหมาย งานและมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่ ผู้ร่วมงานในรูปแบบการกระจาย อำนาจ					
7	สามารถควบคุมและติดตามผลการ ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่ กำหนด					
8	สามารถวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อ เหตุการณ์					
9	สามารถประสานความร่วมมือให้ ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานได้ด้วยความ สามัคคี					
10	สามารถประสานงานการศึกษา ระหว่างสถาบันได้อย่างมี ประสิทธิภาพ					

ลำดับ ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล	ต้องการ มากที่สุด	ต้องการ มาก	ต้องการ ปานกลาง	ต้องการ น้อย	ต้องการ น้อยที่สุด
11	มีความรู้ความสามารถในการ แนะนำเทคนิคการปฏิบัติงาน ให้แก่ผู้ร่วมงานด้วยวาจาและ ลายลักษณ์อักษร					
12	สามารถขึ้นวัดกรรมการเรียน การสอนและ เทคโนโลยีทางการ ศึกษาในการดำเนินงานด้าน วิชาการอย่างเหมาะสม.....					
13	สามารถสื่อความหมายชัดเจน ..					
14	สามารถใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการ ส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู ..					
15	มีเทคนิคในการพัฒนาบุคลากร ..					
16	สามารถพัฒนาการจัดการเรียน การสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัย ..					
17	มีความสนใจที่จะปฏิบัติงานให้ สำเร็จโดยรวดเร็ว					
18	สามารถประเมินผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากรในแผนกวิชาอย่าง ยุติธรรม					

ลำดับ ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล	ต้องการ มากที่สุด	ต้องการ มาก	ต้องการ ปานกลาง	ต้องการ น้อย	ต้องการ น้อยที่สุด
19	สามารถนำข้อมูลจากการประเมิน ผลการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุง การเรียนการสอนและการบริหาร					
20	มีศิลปในการพูดเพื่อนำน้ำ บุคคลอื่นให้เข้าใจและร่วมมือ ปฏิบัติงาน					
21	สามารถจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้น จากการบริหารงานและในหน่วย งาน					
22	มีศิลปในการตำหนิและยกย่อง สรรเสริญผู้ใต้บังคับบัญชา					
23	มีความสามารถสร้างทีมงาน ...					
24	ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้ ...					
25	สามารถควบคุมอารมณ์ได้ขณะที่ ประสบกับเหตุการณ์ที่ไม่พึงพอใจ					
26	มีความยืดหยุ่นในการทำงาน					
27	มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่					
28	กล้าแสดงความคิดเห็นต่อ สาธารณชน					

ลำดับ ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล	ต้องการ มากที่สุด	ต้องการ มาก	ต้องการ ปานกลาง	ต้องการ น้อย	ต้องการ น้อยที่สุด
29	ปฏิบัติงานด้วยความอดุสาหะและ เสียสละ					
30	อดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์					
	<u>ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล</u>					
1	เป็นสมาชิกสภาการพยาบาล					
2	เป็นสมาชิกสมาคมพยาบาล					
3	สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสภา การพยาบาล					
4	สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสมาคม พยาบาล					
5	กระตือรือร้นที่จะแสวงหาความ ก้าวหน้าในวิชาชีพของตน					
6	มีเอกสาร บทความ หรือตำรา ประกอบการสอนในสาขาวิชาชีพ พยาบาล					
7	ส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีการ พัฒนาผลงานทางวิชาการ ทาง วิชาชีพพยาบาลในรูปแบบต่าง ๆ					

ลำดับ ข้อ	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้า ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล	ต้องการ มากที่สุด	ต้องการ มาก	ต้องการ ปานกลาง	ต้องการ น้อย	ต้องการ น้อยที่สุด
8	ส่งเสริมผู้ได้บังคับบัญชาให้ดำเนินงานวิจัยเกี่ยวกับสาขาวิชาชีพ วิทยาลัยพยาบาล ทั้งด้านการทำ การร่วมมือ/การวิจัยผลงานวิจัยงานลักษณะต่าง ๆ					
9	ริเริ่มโครงการทางวิชาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม					
10	กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับโครงการทางสุขภาพได้					
11	จัดแหล่งทรัพยากรทางวิชาการงานชุมชนเพื่อการเรียนการสอน					
12	สามารถประเมินสภาพปัญหาทางสุขภาพ เพื่อหาข้อชี้แนะ					
13	สามารถมอบหมายงานทางการพยาบาลให้แก่อาจารย์และนักศึกษาพยาบาลได้ถูกต้อง เหมาะสม					
14	สามารถวินิจฉัยปัญหาทางการพยาบาลได้ทั้งในคลินิกและชุมชน					
15	สามารถวางแผนการพยาบาลได้ตรงกับปัญหาของผู้ป่วย					

รายนามผู้เชี่ยวชาญแบบสอบถาม

1. ดร.กฤษยา ดันดิผลาชีวะ

วุฒิการศึกษาสูงสุด	ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน
จากสถาบันการศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถานที่ปฏิบัติงาน	กองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิชาการศึกษา 6 ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและหนังสือ

2. ผศ. ดร.สุนันท์ ศลโกสม

วุฒิการศึกษาสูงสุด	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
จากสถาบันการศึกษา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
สถานที่ปฏิบัติงาน	สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มศว ประสานมิตร
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์

3. ดร.ทัศนีย์ นนทะสร

วุฒิการศึกษาสูงสุด	ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา
จากสถาบันการศึกษา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถานที่ปฏิบัติงาน	กองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิชาการศึกษา 5 ฝ่ายแผนงานและโครงการ

4. ดร.เพ็ญใจ สัตยุตม์

วุฒิการศึกษาสูงสุด	สาธารณสุขศาสตรดุษฎีบัณฑิต
จากสถาบันการศึกษา	มหาวิทยาลัยมหิดล
สถานที่ปฏิบัติงาน	กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้อำนวยการพิเศษ (ด้านการอนามัยแม่และเด็ก) นักวิชาการส่งเสริมสุขภาพ 7

5. อาจารย์เป็นประกา อัฐสุวรรณ

วุฒิการศึกษาสูงสุด	วิทยาศาสตรบัณฑิตศึกษาศึกษา
จากสถาบันการศึกษา	มหาวิทยาลัยมหิดล
สถานที่ปฏิบัติงาน	กองการพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักวิชาการสาธารณสุข 8 ผู้อำนวยการกองการพยาบาล

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นางทิพย์รัตน์ นามสกุล สุทธิพงศ์ ๕3
 วันเดือนปีเกิด 18 เมษายน 2485
 สถานที่เกิด เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 106 ถนนรถไฟ ต.หน้าเมือง อ.เมือง จ.ราชบุรี 70000
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาลราชบุรี
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน วิทยาลัยพยาบาลราชบุรี ถนนคทาธร อ.เมือง จ.ราชบุรี 70000
 ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2502 มัธยมศึกษาปีที่ 6
 จากโรงเรียนสตรีราชบุรี "ราชบุรีบริการเคราะห์"
- พ.ศ. 2506 ประกาศนียบัตรพยาบาลตติยครุภัณฑ์และอนามัย
 จากวิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ
- พ.ศ. 2515 ประกาศนียบัตรพยาบาล
 จากวิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ
- พ.ศ. 2524 การศึกษามหาบัณฑิต (พยาบาล)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- พ.ศ. 2528 ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
 จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- พ.ศ. 2534 การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล
สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงสาธารณสุข

บทคัดย่อ
ของ
ทิพย์รัตน์ สุทธิพงศ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2534

การวิจัยนี้ต้องการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ 3 ด้านคือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา และด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มคือ ผู้บริหาร 23 คน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ 23 คน และคณาจารย์ 264 คน ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งหมด 23 แห่ง จำนวน 310 คน

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพจำนวน 9 ข้อ คุณลักษณะด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษาจำนวน 30 ข้อ และคุณลักษณะด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาลจำนวน 17 ข้อ แบบสอบถามนี้มีค่าความเชื่อมั่น .97

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การจัดอันดับความสำคัญของคุณลักษณะจากค่าเฉลี่ยเลขคณิตทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของตัวแปรโดยใช้ t-test แบบ independent

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ให้ความสำคัญตามลำดับดังนี้คือ ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา ด้านบุคลิกภาพ และด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และคณาจารย์ ในระดับมากที่สุดด้านบุคลิกภาพ คือ การพูดจาจะฉะฉานชัดเจน การวางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ ความกระฉับกระเฉง การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตสมบูรณ์ และการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่น

ด้านผู้นำทางการบริหารการศึกษา คุณลักษณะที่กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มมีความต้องการในระดับมากที่สุด 10 อันดับแรก คือ ความสามารถเป็นผู้นำกลุ่ม การมีความรู้ความสามารถด้านวิชาการ การวางแผนการจัดการเรียนการสอนตามความต้องการของชุมชน การวางแผนการจัดการศึกษาพยาบาลการทำแผนและประเมินผล การวินิจฉัยสั่งการได้ทันต่อเหตุการณ์ การพัฒนาการเรียนการสอนให้ก้าวหน้าและทันสมัยและความรับผิดชอบในหน้าที่

ด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล คุณลักษณะที่กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่มมีความต้องการในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด 10 อันดับแรก คือ ความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในวิชาชีพ

การเข้าเป็นสมาชิกสภาการพยาบาลและสมาคมพยาบาล การมีเอกสาร บทความ และตำราประกอบ การสอน การให้แนวคิดเกี่ยวกับโครงการทางสุขภาพได้ การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชนเพื่อการเรียน การสอน และการมอบหมายงานทางการพยาบาลได้ถูกต้อง เหมาะสม

3. คณาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความต้องการ เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ด้านบุคลิกภาพ ด้านผู้นำทางการบริหาร การศึกษา และด้านสมรรถนะวิชาชีพพยาบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

DESIRABLE CHARACTERISTICS OF THE HEADS OF ACADEMIC SECTION
IN THE NURSING COLLEGES UNDER THE NURSING COLLEGE
DIVISION, MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

AN ABSTRACT

BY

TIPARAT SUDTHIPONG

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

October 1991 -

The purpose of this research was to study the three desirable characteristics : personality, leadership, and professional nurse, of the heads of academic section in the Nursing Colleges under the Nursing College Division, Ministry of Public Health. The sample consisted of 23 administrators, 23 heads of academic section and 264 instructors from 23 Nursing Colleges. The questionnaires of 9 items in personality 30 items in leadership and 17 items in professional nurse with the reliability at .97 were used to collect the data. The analysis of the data based on t-test with Independent was used for rating the priority of the desirable priority characteristics from arithmetic means in testing means differences of opinions.

The findings were as follows:

1. The priorities of desirable characteristics were leadership, personality and professional nurse;
2. The priorities of items in each desirable characteristics were,

Personality : clear speech, proper situational behaviors, activeness, health in both physical and emotion, and proper adjustment in situation and people.

Leadership : leadership ability, academic knowledge, community needs on educational planning, nursing education planning, practical direction, development of learning-teaching activities, and good responsibility.

Professional Nurse : active in searching for new knowledge, membership of nursing council and nursing association, preparation of

material, articles and texts for teaching, ideas in health programs, the application of community resource for teaching, and proper division of nursing career.

3. The desirable characteristics rating by the instructors with different educational degrees and experiences from different Nursing Colleges showed no significance in statistics.